

Analytická část

Obsah

1. Předškolní vzdělávání	2
Shrnutí.....	2
Úvod	3
1.1 Mateřské školy - školy, třídy, učitelé a děti	3
1.2 Věkové složení dětí v mateřských školách	7
1.3 Děti s cizím státním občanstvím v mateřských školách.....	12
1.4 Děti se zdravotním postižením v mateřských školách	16
1.5 Předškolní vzdělávání na základních školách	20
2. Základní vzdělávání.....	25
Shrnutí.....	25
Úvod	26
2.1 Základní vzdělávání dle druhu školy a formy	26
2.2 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci celkem a dle zřizovatele	27
Základní přehled za školní rok 2024/25	27
Vývoj počtu žáků	28
Vývoj počtu učitelů.....	33
2.3 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci v regionálním srovnání	34
2.4 Žáci nově přijatí do 1. ročníků základních škol	36
2.5 Žáci s individuálním vzděláváním a vzdělávající se v zahraničí	37
2.6 Přestupy na víceletá gymnázia nebo osmileté konzervatoře	40
2.7 Žáci s cizím státním občanstvím na základních školách	41
2.8 Žáci na základních školách se zdravotním postižením.....	45
2.9 Učitelé na základních školách dle pohlaví, kvalifikace a věku.....	49
Učitelé na základních školách dle pohlaví	49
Učitelé na základních školách dle kvalifikace	50
Učitelé na základních školách dle věku a pohlaví	52
2.10 Počet asistentů pedagoga na základních školách.....	54
3. Střední školy	55
Shrnutí.....	55
Úvod	56
3.1 Školy, žáci a učitelé celkem	56
3.2 Žáci středních škol dle druhů a oborů vzdělávání	59
3.3 Žáci středních škol dle zdravotního postižení a integrace	67
3.4 Žáci středních škol dle státní příslušnosti	69
4. Konzervatoře	73
Shrnutí.....	73
Analýza	74
5. Vyšší odborné školy.....	78
Shrnutí.....	78
Analýza	79

1. Předškolní vzdělávání

Shrnutí

Do **předškolního vzdělávání** nastupuje na začátku školního roku naprostá většina **dětí ve věku 4-5 let** a více než čtyři pětiny z dětí tříletých. Podíl dvouletých dětí ve školkách s právem poskytování předškolní přípravy měl mezi školními roky 2017/18 a 2023/24 tendenci se snižovat, pouze v posledním školním roce se zvýšil na 30,0 % (tj. téměř shodná hodnota se školním rokem 2020/21). Podíl šestiletých dětí v populaci navštěvujících předškolní vzdělávání stoupl mezi školními roky 2020/21 a 2021/22 z 22,1 % na 24,1 %, do září 2024 však poklesl na 20,5 %. Nejvýrazněji se snížil mezi posledními dvěma školními roky.

Děti, které před zahájením školního roku **dosáhnou 6 let věku či více** a zůstanou z důvodu odkladu povinné školní docházky **v předškolním vzdělávání**, mohou navštěvovat mateřské školy, nebo přípravné třídy či přípravný stupeň na základních školách. Přitom podíl těch, které navštěvovaly předškolní vzdělávání na základních školách, se za posledních deset let zvýšil z 10,4 % na 21,4 %.

Ve školním roce 2024/25 zajišťovalo předškolní vzdělávání v Česku celkem **5 410 mateřských škol s právem poskytování předškolní přípravy**, z nichž **většina** byla veřejného zřizovatele (90,4 %). Mateřské školy navštěvovalo celkem 360 420 **dětí**, přičemž již druhým rokem počet dětí ve školkách klesá. Za poslední dva roky se počet dětí snížil o 8 785, přičemž mezi zářím 2021 a 2022 se naopak o 8 715 zvýšil. Tento nárůst, nejvyšší za posledních devět let, byl ovlivněn přílivem dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy. Zatímco v září 2019, 2020 a 2021 tvořily **děti cizí státní příslušnosti** 3,3 až 3,4 %, v září 2022 a 2023 to byly 5,3 % a v září 2024 pak 5,7 %. Nejvyšší podíl cizinců je tradičně v Praze (v září 2024 činil 15,3 %).

Mezi dětmi v mateřských školách s jiným než českým státním občanstvím dlouhodobě převažují na prvních třech místech **Ukrajinci, Vietnamci a Slováci** (dohromady tvořili v uplynulém školním roce 79,8 % všech cizinců). Zejména s ohledem na stále probíhající válce na Ukrajině bylo k 30. září 2024 mezi dětmi s cizí státní příslušností v mateřských školách v ČR pochopitelně zdaleka nejvíce dětí ukrajinského státního občanství (56,6 %). Do školního roku 2018/19 však mezi cizinci převažovaly děti s vietnamským občanstvím.

Mezi **dívkami v mateřských školách** bylo v uplynulém školním roce 9,5 % mladších 3 let a naopak 3,9 % šestiletých a starších. V porovnání s tím **chlapců** mladších tří let bylo 8,7 % z celku a šestiletých a starších bylo mezi chlapci 6,7 %.

Ve školním roce 2024/25 působili v mateřských školách po přepočtu na plně zaměstnané **učitelé** na 35 469 plných úvazků, z čehož 99,3 % byly úvazky učitelek (žen) a 5,5 % úvazky učitelů bez požadované kvalifikace.

Ve školním roce 2024/25 bylo u nás **479 základních škol běžných se zřízenými přípravnými třídami**. Přípravných tříd bylo 578 a chodilo do nich 7 097 dětí (tj. o 62,1 % více než před pěti lety). Více než tři pětiny z nich byli chlapci (61,8 %). **Základních škol speciálních se zřízeným přípravným stupněm** bylo v uplynulém školním roce 40 s 53 třídami přípravného stupně, do kterých chodilo 285 dětí, tedy o 45,4 % více než před pěti lety.

V kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze docházely ve školním roce 2024/25 dvě pětiny až polovina dětí s odkladem školní docházky do **přípravné třídy či přípravného stupně** (tj. 40,3 % až 46,8 %). Oproti tomu v kraji Královéhradeckém, Jihočeském a Olomouckém tvořil podíl žáků s odkladem v přípravných třídách či v přípravném stupni jen 4,7 % až 6,3 %.

V přípravných třídách vyučovali učitelé v září 2024 na 578,0 plných úvazků. **Na jednoho učitele** působícího v přípravné třídě i **na jednu přípravnou třídu** tak připadlo v průměru shodně 12,3 dítěte. Tyto poznatky lze srovnat se situací v mateřských školách. Počet dětí na učitele byl v září 2024 v mateřských školách o něco nižší, a sice 10,2, naopak počet dětí ve třídě byl podstatně vyšší, tj. 20,7.

Počet **dětí na jednu třídu i jednoho učitele** byl v uplynulém školním roce **v mateřských školách** nejnižší za posledních min. dvacet let. Spolu s rostoucím počtem **asistentů pedagoga** pak nízké počty dětí na jednu třídu a učitele vytvářely poměrně příznivé podmínky pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Úvod

Úlohou předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Spolu s rodinou má klíčový vliv na další začlenění dítěte do společnosti a budoucí školní úspěch. Velice důležitý je tento stupeň vzdělávání v práci s rodinami ze sociálně znevýhodněného prostředí, neboť zásadním způsobem napomáhá v socializaci dětí z těchto rodin.

Dále v analýze se budeme zabývat pouze takovými institucemi předškolního vzdělávání, kterým byl udělen tzv. resortní identifikátor právnické osoby (RED_IZO) a které jsou tudíž vedené v rejstříku škol a školských zařízení podle § 144/1a školského zákona¹. Nespadají sem např. dětské skupiny či kluby, popř. i mateřské školy, které se nezaregistrovaly do Rejstříku škol a školských zařízení a nemají tudíž oprávnění poskytovat vzdělávání v rámci povinné předškolní přípravy. Školy s právem poskytování povinné předškolní přípravy pak je možné dělit na mateřské školy, dále pak přípravné třídy základních škol a přípravný stupeň základních škol speciálních. Celkově takové instituce navštěvovalo ve školním roce 2024/25 celkem 367 802 dětí v, z toho byla většina zapsána v mateřských školách (98,0 %, 360 420 dětí), zbytek docházel do přípravných tříd základních škol (7 097 dětí) nebo do přípravného stupně základních škol speciálních (285 dětí).

1.1 Mateřské školy - školy, třídy, učitelé a děti

Ve školním roce 2024/25 zajišťovalo předškolní vzdělávání v Česku celkem **5 410 mateřských škol** (pro vymezení viz úvod) s celkem **17 410 třídami**, které navštěvovalo **360 420 dětí**. Nejvíce mateřských škol i tříd bylo zřízených v kraji nejlidnatějším, tj. ve Středočeském kraji, a sice 826 mateřských škol s 2 510 třídami, které navštěvovalo 52 606 dětí. Naopak jen 128 mateřských škol najdeme v Karlovarském kraji s 399 třídami, kde se vzdělávalo 8 266 dětí.

Tab. 1.1 Mateřské školy - počet škol, tříd, dětí a učitelů v jednotlivých krajích (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Území, kraj	Školy		Třídy		Děti		Učitelé ¹⁾		Počet dětí na 1:	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	třídu	učitele
Česko	5 410	100	17 410	100	360 420	100	35 469	100	20,7	10,2
Praha	444	8,2	1 995	11,5	42 355	11,8	4 134	11,7	21,2	10,2
Středočeský	826	15,3	2 510	14,4	52 606	14,6	5 095	14,4	21,0	10,3
Jihočeský	333	6,2	1 079	6,2	22 945	6,4	2 182	6,2	21,3	10,5
Plzeňský	283	5,2	922	5,3	19 154	5,3	1 861	5,2	20,8	10,3
Karlovarský	128	2,4	399	2,3	8 266	2,3	818,8	2,3	20,7	10,1
Ústecký	360	6,7	1 194	6,9	23 697	6,6	2 459	6,9	19,8	9,6
Liberecký	232	4,3	738	4,2	14 714	4,1	1 510	4,3	19,9	9,7
Královéhradecký	316	5,8	913	5,2	18 231	5,1	1 850	5,2	20,0	9,9
Pardubický	325	6,0	836	4,8	18 009	5,0	1 749	4,9	21,5	10,3
Vysočina	294	5,4	880	5,1	18 113	5,0	1 775	5,0	20,6	10,2
Jihomoravský	690	12,8	2 015	11,6	41 694	11,6	4 080	11,5	20,7	10,2
Olomoucký	391	7,2	1 114	6,4	22 173	6,2	2 242	6,3	19,9	9,9
Zlínský	320	5,9	934	5,4	19 820	5,5	1 881	5,3	21,2	10,5
Moravskoslezský	468	8,7	1 881	10,8	38 643	10,7	3 834	10,8	20,5	10,1

¹⁾ přepočtení na plně zaměstnané

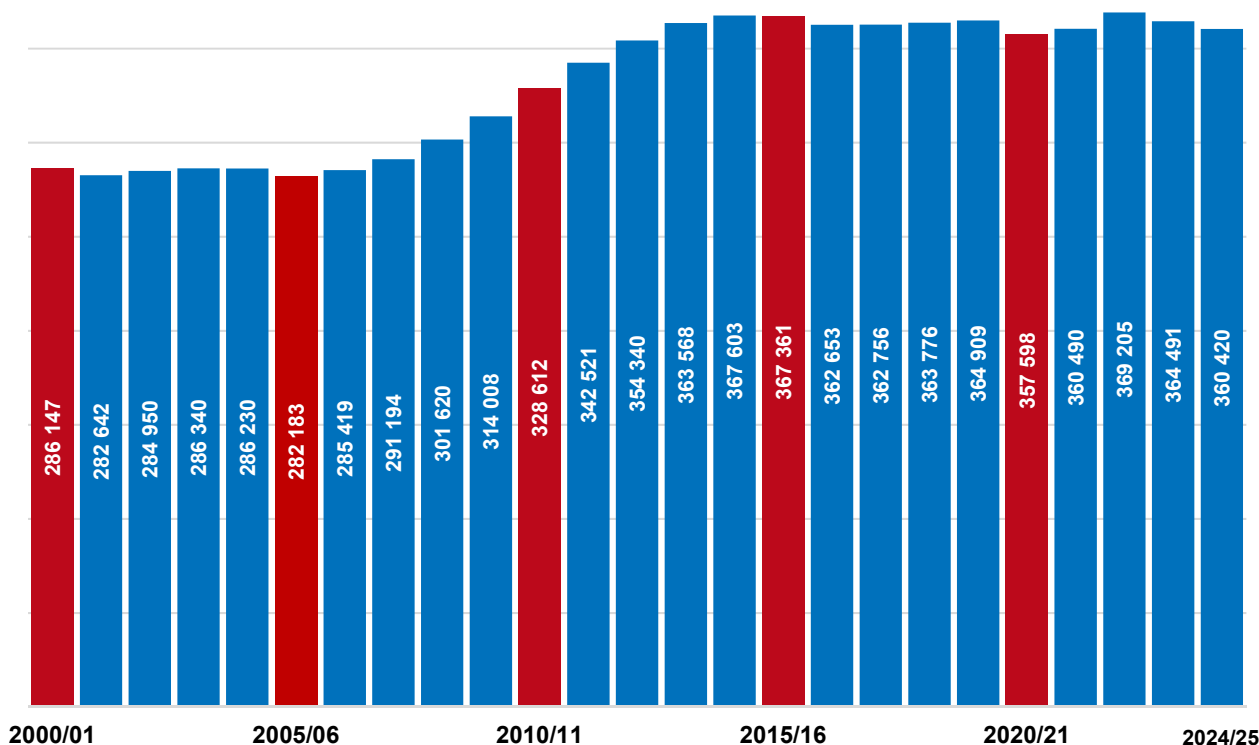
Jak již bylo uvedeno, ve školním roce 2024/25 navštěvovalo mateřské školy celkem 360 420 dětí. Oproti předchozímu školnímu roku je to o 4 071 dětí méně a druhým rokem tak počet dětí ve školkách klesá

¹ Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

(dohromady za oba roky poklesl o 8 785 dětí). Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 se však naopak počet dětí v mateřských školách o 8 715 zvýšil, což bylo ovlivněno přijímáním dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy. Zatímco ve školních rocích 2019/20 až 2021/22 tvořily děti cizí státní příslušnosti 3,3 až 3,4 %, ve školním roce 2022/23 to bylo 5,3 % a v uplynulém školním roce 2024/25 činil podíl cizinců 5,7 %.

Zaměříme-li se na posledních deset let, pak naopak k nejvýraznějšímu poklesu počtu dětí v mateřských školách došlo mezi školními roky 2019/20 a 2020/21, a sice o 7 311 dětí. Ten byl daný poklesem počtu dětí mladších než 3 roky a mírně i tříletých v mateřských školách. A to přesto, že jejich počet v populaci České republiky, tj. včetně těch, co nedocházejí do mateřských škol s právem poskytování předškolní přípravy, se naopak zvýšil. Jak bylo v minulých vydáních této publikace zmíněno, mohly za tím stát obavy rodičů z onemocnění covid-19, ale také navýšení rodičovského příspěvku od ledna 2020, kdy v důsledku prodlužování mateřské dovolené² ubylo dětí mladších tří let (o 19,6 % oproti předchozímu roku) a mírně i dětí tříletých (o 1,6 %) v mateřských školách. Více informací o věkovém složení dětí v mateřských školách je uvedeno v kapitole č. 1.2.

Graf 1.1 Mateřské školy - počty dětí

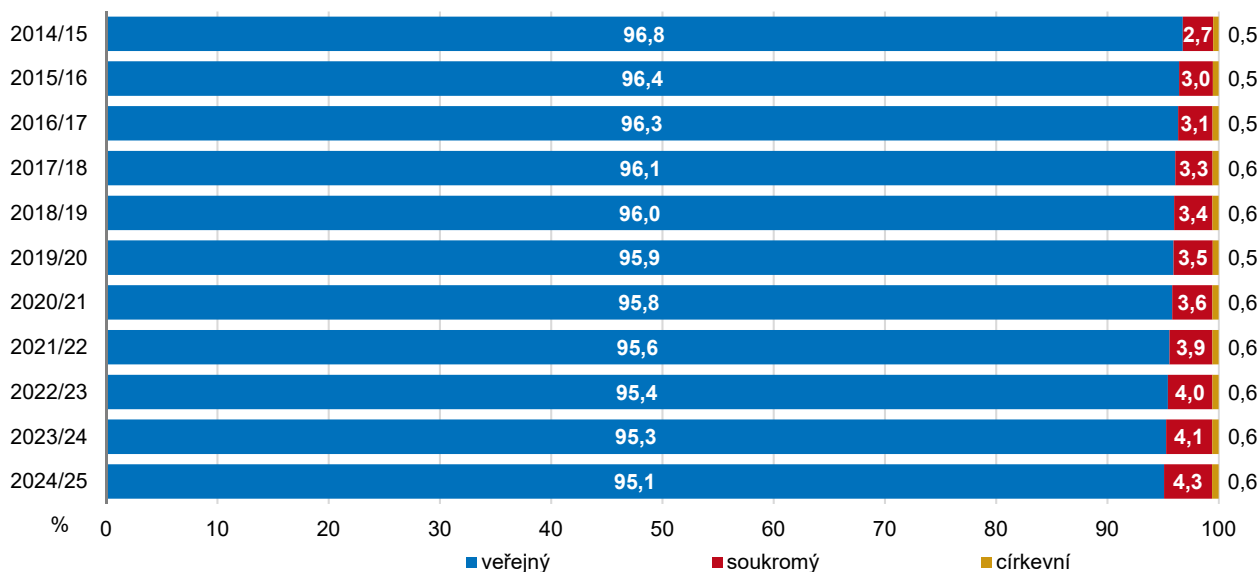

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

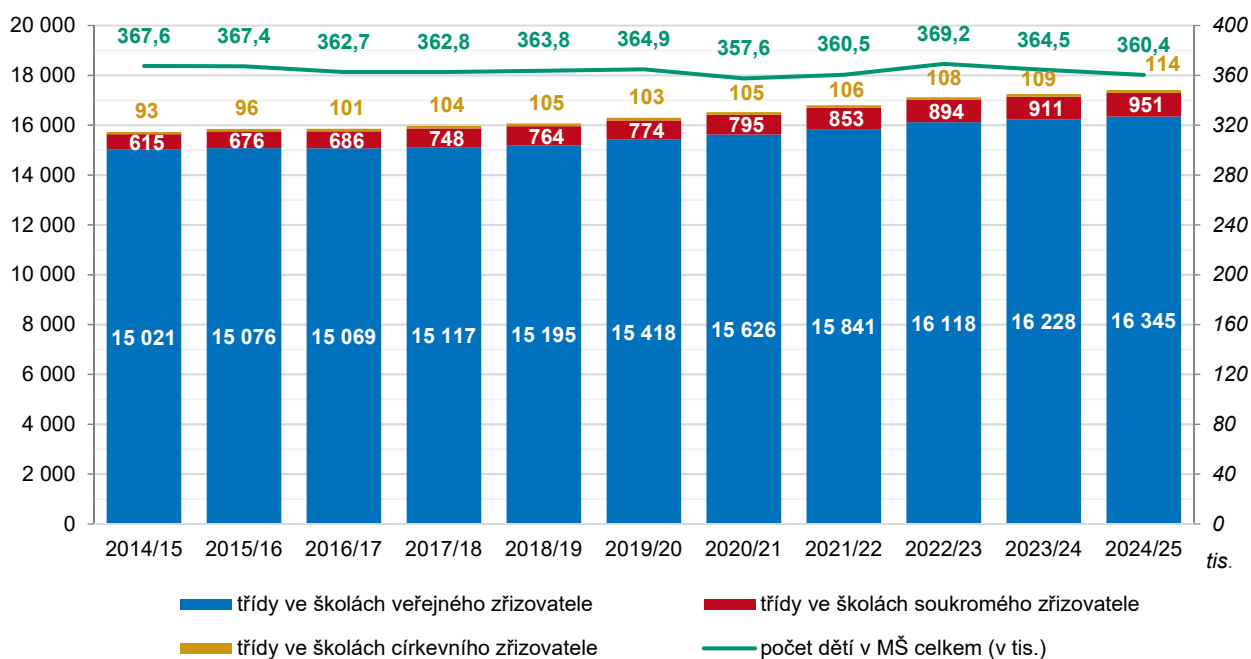
Graf č. 1.2 dále znázorňuje vývoj podílu dětí ve školách jednotlivých **zřizovatelů** z celku. Lze konstatovat, že spolu s růstem podílu soukromých škol rostl v posledních deseti letech též podíl dětí navštěvujících soukromé školky ze všech dětí v mateřských školách, celkově z 2,7 % ve školním roce 2014/15 na 4,3 % ve školním roce 2024/25.³

² Navýšení rodičovského příspěvku se týkalo jen rodičů, kteří příspěvek stále čerpají. Rodiče si tak prodlužovali čerpání příspěvku, aby na navýšení dosáhli, a mnozí si spolu s prodloužením čerpání příspěvku prodloužili i rodičovskou dovolenou u svého zaměstnavatele, resp. začali pracovat později a mohli být s dítětem doma.

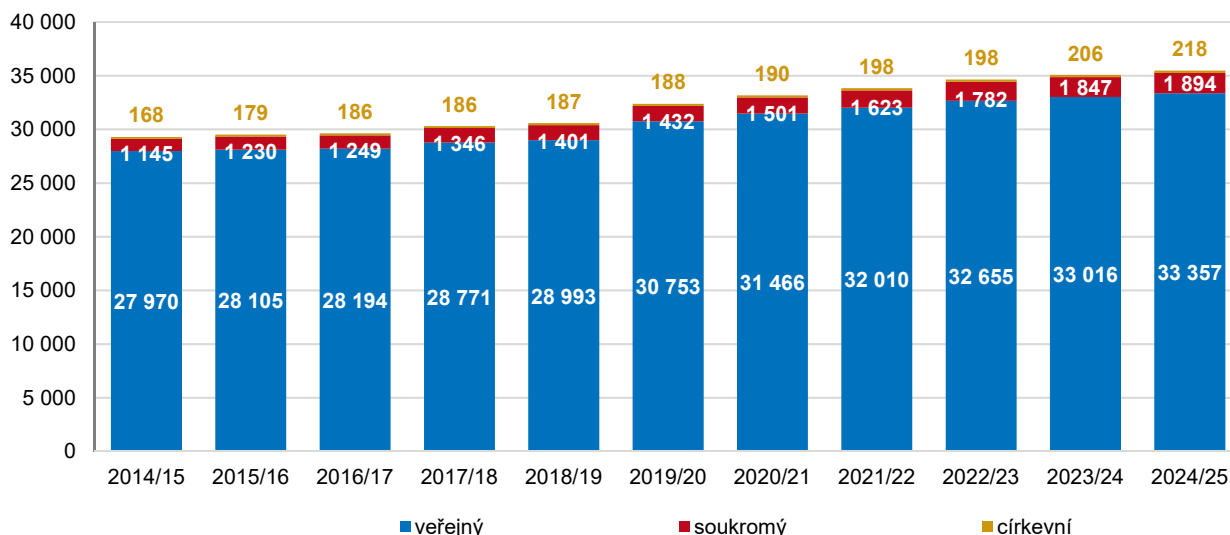
³ Připomeňme, že ve statistikách uváděných v této publikaci nejsou zahrnuty děti navštěvující zařízení neevidovaná v Rejstříku škol, jako jsou například dětské skupiny, lesní kluby a Montessori domy, jejichž zřizovatelem jsou převážně neveřejné subjekty.

Graf 1.2 Mateřské školy – podíl dětí dle druhu zřizovatele školy (v %)

Z výše uvedeného již vyplývá to, co ukazuje graf č. 1.3 níže, tedy že za posledních 10 let přibýlo tříd ve školách soukromého zřizovatele mnohem výrazněji (jejich počet vzrostl o 54,6 % na 951) než tříd zřizovatele církevního (zvýšil se o 22,6 % na 114) a veřejného (o 8,8 % na 16 345).

Graf 1.3 Mateřské školy - počet tříd dle druhu zřizovatele

S nárůstem počtu tříd a dětí v mateřských školách se tvoří i nová pracovní místa. To znamená, že každoročně narůstá i **počet učitelů** v mateřských školách. Za posledních 10 let vzrostl přepočtený počet učitelů v mateřských školách o 21,1 %, za posledních pět let pak o 9,6 %. Jde o výrazně vyšší nárůsty, než jaké byly zaznamenány v případě počtu škol a jejich tříd, počet dětí se za deset let dokonce snížil o 2,0 %. K 30. 9. 2024 pracovalo na pozici učitele v mateřských školách celkem 35 468,8 osob přepočtených na plné úvazky v porovnání s 29 283,4 v roce 2014.

Graf 1.4 Mateřské školy - počet plných úvazků učitelů dle druhu zřizovatele

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vzdělávání v mateřských školách je u nás téměř výhradní doménou žen. Muži tvořili ve školním roce 2024/25 dvě třetiny procenta učitelů mateřských škol (0,68 %). Před deseti lety zaujímalí muži 0,52 % všech učitelů a před pěti lety to bylo 0,62 %.

Na jednu třídu v mateřských školách připadalo ve školním roce 2024/25 celkem 20,7 dítěte a na 1 učitelský úvazek 10,2 dítěte. Jedná se o nižší hodnoty než v předchozím školním roce a zejména než před deseti lety. Z tabulky č. 1.2 je zároveň zřejmé, že zejména u škol veřejného zřizovatele klesal počet dětí na jednu třídu i jednoho učitele v posledních deseti letech téměř soustavně.

Tab. 1.2 Mateřské školy - počet dětí na jednu třídu a na jednoho učitele podle druhu zřizovatele školy

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Školní rok	celkový počet dětí		počet dětí dle druhu zřizovatele					
			veřejný		soukromý		církevní	
	na 1 třídu	na 1 učitele	na 1 třídu	na 1 učitele	na 1 třídu	na 1 učitele	na 1 třídu	na 1 učitele
2014/15	23,4	12,6	23,7	12,7	16,3	8,7	19,8	11,0
2015/16	23,2	12,4	23,5	12,6	16,6	9,1	19,8	10,6
2016/17	22,9	12,2	23,2	12,4	16,4	9,0	19,7	10,7
2017/18	22,7	12,0	23,1	12,1	16,2	9,0	19,5	10,9
2018/19	22,6	11,9	23,0	12,0	16,4	8,9	19,5	10,9
2019/20	22,4	11,3	22,7	11,4	16,6	9,0	19,3	10,6
2020/21	21,6	10,8	21,9	10,9	16,2	8,6	19,5	10,8
2021/22	21,5	10,7	21,7	10,8	16,3	8,6	19,3	10,3
2022/23	21,6	10,7	21,9	10,8	16,5	8,3	19,5	10,6
2023/24	21,1	10,4	21,4	10,5	16,6	8,2	19,3	10,2
2024/25	20,7	10,2	21,0	10,3	16,4	8,2	19,0	10,0

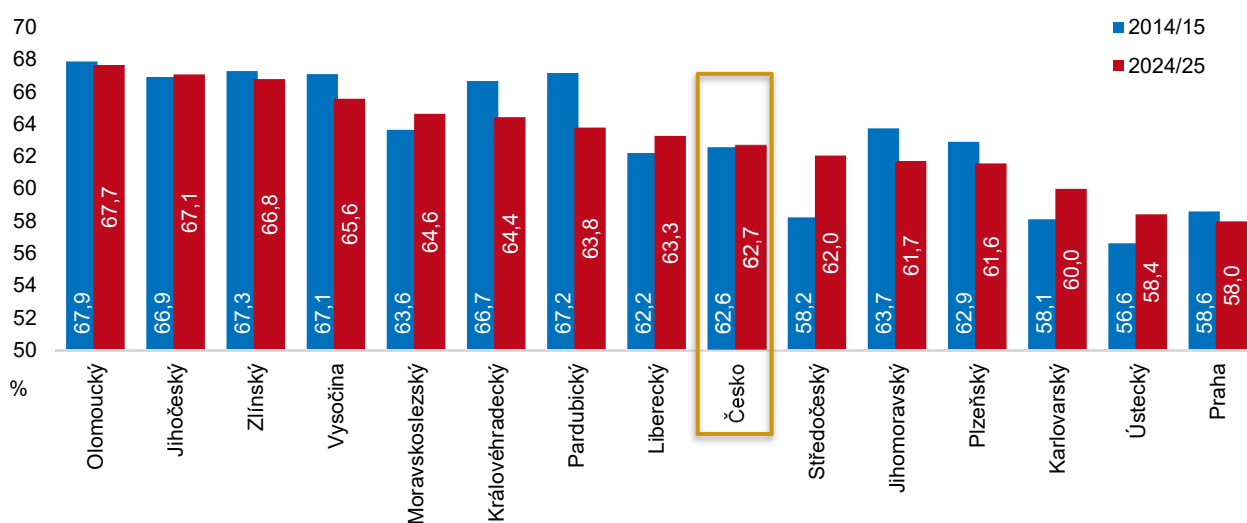
Počet tříd i žáků mateřských škol v jednotlivých krajích a jejich vývoj v čase může souviset mj. s **demografickým vývojem počtu dětí ve věku 2 až 6 let, tedy věku, kdy děti mohou docházet do školky⁴.**

⁴ Povinný je pouze poslední rok školky a dvouleté děti, tj. které nedovršily věk 3 let před zahájením daného školního roku, školky přijímají jen tehdy, mají-li volnou kapacitu. Na druhou stranu, děti, kterým byl udělen odklad povinné školní docházky, mohou do školky po prázdninách nastoupit i po dovršení 6 let. Věk dětí v mateřských školách je věkem při zahájení školního roku, věk populace je k 1. červenci ve stejném kalendářním roce, tedy o dva měsíce dříve.

Vztáhneme-li celkový počet dětí v mateřských školách k počtu dětí ve věku 2-6 let, pak nejvyšší hodnoty tohoto podílového ukazatele dosáhl kraj Olomoucký, Jihočeský, a Zlínský (byl těsně nad hranicí dvou třetin). Naopak v Praze, v kraji Ústeckém a Karlovarském dosahoval tří pětiny a méně. Zde je však dobré připomenout, že řada dětí, a to hlavně v Praze, navštěvuje soukromé školky a dětské skupiny bez práva poskytování předškolní přípravy, které nejsou evidovány v Rejstříku škol a nepodléhají statistickému zpracování. Zejména školkám v kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze navíc kapacitně ulehčují přípravné třídy zřízené při základních školách, které navštěvují děti s odkladem. Jak bude dále uvedeno, v těchto třech krajích pojmu dvě pětiny a více dětí s odkladem (40,3 % v případě Prahy, 46,6 % v případě Ústeckého kraje a 46,8 % v případě kraje Karlovarského). V jiných krajích tento podíl činí 4,7 % až 24,5 % (viz graf č. 1.25 dále v této zprávě).

Co se týče vývoje za deset let, pak zejména v kraji Středočeském, ale též v kraji Karlovarském, Ústeckém, Libereckém, Moravskoslezském a Jihočeském došlo k nárůstu podílu dětí v mateřských školách vztahených ke všem dětem ve věku 2-6 let. V ostatních krajích došlo naopak ke snížení tohoto poměrového ukazatele, nejvýrazněji v kraji Pardubickém.

Graf 1.5 Mateřské školy - poměr celkového počtu dětí v MŠ k populaci 2-6 let (v % dle kraje)

Zdroj: MŠMT (data o dětech v MŠ); ČSÚ (data o populaci dle věku k 1.7.2014 a 1.7. 2024)

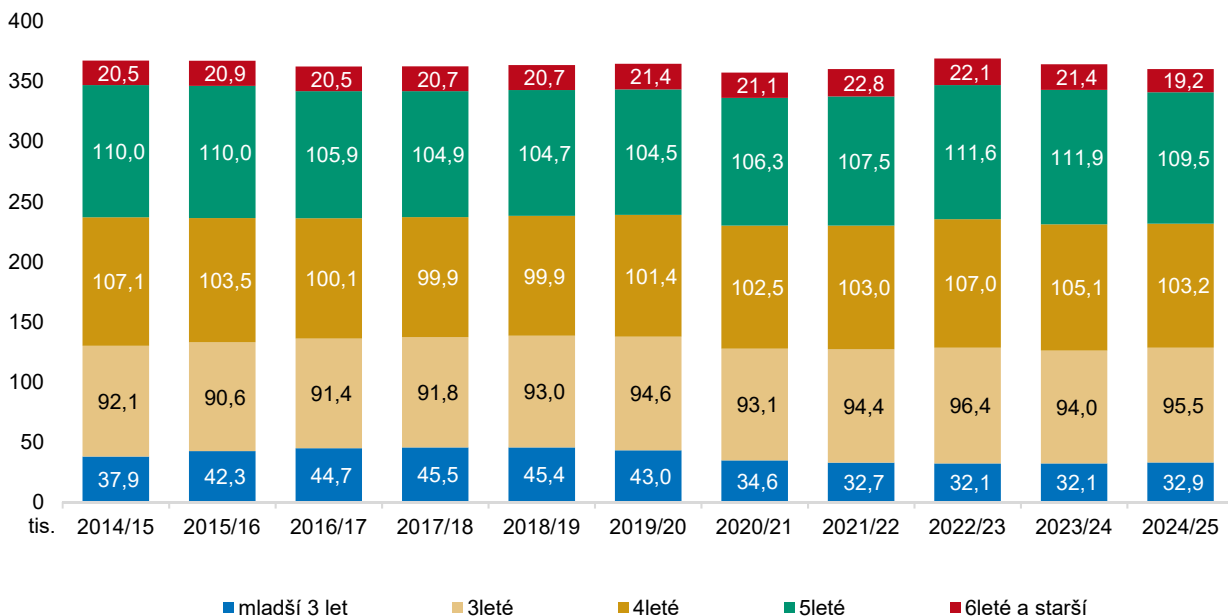
1.2 Věkové složení dětí v mateřských školách

V mateřských školách měly v posledních 10 letech největší zastoupení pětileté děti s 30,4% podílem ve školním roce 2024/25. Mezi školními roky 2014/15 až 2017/18 rostl počet i podíl **dětí v mateřských školkách mladších tří let**. V dalších školních letech jejich počet klesal, mezi školními roky 2022/23 a 2024/25 však opět vzrostl, a sice o 2,5 % - viz grafy č. 1.6 a 1.7. Největší propad zaznamenal mezi školními roky 2019/20 a 2020/21. Na pokles počtu a podílu dětí mladších tří let ve školkách mezi školními roky 2019/20 a 2021/22 mohla mít vliv pandemie onemocnění covid-19 a navýšení rodičovského příspěvku od ledna 2020. Kromě setrvávání na rodičovské dovolené přitom mohli rodiče pro své děti volit též jesle či alternativní zařízení, které není vedeno v Rejstříku škol a školských zařízení.

Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 pak narostl celkový počet dětí v mateřských školách, což podpořily děti ukrajinských uprchlíků. Pochopitelně se to projevilo zejména navýšením počtu dětí ve věku 3-5 let, tedy věku typickém pro docházku do školek, které jsou na veřejné školy přijímány přednostně před dětmi mladšími. Mezi školními roky 2022/23 až 2024/25 počet dětí v mateřských školách klesal, čímž vznikl prostor pro to, aby byly přijaty také mladší děti do školek. V mateřských školách naopak ubylo dětí, které před zahájením školní docházky dosáhly šesti a více let, tedy s odkladem povinné školní docházky. Jejich podíl v mateřských školách se v uplynulém desetiletí pohyboval kolem šesti procent, přičemž šestiprocentní hranici překročil pouze ve školním roce 2021/22, tedy na počátku pandemie onemocnění covid-19 (činil 6,3 %). V dalším školním roce

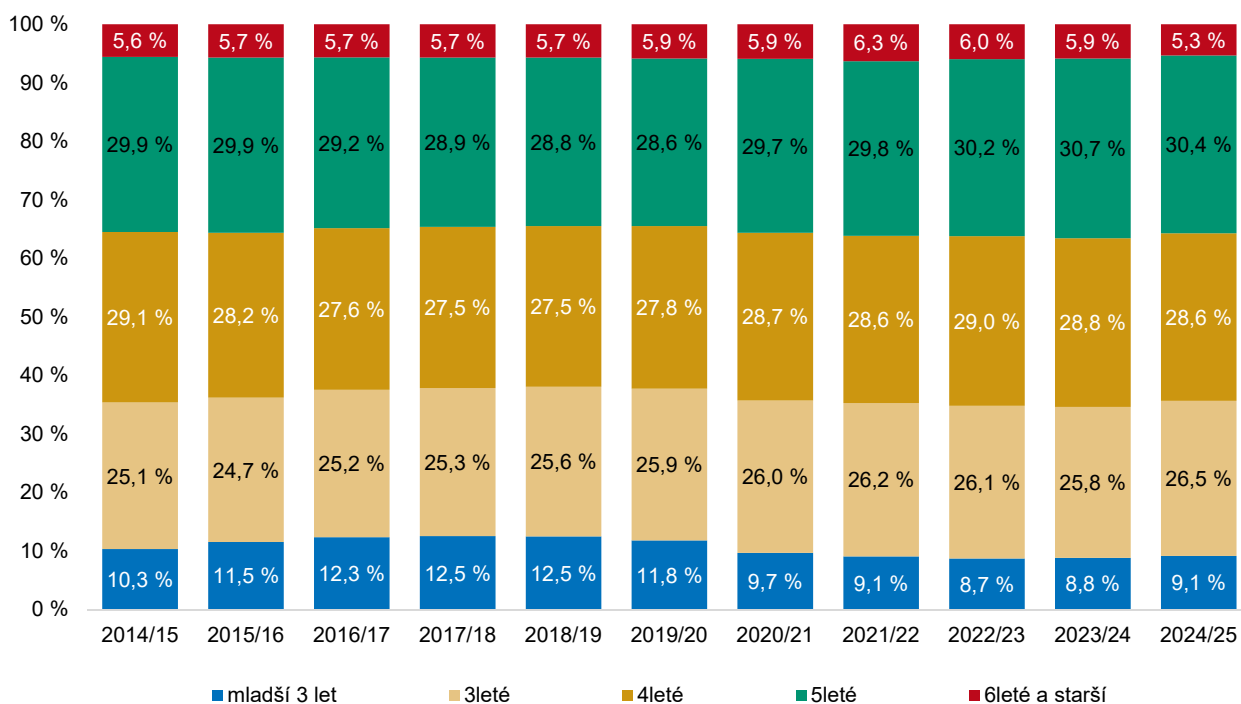
(2022/23) poklesl podíl šestiletých a starších dětí na 6,0 %, a to přesto, že tento rok byl poznamenán přílivem dětí z Ukrajiny. Poté dále klesal a ve školním roce 2024/25 se poprvé přiblížil pěti procentům (činil 5,3 %).

Graf 1.6 Mateřské školy - děti podle věku (v tis.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf 1.7 Mateřské školy - děti podle věku (v %)

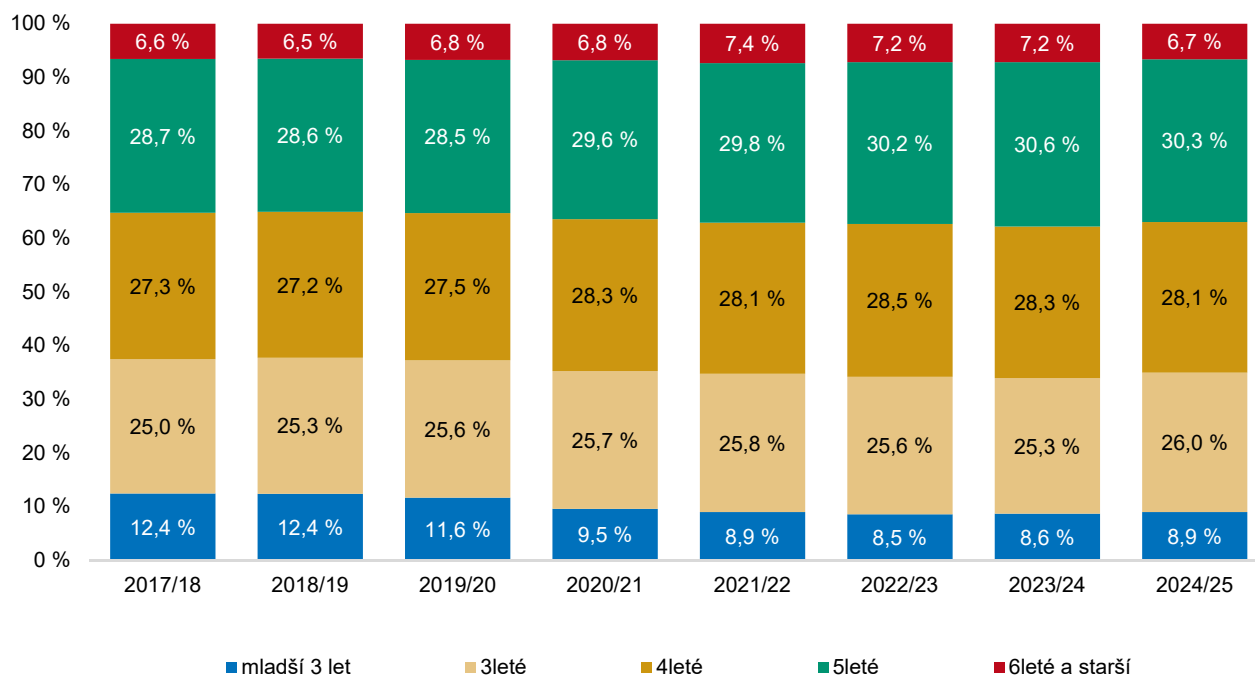

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Nutno doplnit, že část dětí s odkladem se vzdělává též v přípravných třídách základní školy a v přípravném stupni základní školy speciální, přičemž zejména počet přípravných tříd a dětí v nich poměrně výrazně roste (za posledních deset let se téměř zdvojnásobil). Graf č. 1.8 proto pro doplnění ukazuje podíl dětí jednotlivých

věkových kategorií ze všech dětí v předškolním vzdělávání, tedy ať již se vzdělávají v mateřské škole, nebo v přípravné třídě základní školy běžné či v přípravném stupni základní školy speciální⁵. Jak je patrné, i v tomto pohledu lze konstatovat, že se podíl dětí s odkladem (tj. šestiletých a starších) v předškolním vzdělávání mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 mírně snížil, a sice ze 7,4 % na 7,2 % a k dalšímu snížení došlo mezi školními roky 2023/24 a 2024/25 (na 6,7 %), čímž se přibližně dostal na úroveň, které dosahoval v září 2017.

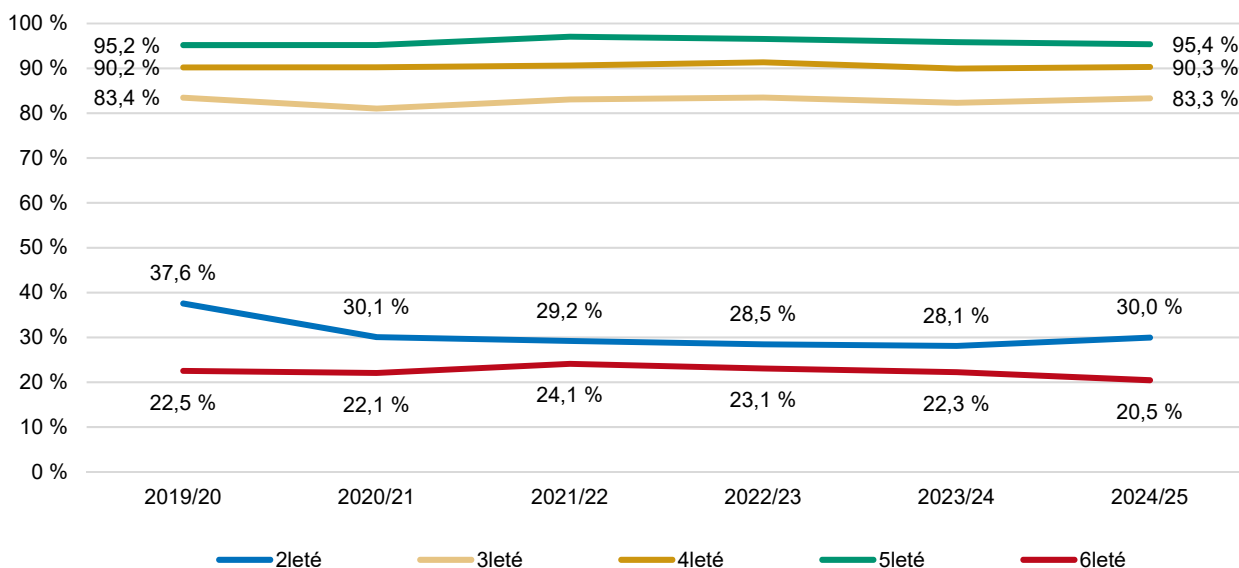
Graf 1.8 Předškolní vzdělávání (v mateřských školách, v přípravné třídě či v přípravném ročníku) – rozložení dětí podle věku (v %)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

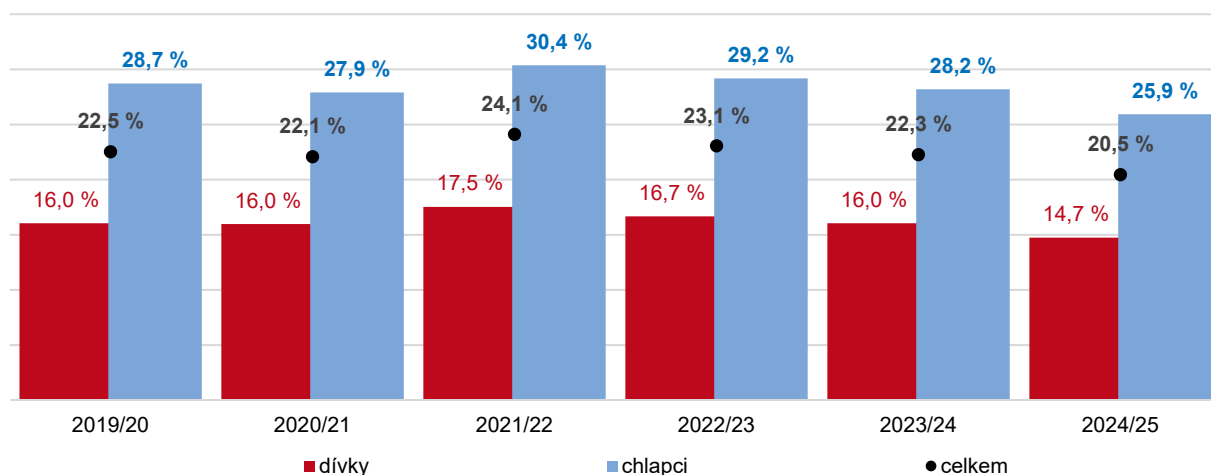
Počet dětí jednotlivých věkových kategorií v předškolním vzdělávání lze dále vztáhnout k populaci České republiky. Graf č. 1.9 uvádí, jaký podíl dětí dvouletých, tříletých, čtyřletých, pětiletých a šestiletých docházel v uplynulých šesti školních rocích do předškolního vzdělávání s právem poskytování předškolní přípravy (opět ať již do mateřské školy, přípravné třídy základní školy či přípravného stupně základní školy speciální). Jedná se o věk platný před zahájením uvedeného školního roku, u dětí ve školkách či školách k 31. srpnu, u populace k 1. červenci. Podíly jsou tedy orientační, neboť část populace dětí uvedeného věku oslaví během letních prázdnin další narozeniny a přeřadí se tím do starší věkové skupiny. Navíc je třeba vzít v úvahu, že do populace ČR nejsou zahrnuti cizinci bez trvalého pobytu v ČR, kteří také mohou navštěvovat předškolní vzdělávání.

⁵ Pro více informací o přípravných třídách ZŠ a přípravném stupni ZŠ speciální odkazujeme na kapitolu č. 1.5.

Graf 1.9 Podíl populace dětí uvedených věkových skupin navštěvující předškolní vzdělávání

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.9 ukazuje, že do předškolního vzdělávání na začátku školního roku nastupuje naprostá většina dětí ve věku 4-5 let a více než čtyři pětiny z dětí tříletých. Podíl dvouletých dětí ve školách s právem poskytování předškolní přípravy měl od školního roku 2019/2020 do školního roku 2023/24 tendenci se snižovat, v posledním školním roce se však zvýšil na 30,0 %, což odpovídá úrovni z roku 2020/21. Podíl šestiletých dětí v předškolním vzdělávání stoupl mezi školními roky 2020/21 a 2021/22 z 22,1 % na 24,1 %, do školního roku 2024/25 však poklesl na 20,5 %, přičemž se nejvýrazněji snížil mezi posledními dvěma školními roky. Pokles je znát též pokud tento indikátor sestrojíme zvlášť pro chlapce a dívky. U dívek se podíl šestiletých v předškolním vzdělávání ze všech šestiletých dívek v populaci za poslední tři roky snížil ze 17,5 % na 14,7 %, u chlapců pak ze 30,4 % na 25,9 %. Častěji než dívky tak mají odklad chlapci – viz graf č. 1.10.

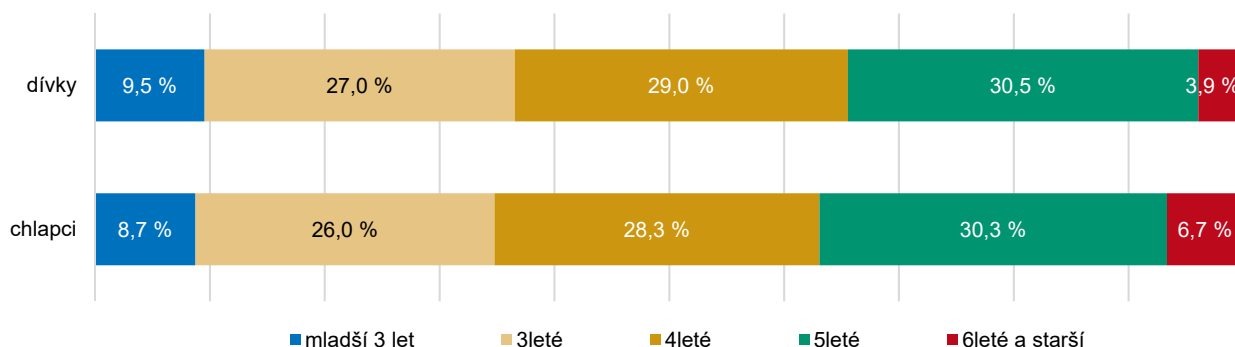
Graf 1.10 Podíl šestiletých dětí s odkladem z populace všech šestiletých dětí (obyvatel ČR)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Výuce v přípravných třídách a v přípravném stupni je věnována kapitola č. 1.5. Zde se ještě vrátíme k situaci v mateřských školách. Graf č. 1.11 znázorňuje **věkové složení chlapců a dívek** navštěvujících mateřské školy. Zde je zřejmé, že podíl dívek mladších tří let ze všech dívek navštěvujících mateřské školy byl o necelý procentní bod vyšší (9,5 %), než jak tomu bylo u chlapců této věkové skupiny (8,7 %). Naopak šestiletých a starších dívek bylo v mateřských školách 3,9 %, což je o téměř tři procentní body méně než v případě chlapců

(6,7 %). Častěji tak zůstávají ve školách i po dosažení 6 let chlapci než dívky. Svůj vliv přitom sehrávají též diagnostické metody či nastavené hranice, které se zdají být vhodnější pro dívky, které v předškolním věku dospívají rychleji než chlapci.⁶

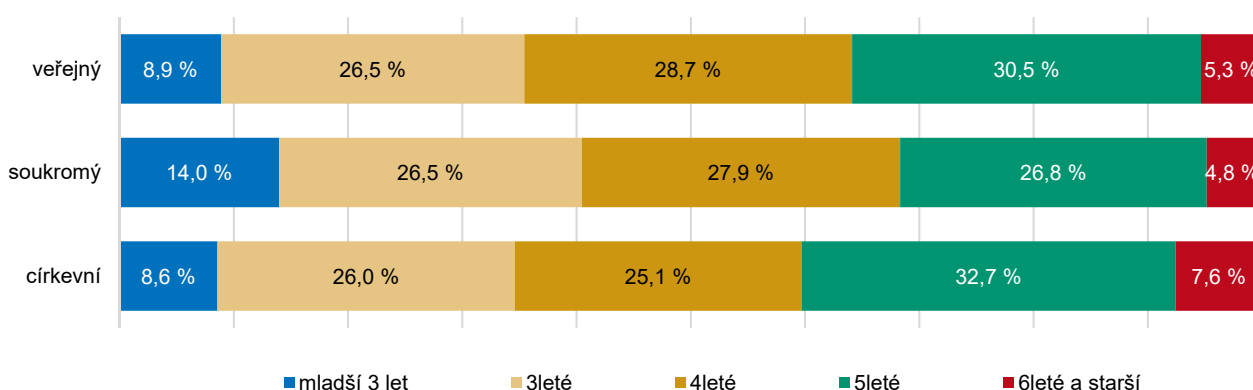
Graf 1.11 Mateřské školy - věkové složení dětí dle pohlaví (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíváme-li se na školy v dělení **dle zřizovatele**, pak ve školách soukromého zřizovatele tvořily ve školním roce 2024/25 ze všech dětí 14,0 % děti mladší tří let. Oproti tomu ve veřejných a církevních školách činil tento podíl necelých devět procent. Mezi dětmi docházejícími do církevních škol byl pak o něco vyšší podíl šestiletých a starších (7,6 %) než ve školách soukromých (4,8 %) a veřejných (5,3 %) – viz graf č. 1.12.

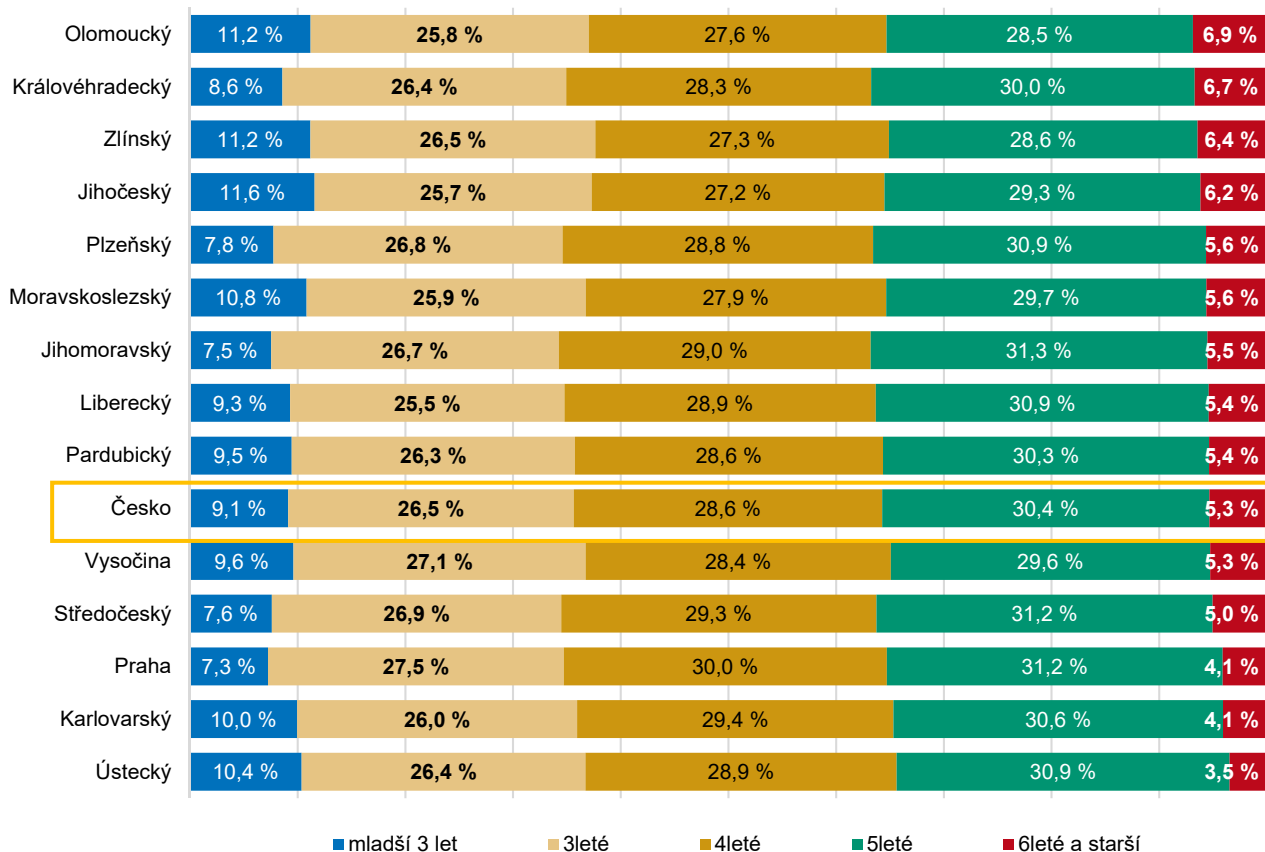
Graf 1.12 Mateřské školy - věkové složení dětí dle zřizovatele (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Poměrně značné rozdíly ve věkovém složení dětí mateřských škol najdeme též v dělení dle **krajů**. Nejvyšší podíl dětí mladších 3 let (cca 11 %) byl mezi dětmi v mateřských školách v kraji Jihočeském, Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském. Nejmenší byl naopak v Praze (7,3 %), v kraji Jihomoravském (7,5 %), Středočeském (7,6 %) a Plzeňském (7,8 %). Nejvyššího podílu šestiletých a starších dětí v mateřských školách (více než 6 %) dosáhl kraj Olomoucký, Královéhradecký, Zlínský a Jihočeský. Naopak v kraji Ústeckém, Karlovarském a v Praze byl tento podíl cca čtyřprocentní – viz graf č. 1.13. Tuto informaci je opět nutno dát do vztahu k dostupnosti přípravných tříd, resp. přípravného stupně základních škol. Jak ukážeme v kapitole č. 1.5, právě kraje Praha, Ústecký a Karlovarský jsou těmi s největším podílem základních škol disponujících přípravnou třídou (35,2 %, resp. 28,9 %, resp. 26,0 %). Naopak v krajích Královéhradeckém, Jihočeském a Olomouckém je takových škol nejmenší podíl (2,0 %, resp. 3,2 %, resp. 5,0 %).

⁶ Viz zde: https://pages.pedf.cuni.cz/uvrv/files/2016/04/Spravedlivy_start.pdf

Graf 1.13 Mateřské školy - věkové složení dětí dle sídla školy (2024/25)

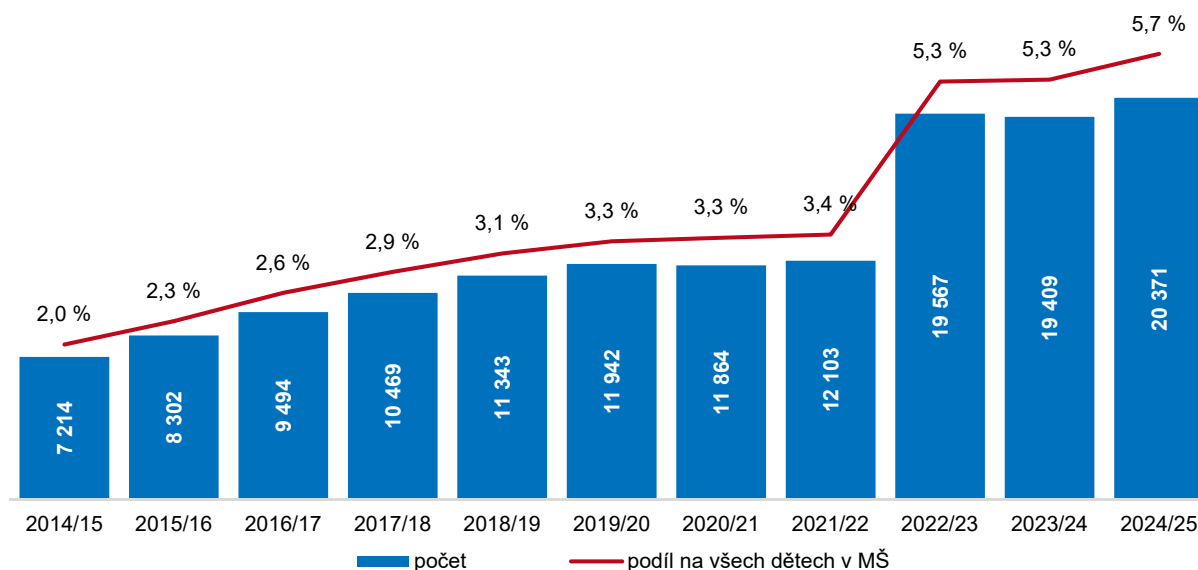
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

1.3 Děti s cizím státním občanstvím v mateřských školách

Vzhledem k tomu, že i na děti cizinců, kteří pobývají na území České republiky, se vztahuje povinná školní docházka, je důležitá také jejich předškolní příprava. U dětí s odlišným mateřským jazykem může být navíc pobyt v mateřské škole prvním setkáním s českým jazykovým prostředím. U těchto dětí se tedy jedná o velmi žádoucí formu přípravy na povinnou školní docházku, neboť snižuje jazykovou a kulturní bariéru.

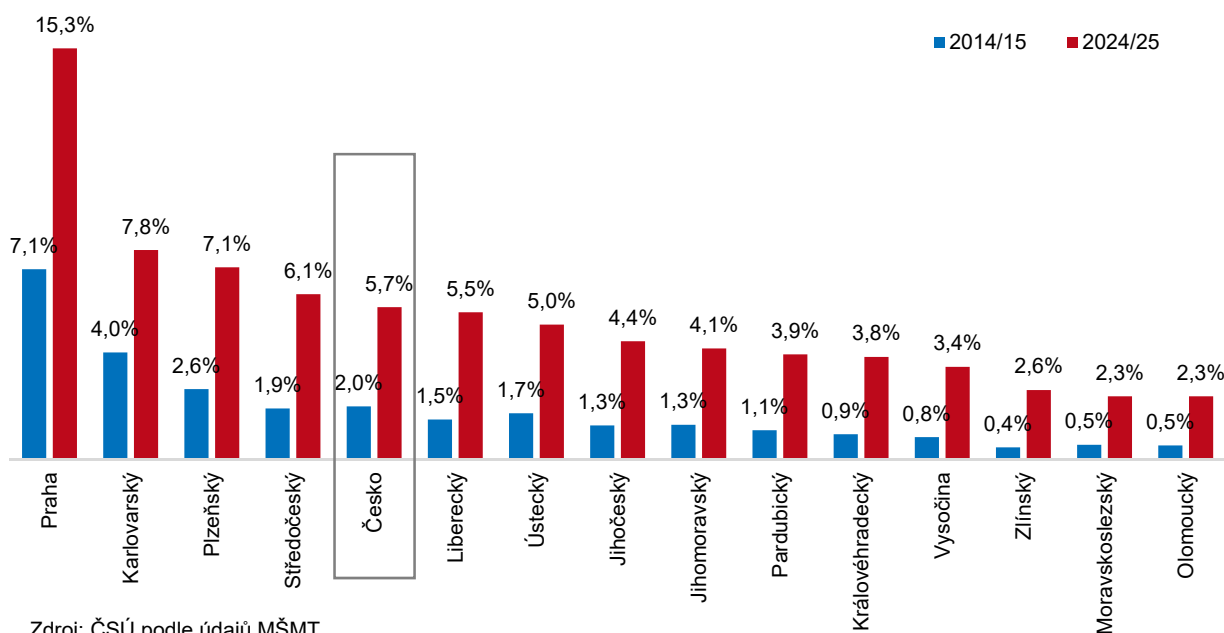
Do počtu dětí s **cizím státním občanstvím** nejsou započteny děti, které mají české občanství spolu s jiným – u každého dítěte je vedeno vždy jen jedno státní občanství. Počet takových „cizinců“ byl k 30. 9. 2024 v mateřských školách 20 371, což je téměř třikrát více než před deseti lety. K největšímu skoku, a sice vlivem zahrnutí dětí ukrajinských uprchlíků navštěvujících naše školky do statistik, došlo mezi zářím 2021 a zářím 2022, kdy počet cizinců vzrostl o 61,7 %. V posledním školním roce se meziročně počet cizinců zvýšil o 5,0 %, zatímco počet dětí celkem v mateřských školách se o 1,1 % snížil.

Podíl cizinců ze všech dětí v mateřských školách mezi školními roky 2014/15 a 2019/20 poměrně rychle rostl (ze 2,0 % na 3,3 %), v době pandemie pak setrval na stejné úrovni. Ve statistikách k 30. září 2022 pak skokově narostl (na 5,3 %) vlivem přijímání dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy. Ty Česko přijímalo zejména v průběhu školních roků 2021/22 a 2022/23; vzhledem však k vykazování dat dle stavu k 30. 9. daného školního roku se všechny tyto děti započítaly až do statistik za školní rok 2022/23. Ve školním roce 2023/24 se růst podílu cizinců zastavil, v posledním školním roce však opět vzrostl na 5,7 %.

Graf 1.14 Mateřské školy - počet a podíl dětí s cizím státním občanstvím

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Dlouhodobě je nejvyšší podíl cizinců v mateřských školách **v Praze**. K 30. 9. 2024 jich bylo 15,3 %, což je téměř třikrát vyšší podíl, než je průměr za celou Českou republiku (5,7 %). S velkým odstupem pak následoval kraj Karlovarský (7,8 %) a Plzeňský (7,1 %). Naopak nejmenší podíl dětí cizí státní příslušnosti v mateřských školách zaznamenal kraj Olomoucký (2,3 %), Moravskoslezský (2,3 %) a Zlínský (2,6 %). V ostatních krajích se podíl takových dětí pohyboval mezi 3,4 % a 6,1 % - viz graf č. 1.15.

Graf 1.15 Mateřské školy - podíl dětí s cizím státním občanstvím dle kraje

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.15 také ukazuje, jak se podíl cizinců v jednotlivých krajích zvýšil za deset let. V absolutním vyjádření přibýlo nejvíce dětí cizí státní příslušnosti jednoznačně v Praze (o 3 529), v kraji Středočeském (o 2 316) a Jihomoravském (o 1 187), v ostatních krajích již byl zaznamenán nárůst o 268 až 855 dětí. Pokud však budeme brát v potaz relativní přírůstek, pak ve Zlínském kraji se počet cizinců více než ztřinásobil (zvýšil se 5,7krát) a více než zčtyřnásobil se také v kraji Olomouckém, na Vysočině, a v kraji Moravskoslezském. Naopak

v Karlovarském kraji se počet cizinců zvýšil jen o 71,5 % a v Praze vzrostl 2,2 krát. Tyto kraje jsou však těmi, které již před deseti lety měly cizinců výrazně vyšší podíl než ostatní kraje.

V členění podle **zřizovatele** dosáhl ve školním roce 2024/25 k 30. září podíl dětí s cizím státním občanstvím nejvyšší hodnoty v soukromých mateřských školách (8,4 %). V církevních školách to bylo 8,1 % a nejméně (5,5 %) v mateřských školách, jejichž zřizovatelem je obec, kraj nebo MŠMT.

Tab. 1.3 Cizinci v mateřských školách podle zřizovatele (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

zřizovatel	děti v MŠ celkem ¹⁾	v tom dle státního občanství		podíl cizinců
		Česká republika	jiné	
veřejný	342 697	323 803	18 894	5,5%
soukromý	15 552	14 250	1 302	8,4%
církevní	2 171	1 996	175	8,1%

¹⁾ V této tabulce jsou uváděny děti ve fyzických osobách, nikoliv počtech studií.

Mezi dětmi v mateřských školách s jiným než českým státním občanstvím dlouhodobě převažují na prvních třech místech **Ukrajinci, Vietnamci a Slováci** (dohromady tvořili v uplynulém školním roce 79,8 % všech cizinců). Zejména s ohledem na stále probíhající válce na Ukrajině bylo k 30. září 2024 mezi dětmi s cizím státním občanstvím v mateřských školách v ČR pochopitelně zdaleka nejvíce dětí ukrajinského státního občanství (56,6 %). Do školního roku 2018/19 však mezi cizinci převažovaly děti s vietnamským občanstvím. Absolutní počty dětí s nejčastěji se vyskytujícím státním občanstvím, tj. s více než 100 příslušníků na našich mateřských školách k 30. 9. 2024, uvádí tabulka č. 1.4. Kromě údajů za školní rok 2024/25 jsou zde uvedeny informace i za vybrané předchozí školní roky (tj. před pěti a deseti lety).

Tab. 1.4 Cizinci v mateřských školách podle státního občanství

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2014/15		2019/20		2024/25	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkem	7 214	100	11 942	100	20 371	100
občané EU (mimo ČR)	2 110	29,2	3 539	29,6	3 798	18,6
ostatní evropské státy	2 524	35,0	4 269	35,7	12 660	62,1
ostatní státy světa	2 580	35,8	4 134	34,6	3 913	19,2
<i>z toho občané zemí:</i>						
Ukrajina	1 694	23,5	2 963	24,8	11 537	56,6
Vietnam	1 859	25,8	2 843	23,8	2 442	12,0
Slovensko	1 370	19,0	2 053	17,2	2 279	11,2
Rusko	485	6,7	794	6,6	569	2,8
Mongolsko	179	2,5	421	3,5	536	2,6
Rumunsko	124	1,7	333	2,8	444	2,2
Bulharsko	166	2,3	310	2,6	252	1,2
Moldavsko	38	0,5	131	1,1	228	1,1
Maďarsko	126	1,7	197	1,6	200	1,0
Polsko	118	1,6	189	1,6	196	1,0
Indie	14	0,2	67	0,6	134	0,7

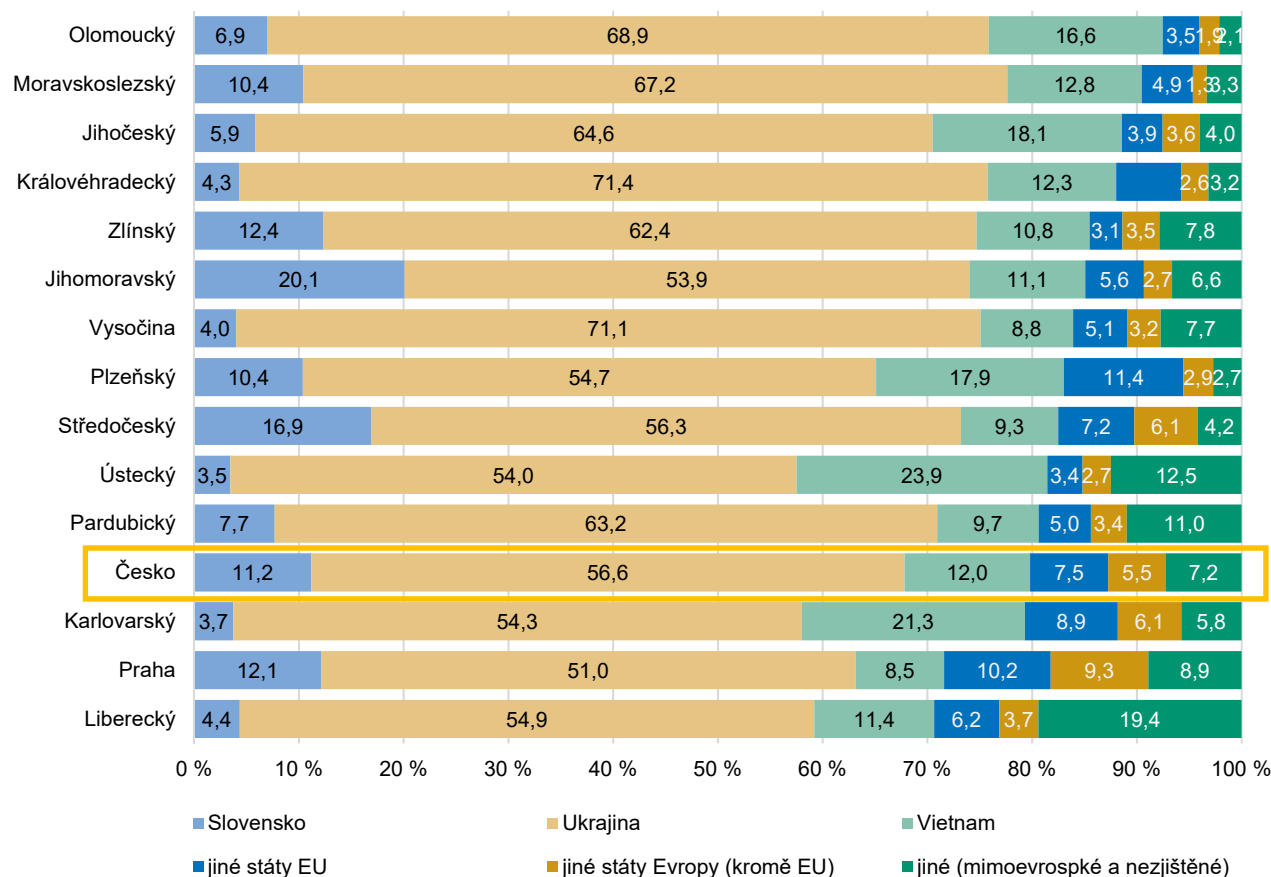
Graf č. 1.16 níže ukazuje podíl dětí původem ze Slovenska a ostatních států Evropské unie, z Ukrajiny a ostatních evropských států mimo EU a z Vietnamu a ostatních států mimo Evropu, a sice v dělení na jednotlivé

kraje. Ty jsou řazené dle podílu, jaký tvořili ve školním roce 2024/25 cizinci se státní příslušností slovenskou, ukrajinskou či vietnamskou (tj. součet dětí těchto tří státních příslušností) ze všech dětí cizí státní příslušnosti v mateřských školách v České republice. Připomeňme, že tato **tři občanství** mělo v České republice celkem 79,8 % dětí cizí státní příslušnosti docházejících do mateřských škol. Přitom v Olomouckém kraji tvořili žáci těchto tří občanství v základních školách 92,5 %. Naopak výrazně menší podíl, než je celorepublikový průměr, zaujímaly tyto skupiny cizinců mezi cizinci obecně v Praze (71,6 %) a v Libereckém kraji (70,6 %).

Pokud se jedná o děti **slovenské státní příslušnosti**, tvořili mezi všemi dětmi cizí státní příslušnosti nejvyšší podíl v kraji Jihomoravském (20,1 %) a Středočeském (16,9 %) a nejmenší naopak v kraji Ústeckém (3,5 %), v kraji Karlovarském (3,7 %), na Vysočině (4,0 %), v kraji Královéhradeckém (4,3 %) a Libereckém (4,4 %). V Ústeckém a Karlovarském kraji zas tvořili mezi cizinci oproti jiným krajům výraznější podíl **Vietnamci** (23,9 %, resp. 21,3 %). Nejmenší (méně než 10%) podíl ze všech cizinců pak Vietnamci představovali v Praze (8,5 %), na Vysočině (8,8 %), v kraji Středočeském (9,3 %) a Pardubickém (9,7 %). Pokud se jedná o **Ukrajince**, tvořili v září 2024 nejvyšší podíl mezi dětmi cizí státní příslušnosti v kraji Královéhradeckém (71,4 %) a na Vysočině (71,1 %) a nejmenší naopak v Praze (51,0 %).

Pokud bychom vedle výše uvedených tří hlavních státních příslušností vyčlenili ještě čtvrtou nejčetnější, tj. ruskou, můžeme konstatovat, že nejvíce ruských dětí navštěvovalo mateřské školy v Praze. Mateřské školy v Praze vzdělávaly 65,2 % všech ruských dětí docházejících do mateřských škol s právem poskytování předškolní přípravy v ČR a podíl ruských dětí mezi všemi cizinci zde byl 5,7 %. V Karlovarském kraji představovaly děti ruské státní příslušnosti v mateřských školách 4,2 % všech cizinců a ve Středočeském kraji 2,9 %. V ostatních krajích bylo ruských dětí mezi cizinci zapsaných v mateřských školách jedno procento a méně.

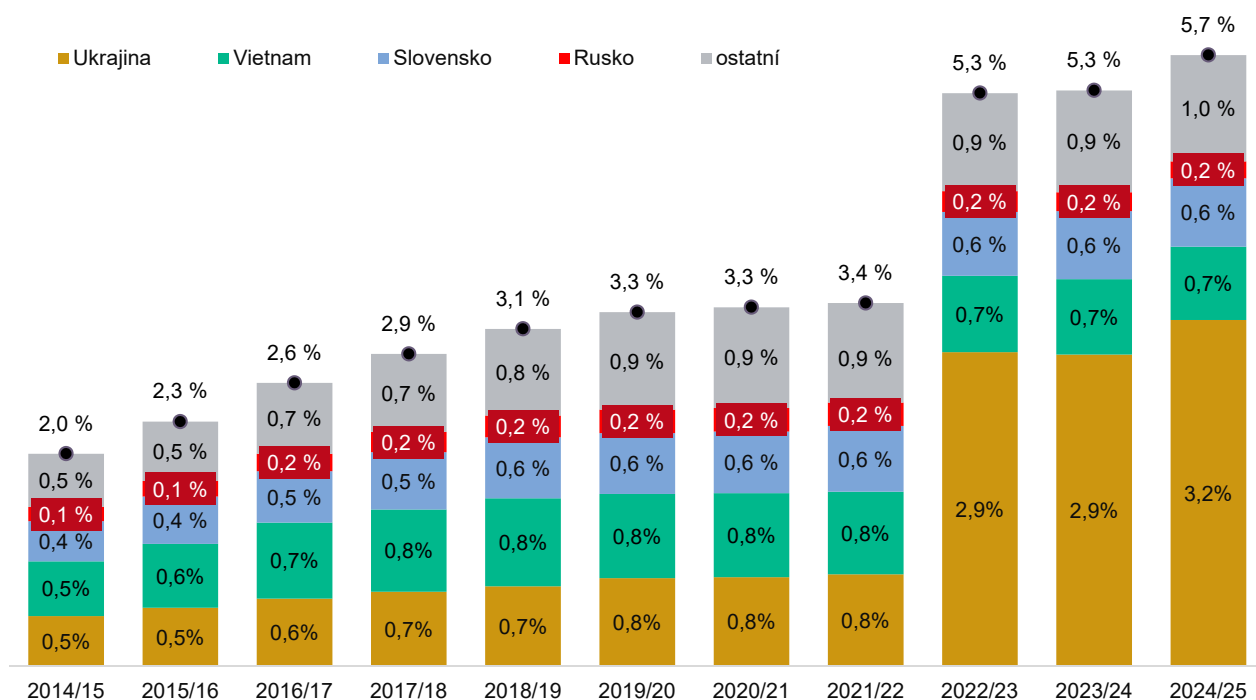
Graf 1.16 Mateřské školy - děti s cizím státním občanstvím podle občanství (v %; 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Jiný pohled přináší graf č. 1.17. Ten ukazuje, že na počátku školního roku 2024/25 tvořily děti ukrajinské státní příslušnosti 3,2 % ze všech dětí mateřských škol, tedy o něco vyšší podíl než před rokem. Oproti tomu podíl dětí z Vietnamu (0,7 %), ze Slovenska (0,6 %) a z Ruska (0,2 %) je již třetím rokem stejný. Graf také ukazuje, že podíl dětí z Ukrajiny rostl nejrychleji nejen mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 (tedy po vypuknutí války), ale již v dřívějším období poslední dekády.

Tab. 1.17 Mateřské školy celkem – podíl dětí s jiným než českým státním občanstvím dle občanství

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

1.4 Děti se zdravotním postižením v mateřských školách

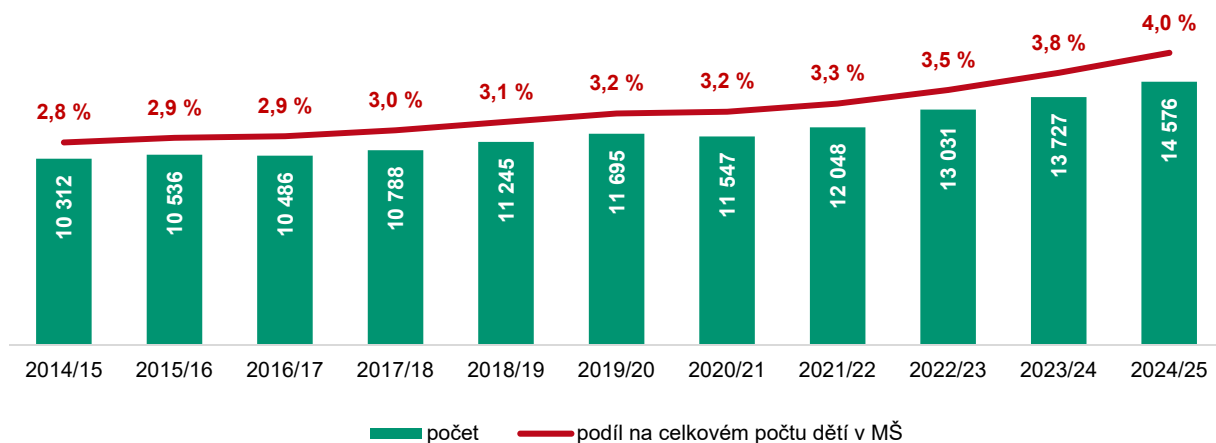
V oblasti vzdělávání se používá pojem „**žáci se speciálními vzdělávacími potřebami**“. Tam se vedle žáků se zdravotním postižením řadí též žáci se zdravotním znevýhodněním (tj. zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu) - viz § 16 školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.). Vzhledem k dostupnosti dat v časové řadě se však v této analýze omezíme na kategorii žáků se zdravotním postižením.

Od školního roku 2016/17, kdy byla započata realizace zákonem ukotvené **inkluzí dětí/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol/tříd**, do školního roku 2024/25 se soustavně mírně zvyšoval podíl dětí s diagnostikovaným zdravotním postižením ze všech dětí v mateřských školách (celkově z 2,9 % na 4,0 %). Zde je třeba vzít v úvahu, že inkluze do běžných tříd často vyžaduje zapojení asistenta pedagoga, a proto mohl být kladen větší důraz na diagnostiku potíží a potvrzení statusu žáka se zdravotním postižením. Počet plných **úvazků asistenta pedagoga v mateřských školách** za dané období vzrostl z 1 605,8 v září 2016 na 6 015,0 v září 2024 tedy 3,7krát, zatímco počet dětí se zdravotním postižením se zvýšil o 39,0 %.

Od školního roku 2016/17 také setrval **stoupal absolutní počet žáků s diagnostikovaným postižením**, pouze s výjimkou období mezi školními roky 2019/20 a 2020/21. Spolu s úbytkem celkového počtu dětí

v mateřských školách mezi těmito dvěma školními roky nejvíce poznamenanými pandemií covid-19 se též počet dětí se zdravotním postižením v mateřských školách snížil. Ve školním roce 2024/25 se navíc spolu s úbytkem počtu dětí v mateřských školách již druhým rokem snižoval i počet dětí na jednu třídu a na jednoho učitele. Počet dětí na jednu třídu i jednoho učitele tak byl v uplynulém školním roce nejnižší za posledních minimálně dvacet let. Spolu s rostoucím počtem asistentů pedagoga tak nízké počty dětí na jednu třídu a učitele vytvářely pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami poměrně příznivé podmínky.

Graf 1.18 Mateřské školy - děti se zdravotním postižením

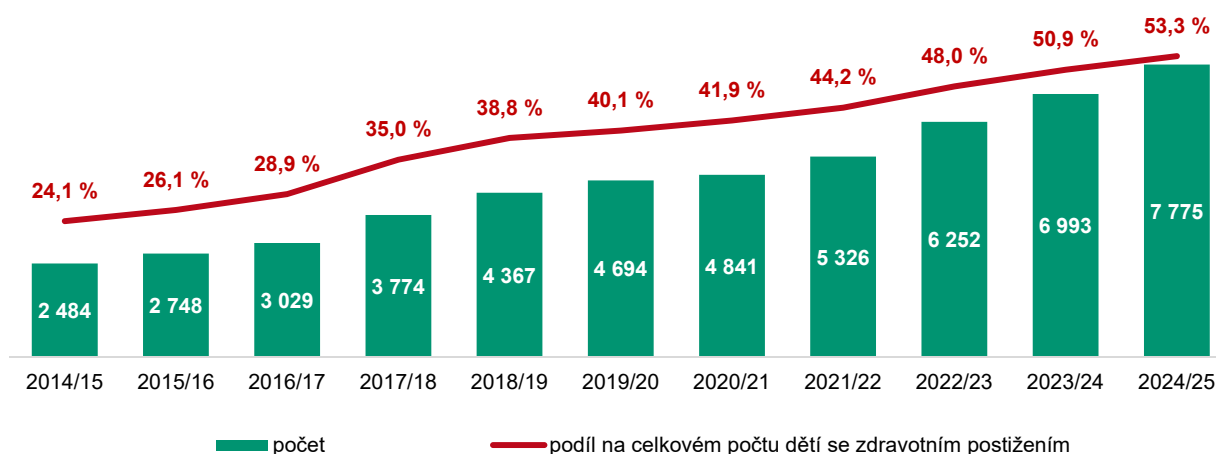

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíl dětí **se zdravotním postižením** v mateřských školách **veřejného a soukromého zřizovatele** byl přitom ve školním roce 2024/25 nižší (4,0 %, resp. 3,9 %) než ve školách zřizovatele **církevního** (8,4 %).

Podíl dětí s postižením **integrováných do běžných tříd** v posledních 10 letech trvale rostl, a sice z 24,1 % na 53,3 % ve školním roce 2024/25. Absolutní počet dětí se zdravotním postižením v běžných třídách se v posledních deseti letech soustavně zvyšoval a celkem se více než ztrojnásobil, tj. narostl podstatně více než počet všech dětí se zdravotním postižením bez ohledu na integraci (tj. nárůst o 41,3 %). Naopak počet žáků ve speciálních třídách se za posledních deset let snížil o 13,1 %.

Graf 1.19 Mateřské školy - děti se zdravotním postižením integrované v běžných třídách

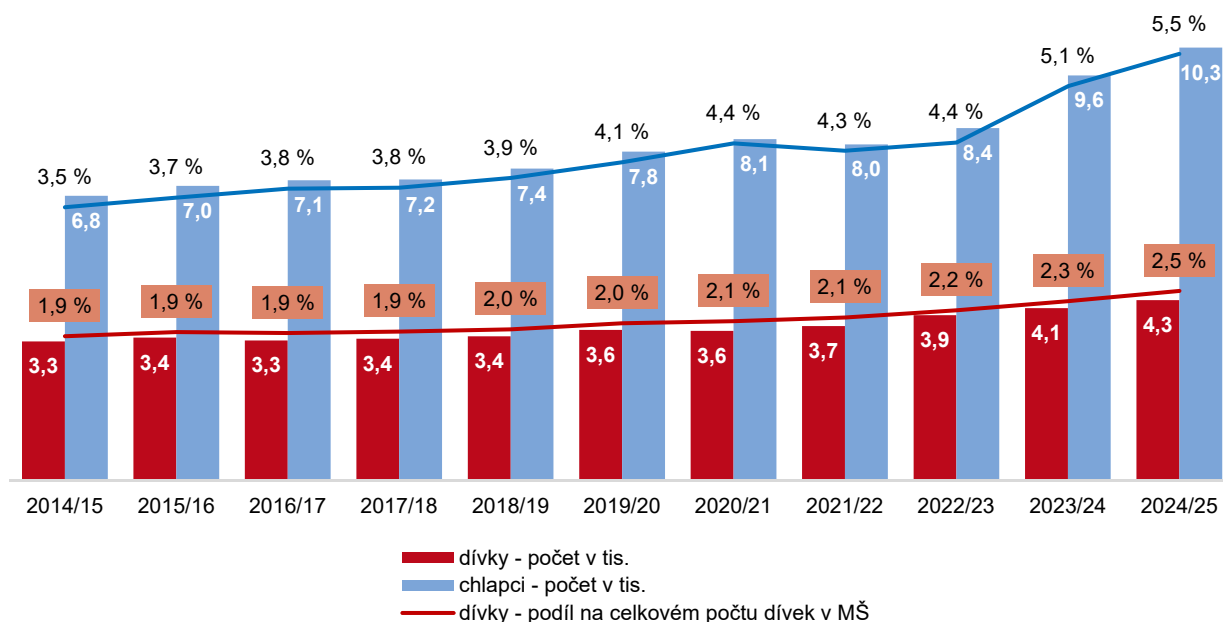

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Mezi dětmi s diagnostikovaným zdravotním postižením je dlouhodobě cca dvakrát **více chlapců než dívek**. Ve školním roce 2024/25 to bylo 10 285 chlapců oproti 4 291 dívkám. Je však také možné, že se chlapcům ve větší míře než dívkám v případě postižení doporučuje návštěva odborníka, který by dané postižení potvrdil a

uznal tím nárok škoie na podporu. Ať tak či onak, dle vykazovaných statistik chlapci tvořili 70,6 % dětí se zdravotním postižením navštěvujících mateřské školy. Na tisíc chlapců v mateřských školách připadlo v minulém školním roce 55 chlapců se zdravotním postižením, v případě dívek to bylo 25. Více viz graf č. 1.20.

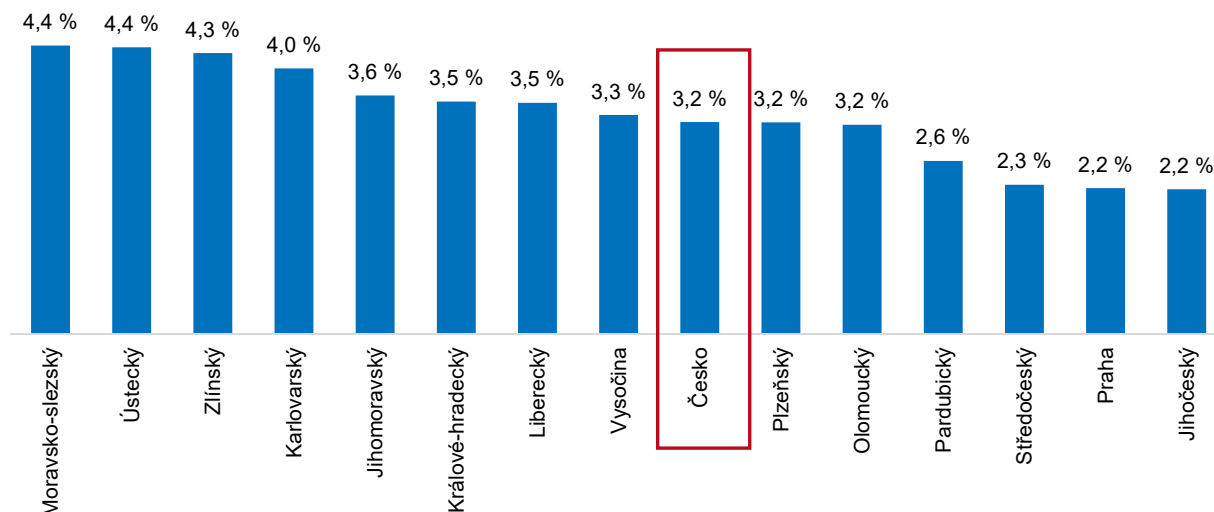
Graf 1.20 Mateřské školy - dívky a chlapci se zdravotním postižením

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíl dětí se zdravotním postižením ve školách byl ve školním roce 2024/25 napříč **kraji ČR** různý. Nejmenší byl v Jihočeském kraji, v Praze, v kraji Středočeském a Pardubickém (2,2 % až 2,6 %) a největší naopak v kraji Moravskoslezském, Ústeckém a Zlínském (4,4 % až 4,3 %). V ostatních krajích se pohyboval mezi 3 % a 4 % - viz graf č. 1.21.

Graf 1.21 Mateřské školy – podíl dětí se zdravotním postižením dle kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Z tabulky 1.5 je patrné, že ve školním roce 2024/25 byly u poloviny dětí se zdravotním postižením zjištěny závažné vady řeči (49,5 %). Za deset let však podíl dětí s vadou řeči ze všech dětí se zdravotním postižením poklesl, a sice z 54,3 % ve školním roce 2014/15. Snížil se i podíl dětí se zrakovými vadami a sluchovým postižením. Naopak největší nárůst zaznamenal podíl dětí se závažnými vývojovými poruchami učení či

chování (ze 6,8 % na 10,8 %), v prvních pěti letech posledního desetiletí se výrazněji zvýšil též podíl mentálně postižených dětí (z 4,8 % na 6,2 %). To může souviset s uplatňováním nových nároků na podpůrná opatření pro děti s jistými specifickými potřebami.

Tab. 1.5 Děti se zdravotním postižením v mateřských školách podle druhu postižení

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2014/15		2019/20		2024/25	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkem	10 312	100	11 695	100	14 576	100
se závažnými vadami řeči	5 604	54,3	6 010	51,4	7 222	49,5
s poruchami autistického spektra	1 037	10,1	1 205	10,3	1 673	11,5
se závažnými vývojovými poruchami učení či chování	705	6,8	1 016	8,7	1 579	10,8
mentálně postižené	498	4,8	726	6,2	905	6,2
tělesně postižené	350	3,4	452	3,9	550	3,8
zrakově postižené	487	4,7	451	3,9	409	2,8
sluchově postižené	283	2,7	309	2,6	302	2,1
<i>postižené více vadami¹⁾</i>	<i>1 348</i>	<i>13,1</i>	<i>1 526</i>	<i>13,0</i>	<i>1 936</i>	<i>13,3</i>

¹⁾ Za postižené více vadami se považuje dítě se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory

V porovnání s dívkami u chlapců ve školním roce 2024/25 výrazněji převažovaly závažné vývojové poruchy učení či chování (12,1 % u chlapců a 7,9 % u dívek) a poruchy autistického spektra (12,9 % u chlapců a 8,1 % u dívek) nad ostatními druhy postižení. Celkově však lze říci, že ve všech sledovaných druzích zdravotního postižení vykázali větší četnost chlapci než dívky.

Tab. 1.6 Mateřské školy - počet a podíl chlapců a dívek s uvedeným druhem postižení (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

druh postižení	dívky - počet	chlapci - počet	dívky - podíl na celkovém počtu dívek se zdravotním postižením	chlapci - podíl na celkovém počtu chlapců se zdravotním postižením
Celkem	4 291	10 285	100,0%	100,0%
vady řeči	2 181	5 041	50,8%	49,0%
zrakové	187	222	4,4%	2,2%
sluchové	128	174	3,0%	1,7%
tělesné	253	297	5,9%	2,9%
mentální	294	611	6,9%	5,9%
vývojové poruchy učení či chování	337	1 242	7,9%	12,1%
poruchy autistického spektra	348	1 325	8,1%	12,9%
více vad ¹⁾	563	1 373	13,1%	13,3%

¹⁾ Za postižené více vadami se považuje dítě se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory.

1.5 Předškolní vzdělávání na základních školách

Po dosažení šesti let většina dětí přechází v září z mateřské školy do 1. třídy základní školy. Některým dětem je však doporučen odklad nástupu o rok, během kterého se má vyrovnat jejich vývoj. Takové děti mohou zůstat ještě rok v mateřské škole, nebo začít chodit do **přípravné třídy běžné základní školy**, příp. navštěvovat **přípravný stupeň základní školy speciální**. V přípravných třídách a na přípravném stupni přitom probíhá výuka, která se již více podobá výuce na základní škole, a děti mají možnost zapojit se do života školy včetně navštěvování družiny a zájmových kroužků. Maximální počet dětí ve třídě je navíc v přípravné třídě zhruba poloviční než ve škole mateřské.

Ve školním roce 2024/25 bylo u nás **479 základních škol běžných se zřízenými přípravnými třídami**, což je o 4,4 % více než v předchozím školním roce. Přípravných tříd bylo 578 a chodilo do nich **7 097 dětí**. Více než tři pětiny z nich byli chlapci (61,8 %). V přípravných třídách vyučovali učitelé na 578,0 plných úvazků. **Na jednoho učitele** působícího v přípravné třídě i **na jednu přípravnou třídu** tak připadlo v průměru shodně 12,3 dítěte. Tyto poznatky lze srovnat se situací v mateřských školách. Počet dětí na učitele byl ve školním roce 2024/25 v mateřských školách o něco nižší, a sice 10,2, naopak počet dětí ve třídě byl podstatně vyšší, tj. 20,7.

Jak ukazuje tabulka č. 1.7, v Praze disponovala ve školním roce 2024/25 přípravnou třídou více než třetina základních škol běžných (35,2 %), v Karlovarském kraji to bylo 26,0 % a v Ústeckém kraji 28,9 %. V ostatních krajích byl podíl takových škol v rozmezí od 2,0 % (v kraji Královéhradeckém) do 13,9 % (v kraji Jihomoravském).

Zde je dobré připomenout zjištění uvedená v grafu č. 1.13 výše v této analýze. Z něj lze vyčíst, že v Ústeckém a Karlovarském kraji a v Praze byl mezi dětmi v mateřských školách ze všech krajů nejmenší podíl dětí 6letých a starších (3,5 % až 4,1 %). Rodiče těchto dětí tak častěji volí místo opakování posledního ročníku mateřské školy přechod do přípravné třídy základní školy. Oproti tomu v kraji Královéhradeckém, Jihočeském a Olomouckém byly ve školním roce 2024/25 přípravné třídy jen ve 2,0 % až 5,0 % základních škol běžných. V těchto krajích (spolu ještě s krajem Zlínským) zaujímaly přitom v mateřských školách ze všech krajů nejvyšší podíl dětí ve věku 6 let a více (nad 6,0 %).

Tab. 1.7 Základní školy s přípravnými třídami v jednotlivých krajích (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Území	Školy s přípravnými třídami			Přípravné třídy			Děti v těchto třídách			
							celkem		dívky	chlapci
	Abs.	%	% ¹⁾	Abs.	%	% ²⁾	Abs.	%	Abs.	Abs.
Česko	479	100	12,1	578	100	1,2	7 097	100	2 710	4 387
Hlavní město Praha	93	19,4	35,2	109	18,9	2,1	1 341	18,9	460	881
Středočeský kraj	64	13,4	11,8	76	13,1	1,1	950	13,4	342	608
Jihočeský kraj	8	1,7	3,2	8	1,4	0,3	104	1,5	44	60
Plzeňský kraj	17	3,5	8,1	24	4,2	0,9	291	4,1	120	171
Karlovarský kraj	27	5,6	26,0	36	6,2	2,8	443	6,2	178	265
Ústecký kraj	76	15,9	28,9	98	17,0	2,7	1 192	16,8	492	700
Liberecký kraj	11	2,3	6,1	13	2,2	0,6	168	2,4	55	113
Královéhradecký kraj	5	1,0	2,0	5	0,9	0,2	58	0,8	12	46
Pardubický kraj	17	3,5	7,1	23	4,0	0,9	289	4,1	108	181
Kraj Vysočina	17	3,5	6,5	19	3,3	0,8	258	3,6	97	161
Jihomoravský kraj	65	13,6	13,9	78	13,5	1,4	945	13,3	342	603
Olomoucký kraj	14	2,9	5,0	15	2,6	0,5	177	2,5	77	100
Zlínský kraj	19	4,0	7,8	20	3,5	0,7	229	3,2	104	125
Moravskoslezský kraj	46	9,6	11,1	54	9,3	1,0	652	9,2	279	373

¹⁾ podíl na celkovém počtu základních škol běžných v daném kraji

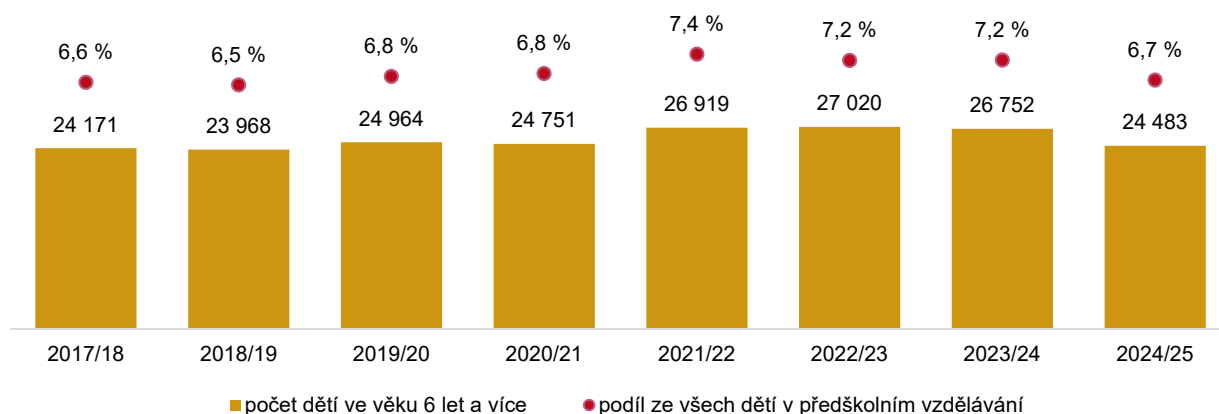
²⁾ podíl na celkovém počtu tříd v základních školách běžných v daném kraji

Přípravné třídy byly ve školním roce 2024/25 častěji zřízeny v základních školách veřejného zřizovatele (disponovalo jimi 12,5 % běžných škol) než ve školách s církevním zřizovatelem (na 7,5 % běžných škol) a zejména zřizovatelem soukromým (na 7,3 % běžných škol).

Jak již bylo zmíněno, v **základních školách speciálních** je žákům k dispozici tzv. **přípravný stupeň**. Ten připravuje na povinnou školní docházku děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s poruchami autistického spektra. Dítě může být přijato nejdříve ve věku pěti let, a to i v průběhu školního roku. Na přípravném stupni setrvává až do zahájení povinné školní docházky, přičemž jeho docházka do přípravného stupně nesmí přesáhnout tři školní roky. Vzdělávání v přípravném stupni základních škol speciálních se ve školním roce 2024/25 účastnilo celkem **285 dětí** a z toho bylo 205 chlapců, tj. 71,9 %. Na jednoho učitele zde v průměru připadalo pět dětí (4,7). Přípravným stupněm disponovalo 40 z 320 základních škol určených výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (12,5 %). Z podskupiny škol s veřejným zřizovatelem je to 10,3 %, neboli 29 z 281. Ze škol pro žáky se SVP se soukromým zřizovatelem přípravné třídy zahrnovalo šest škol z 30 a ze škol pro žáky se SVP s církevním zřizovatelem pak pět škol z devíti.

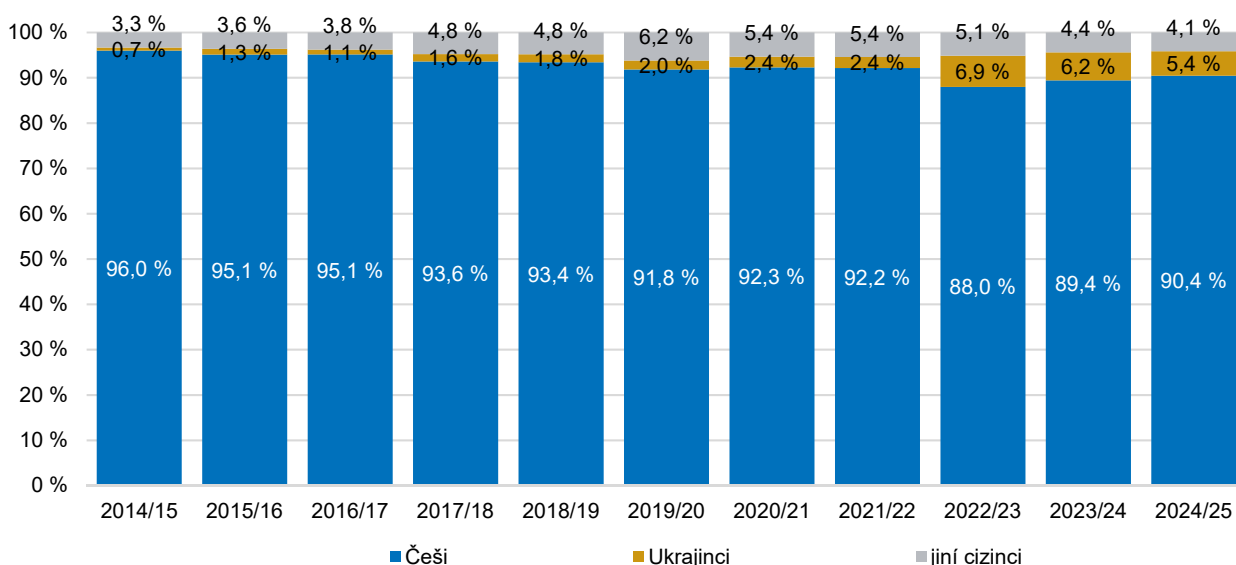
Graf č. 1.22 představuje vývoj počtu a podílu šestiletých a starších dětí z celkového počtu dětí v předškolním vzdělávání, a to ať už jsou zapsáni v mateřské škole, v přípravné třídě na běžné základní škole, nebo v přípravném stupni základní školy speciální. Jak je patrné, mezi školními roky 2018/19 a 2021/22 měl tento podíl tendenci mírně narůstat a celkově se zvýšil z 6,5 % na 7,4 %. Přitom nejvýraznější nárůst zaznamenal mezi školními roky 2020/21 a 2021/22. Je možné, že během pandemie onemocnění Covid-19 byla u žáků mateřských škol větší absence a i díky uzavírkám škol se nestihli dobře připravit na nástup do základní školy. Řada rodičů se navíc mohla obávat dalšího uzavírání škol a úskalí distanční výuky v prvním ročníku. Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 se počet šestiletých a starších dětí v předškolním vzdělávání nepatrně zvýšil, ovšem podíl žáků s odkladem naopak mírně poklesl na 7,2 %. A to přesto, že došlo k významnému zvýšení počtu cizinců v mateřských i základních školách (zejména ukrajinské státní příslušnosti), kteří se mohou potýkat s jazykovou bariérou. Na 7,2 % tento podíl zůstal i ve školním roce 2023/24. Mezi posledními dvěma školními roky, tj. 2023/24 a 2024/25, došlo k poklesu podílu šestiletých a starších dětí z celkového počtu dětí v předškolním vzdělávání na 6,7 %, tedy cca na úroveň z doby před pandemií.

Graf 1.22 Předškolní vzdělávání (tj. v mateřských školách, na přípravném stupni či v přípravných třídách) - počet a podíl šestiletých a starších dětí

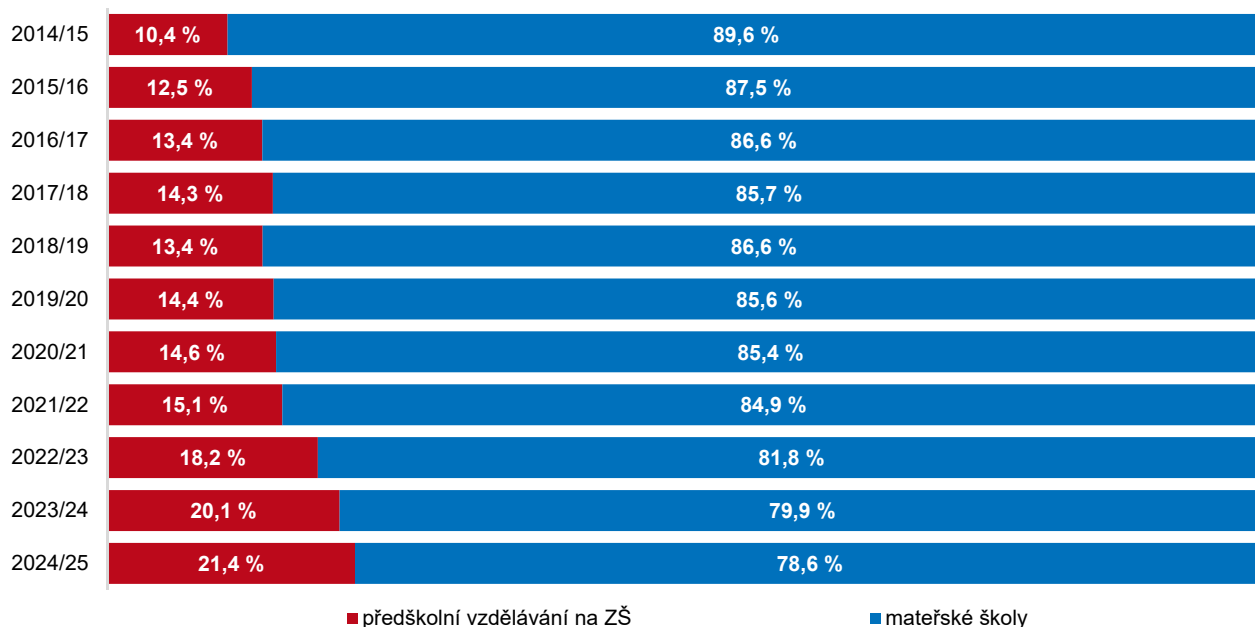
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.23 ukazuje vývoj podílu Čechů, Ukrajinců a jiných cizinců v přípravných třídách či v přípravném stupni základní školy. Jak je patrné, po strmém navýšení podílu Ukrajinců mezi všemi dětmi v tomto vzdělávání, ke kterému došlo mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 (z 2,4 % na 6,9 %), se jejich podíl snižuje (na 5,4 % ve školním roce 2024/25), snížil se však též podíl jiných cizinců než ukrajinské státní příslušnosti. Porovnáme-li tato zjištění s vývojem v mateřských školách, tak tam se podíl dětí s ukrajinskou státní příslušností mezi školními roky 2023/24 a 2024/25 zvýšil z 2,9 % na 3,2 % a podíl dětí s jinou cizí státní příslušností než je ukrajinská, se zvýšil z 2,4 % na 2,5 %. (viz graf č. 1.17 výše).

Graf 1.23 Přípravné třídy a přípravný stupeň ZŠ - podíl Čechů, Ukrajinců a příslušníků jiných států

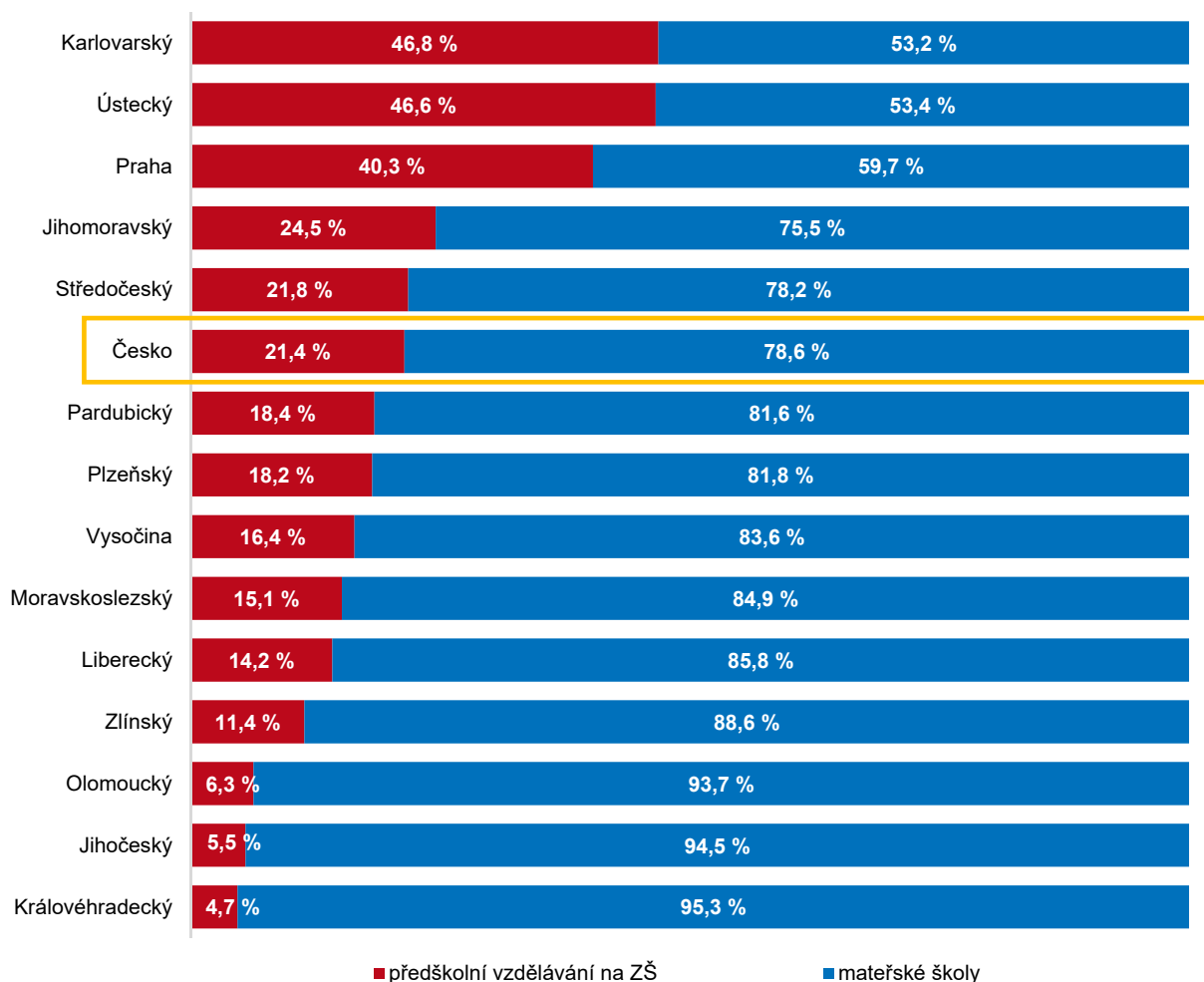
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 1.24 ukazuje, jaký podíl dětí ve věku 6 a více let, které nenastoupily do první třídy základní školy, docházel v uvedených letech do mateřských škol a jaký do přípravných tříd běžné základní školy či do přípravného stupně základní školy speciální. Jak je patrné, podíl dětí v přípravných třídách či v přípravném stupni se za deset let zvýšil z 10,4 % na 21,4 %. Od minulého školního roku přibýlo o 15 přípravných tříd běžné základní školy (tj. o 2,7 %) a o 1 třídu přípravného stupně na základních školách speciálních (tj. o 1,9 %).

Graf 1.24 Předškolní vzdělávání - podíl dětí ve věku 6 let a více navštěvujících přípravné třídy ZŠ běžné či přípravný stupeň ZŠ speciální a docházejících do mateřských škol

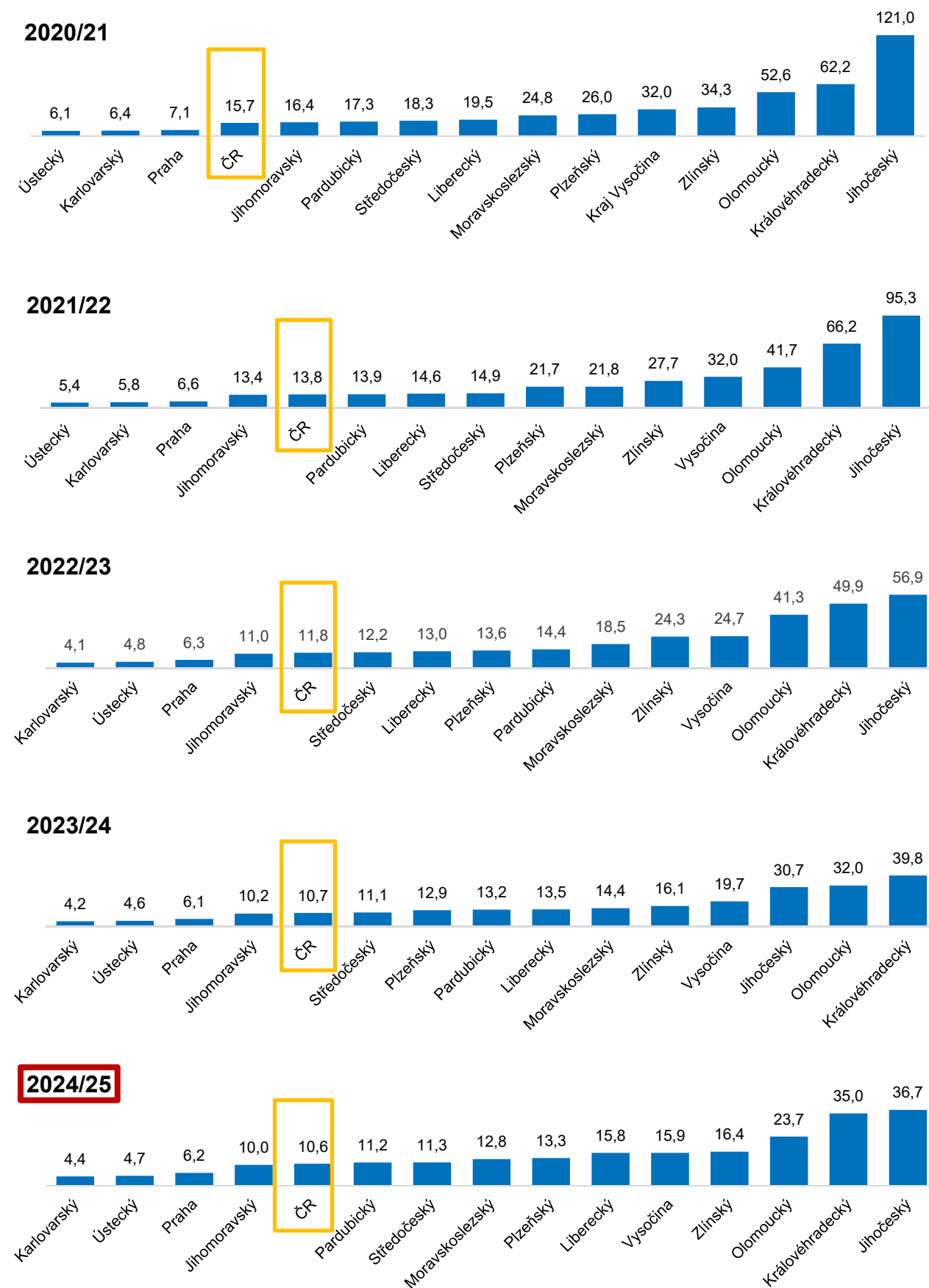
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Z pohledu na dělení dle sídla školy je také patrné, že v kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze docházely ve školním roce 2024/25 dvě pětiny (40,3 %) až téměř polovina (46,8 %) dětí s odkladem školní docházky do přípravné třídy či přípravného stupně. Oproti tomu v kraji Královéhradeckém tvořil podíl žáků s odkladem v přípravných třídách či v přípravném stupni jen 4,7 % a méně než 10 % takových žáků zaznamenal také kraj Jihočeský (5,5 %) a Olomoucký (6,3 %) – viz graf č. 1.25.

Graf 1.25 Předškolní vzdělávání - podíl dětí ve věku 6 let a více navštěvujících přípravné třídy či přípravný stupeň a docházejících do mateřských škol – dle kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Z výše uvedeného je patrné, že kraje se mezi sebou liší v míře, do jaké dávají rodičům dětí s odkladem možnost vybrat si mezi mateřskou školou a přípravnou třídou či stupněm. Zde doplňme, že na jednu přípravnou třídu na základní škole či třídu přípravného stupně základní školy speciální připadal ve školním roce 2024/25 nejnižší počet prvních tříd základních škol v kraji Karlovarském, Ústeckém a v Praze (4,4; 4,7, resp. 6,2). V těchto třech krajích si tedy rodiče častěji mohli zvolit, zda dítě s odkladem nechají v mateřské škole, nebo jej zapíší do přípravné třídy či přípravného stupně. Mírně podprůměrného počtu dosáhl také kraj Jihomoravský (10,0). Naopak v Jihočeském kraji dosáhl počet 1. tříd na jednu přípravnou třídu či třídu přípravného stupně hodnoty 36,7, v Královéhradeckém 35,0 a v Olomouckém kraji 23,7. Přitom je zřejmé, že celkově v Česku poměr počtu tříd prvního ročníku základního vzdělávání k počtu tříd nabízejících předškolní vzdělávání na základních školách v čase klesá. Nejvýrazněji je to vidět na příkladu kraje Jihočeského, ve kterém ještě ve školním roce 2020/21 bylo 121 tříd prvního ročníku základní školy na jednu třídu předškolního vzdělávání nabízeného na základních školách a v uplynulém školním roce to již bylo jen 36,7. Nutno však říci, že v tomto kraji byl tento poměr ve školním roce 2023/24 ještě nižší (30,7) – viz graf č. 1.26.

Graf 1.26 Počet 1. tříd základních škol na jednu třídu přípravnou či třídu přípravného stupně

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2. Základní vzdělávání

Shrnutí

Povinné školní docházky, ať již plněné v základní škole či na střední škole, na zahraniční škole, příp. formou individuálního vzdělávání, se ve školním roce 2024/25 účastnilo celkem **1 044 197 žáků**, což je o 16,7 % více než před deseti lety. Vedle výuky v základních školách si 41 456 žáků plnilo povinnou školní docházku v nižších ročnících **víceletých gymnázií** a 281 na **osmiletých tanečních konzervatořích**. Přitom počet žáků plnících si povinnou školní docházku ve středních školách se v čase téměř nemění. Žáků, kteří si ve školním roce 2024/25 plnili povinnou školní docházku v **zahraničí či na zahraniční škole**, bylo 9 607 (0,9 % z celku; započtení jsou pouze ti, kteří byli zapsáni do kmenové školy v ČR) a **formu individuálního vzdělávání** využilo 7 367 žáků (0,7 % z celku). Zájem o individuální vzdělávání v čase roste, před deseti lety bylo individuálně vzdělávaných 1 038 žáků.

Počet **žáků na základních školách mezi školními roky 2014/15 a 2022/23** stoupal až na 1 007 778 žáků. Nejvíce mezi zářím 2021 a 2022 vlivem přijímání ukrajinských dětí na naše školy. **V září 2023** počet žáků zapsaných v základních školách poklesl na 1 000 346 žáků, **do září 2024** se však opět zvýšil, a sice na 1 002 460 žáků. Co se týče vývoje počtu **žáků české státní příslušnosti**, jejich počet se v posledních pěti letech příliš neměnil. V posledních dvou letech roste celkový **počet žáků prvního stupně** a naopak klesá počet žáků na **druhém stupni**, v předchozích čtyřech letech tomu bylo naopak.

Ve školním roce 2024/25 se na základních školách vzdělávalo 74 355 žáků **cizinců bez českého státního občanství**, což činí 7,4 % z celkového počtu žáků. Počet cizinců u nás se v posledních deseti letech každým rokem zvyšoval, výjimku tvoří pouze školní rok 2023/24, ve kterém se počet cizinců snížil o 2,9 %. To bylo dáno snížením počtu žáků z Ukrajiny o 5,9 % a žáků z Ruské federace o 2,6 %. Počet cizinců s jinou státní příslušností než ukrajinskou či ruskou se naopak o 4,7 % zvýšil. V posledním školním roce, tj. 2024/25, počet cizinců převýšil údaj ze školního roku 2022/23 a meziročně se zvýšil o 5,2 %. Bylo to dáno zejména nárůstem počtu ukrajinských žáků o téměř tři tisíce. Ze všech krajů je dlouhodobě podíl žáků s jiným než českým občanstvím nejvyšší **v Praze** (v září 2024 to bylo 17,1 %), s velkým odstupem byla následována krajem Karlovarským (10,8 %) a Plzeňským (10,4 %).

Pro školní rok 2024/25 bylo **do prvních tříd nově přijato** celkem 119 932 žáků, tedy o 2,4 % více než v roce předchozím a o 12,5 % více než před pěti lety. **Podíl sedmiletých či starších dětí** ze všech dětí nově přijatých do prvního ročníku činil 23,2 %, tj. o 0,8 p.b. méně než před rokem. Před deseti lety však představoval tento podíl 19,3 %. Mezi žáky s odkladem povinné školní docházky zřetelně převažovali chlapci.

Z celkového počtu žáků v 5. a 7. ročníku **přešlo na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře** 4,7 %. Přitom z 5. ročníku jich na střední školy přešlo více (7,0 % z celkového počtu žáků) než těch z ročníku sedmého (2,1 %). Nejvyšší podíl žáků, kteří přestoupili na střední školy v průběhu povinné školní docházky, byl zaznamenán v Praze.

Učitelé byli v září 2024 v základních školách zaměstnaní na celkem 75 611,1 úvazků. Přitom za **10 let** se jejich počet zvýšil o 27,9 % a zaznamenal vyšší nárůst, než jaký lze pozorovat u počtu tříd (o 20,2 %) i dětí v nich (o 17,4 %). V září 2024 bylo přitom mezi učiteli základních škol (v přepočtu na plné úvazky) 83,9 % **žen** a 9,9 % učitelů **bez požadované kvalifikace**. Nejvyšší podíl vyučujících bez kvalifikace zaznamenal kraj Karlovarský (20,2 %), následuje kraj Středočeský (18,0 %) a Praha (16,4 %). V roce 2024 bylo v základních školách 8,5 % učitelů **mladších 30 let** a naopak 14,4 % učitelů ve věku **60 let a více**. Podíl učitelů mladších 30 let se v posledních deseti letech držel na úrovni cca 8 %, podíl učitelů ve věku 60 let a více se za posledních deset let zvýšil z 5,8 % na 14,4 %.

V posledních letech výrazně vzrostl na základních školách počet **asistentů pedagoga**. Ve školním roce 2024/25 připadlo na 100 plných úvazků učitelů (v průměrném evidenčním počtu za daný rok) v průměru 26 plných úvazků asistenta pedagoga, ve školním roce 2016/17 to bylo 10,5.

Úvod

Základní vzdělávání vede dle § 44 školského zákona k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění. Základní vzdělávání je povinné pro všechny děti v Česku. Uskutečňuje se na **základní škole, na nižším stupni víceletých gymnázií a konzervatořích v osmiletém oboru vzdělání tanec**. Základní vzdělávání lze na prvním i na druhém stupni uskutečňovat také formou **individuálního vzdělávání**.

Základní vzdělávání **má devět ročníků** a člení se na první a druhý stupeň. **První stupeň** je tvořen prvním až pátým ročníkem a **druhý stupeň** šestým až devátým ročníkem základní školy, příp. odpovídajícími ročníky víceletých gymnázií či osmiletých konzervatořích. Výjimku tvoří vzdělávání v základní škole speciální, kde první stupeň je tvořen 1. až 6. ročníkem a druhý stupeň 7. až 10. ročníkem. Plnění povinné školní docházky na víceletém gymnáziu nabízí osmileté studium po ukončení 5. třídy, resp. šestileté studium po ukončení 7. třídy základní školy. Přestup na gymnázium je podmíněn přijímacími zkouškami. Přejít na osmiletou konzervatoř taneční je podmíněn talentovými zkouškami.

2.1 Základní vzdělávání dle druhu školy a formy

Povinné školní docházky, ať již plněné v základní škole či na střední škole, na zahraniční škole, příp. formou individuálního vzdělávání, se ve školním roce 2024/25 účastnilo celkem **1 044 197 žáků**, což je o 16,7 % více než před deseti lety a o 4,9 % více než před pěti lety. Výraznější růst (a zároveň soustavný) byl tak zaznamenán v prvních pěti letech poslední dekády. Za posledních pět let došlo mezi zářím 2021 a 2022 k nárůstu počtu žáků o 4,3 % (tj. nejvyššímu meziročnímu nárůstu za posledních deset let) - do škol v České republice se přišli vzdělávat žáci z Ukrajiny. V následujícím roce se počet žáků školou povinných v Česku o 0,7 % snížil, mezi školními roky 2023/24 a 2024/25 však opět o 0,2 % povyroste (viz graf č. 2.1 níže).

Do základních škol bylo celkově zapsáno 1 002 460 žáků, přičemž vývoj jejich počtu odpovídá vývoji počtu žáků v základním vzdělávání zmíněném výše. Pokud jde o členění na **jednotlivé stupně základních škol**, na 2. stupni se počet žáků v posledních dvou letech snižoval (celkově o 4,2 %), zatímco počet žáků 1. stupně se naopak zvyšoval (celkově o 2,3 %). Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 výrazně stoupl počet žáků základních škol (tj. o 4,5 %), ke kterému přispěla imigrace dětí z Ukrajiny a jejich začlenění do našich škol. Počet ukrajinských žáků do září 2023 poklesl, ale ve školním roce 2024/25 již opět dosáhl téměř hodnoty ze září 2022. Oproti tomu počet dětí s ruským občanstvím v posledních dvou letech klesá.⁷

Žáků, kteří byli zapsáni na kmenové základní či střední škole, ale povinnou docházku si ve školním roce 2024/25 plnili v **zahraničí či na zahraniční škole**, bylo 9 607 (0,9 % z celku; žáci, kteří nebyli zapsáni na kmenové základní škole v ČR, započtení nejsou⁸) a **formu individuálního vzdělávání** využilo 7 367 žáků (0,7 % z celku).⁹ Přitom zájem o individuální vzdělávání trvale roste a za deset let se počet takto vzdělávaných žáků zvýšil na sedminásobek. Oproti předchozímu školnímu roku pak narostl počet žáků v tomto vzdělávání o 7,0 %. Ač se jedná o znatelný nárůst, mezi 30. 9. 2020 a 30. 9. 2021, tedy v době pandemie onemocnění Covid-19, se počet individuálně vzdělávaných žáků zvýšil podstatně více, a sice o 27,5 %.

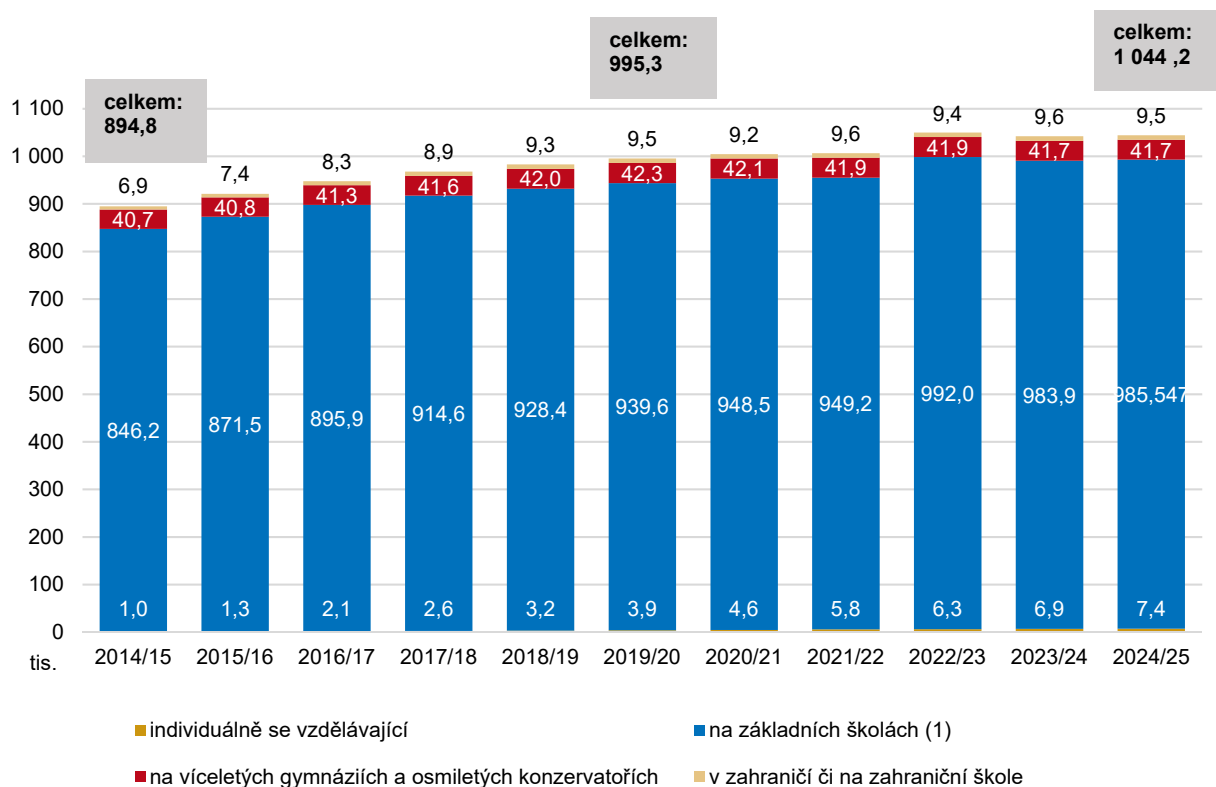
Vedle základních škol si 41 456 žáků povinnou školní docházku plnilo v nižších ročnících **víceletých gymnázií** a 281 na **osmiletých konzervatořích**.

⁷ Za dva poslední roky klesl o 7,8 %. Více informací o počtu žáků dle státní příslušnosti obsahuje kapitola č. 2.12

⁸ Od školního roku 2017/18 není povinností, aby dítě bylo v evidenci kmenové školy v ČR. Vedle zápisu do kmenové školy vykazující statistiky mohou rodiče také dokládat plnění povinné školní docházky přímo ministerstvu.

⁹ Podrobnější informace k těmto dvěma způsobům vzdělávání jsou uvedeny v kapitole č. 2.8.

Graf 2.1 Základní vzdělávání - počet žáků dle druhu vzdělávání (v tis.)

¹⁾ bez žáků plnících povinnou školní docházku v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR či formou individuálního vzdělávání podle § 38 a § 41 Školského zákona, kteří jsou také zapsáni do kmenové základní školy

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2.2 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci celkem a dle zřizovatele

Základní přehled za školní rok 2024/25

K 30. září 2024 bylo v Česku **4 293 základních škol**¹⁰ s **52 015 třídami** a na nich působilo celkem 96 634 učitelů na plný či částečný pracovní úvazek. Při jejich přepočtení na plné pracovní úvazky (plně zaměstnané) to představovalo **75 611 učitelů**. Dále v této publikaci budeme pracovat, pokud není uvedeno jinak, pouze s počtem učitelů přepočteným na plné pracovní úvazky. Tito učitelé na základních školách vzdělávali celkem **1 002 460 žáků** (z toho 16 913 nedocházelo denně do své kmenové školy¹¹).

Výuka na **1. stupni** byla zajišťována na 4 273 školách. V nich se nacházelo 30 954 tříd, do kterých chodilo 582 923 žáků a vzdělávalo je 36 955 učitelů přepočtených na plné úvazky. Na **2. stupni** byli učitelé zaměstnaní na 38 656 plných úvazků a vzdělávali 419 537 žáků ve 21 061 třídách na 2 909 školách. Na jednu třídu na základních školách připadaly v minulém školním roce v průměru 19,3 žáka a na jednoho přepočteného učitele 13,3 žáka. První a druhý stupeň se liší především v počtu žáků na jednoho učitele – na 1. stupni dosahuje tento ukazatel hodnoty 15,8 žáka na jednoho učitele, na druhém stupni 10,9 žáka na jednoho učitele.

¹⁰ Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i i více úrovní a druhů vzdělávání.

¹¹ Byli zapsáni v individuálním vzdělávání, nebo se vzdělávali v zahraničí či na zahraniční škole s tím, že byli zároveň zapsáni ve kmenové základní škole v ČR.

Tab. 2.1 Základní školy - počet škol, tříd, dětí a učitelů na 1. a 2. stupni (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	Školy ¹⁾		Třídy		Žáci		Učitelé ²⁾		Žáci na 1:	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	třídu	učitele
1. stupeň	4 273	99,5	30 954	59,5	582 923	58,1	36 955,1	48,9	18,8	15,8
2. stupeň	2 909	67,8	21 061	40,5	419 537	41,9	38 656,0	51,1	19,9	10,9
Celkem	4 293	100	52 015	100	1 002 460	100	75 611,1	100	19,3	13,3

¹⁾ Jedna škola může poskytovat vzdělávání na prvním i druhém stupni.²⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Poměrně velké rozdíly v počtu žáků na jednu třídu a na jednoho učitele najdeme i v závislosti na **typu zřizovatele** základních škol. Zejména v soukromých školách je počet dětí na jednu třídu a jednoho učitele výrazně nižší, než jak tomu je u veřejných základních škol - viz tabulku č. 2.2.

Tab. 2.2 Základní školy - počet škol, tříd, dětí a učitelů podle zřizovatele školy (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

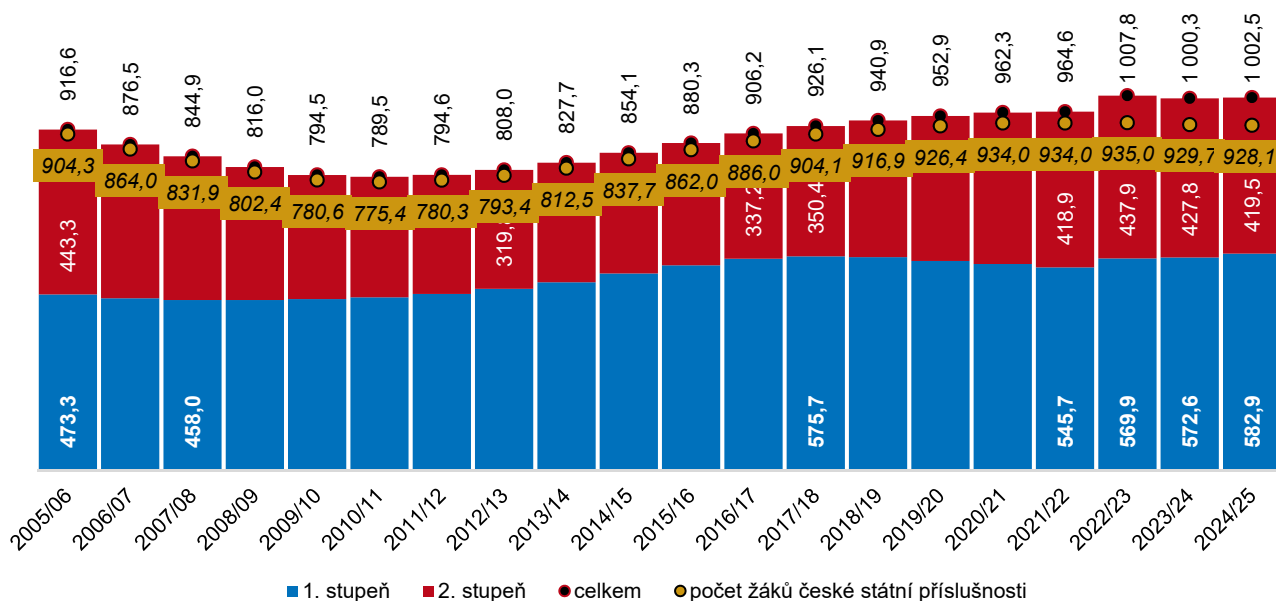
Zřizovatel	Školy		Třídy		Žáci		Učitelé ¹⁾		Žáci na 1:	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	třídu	učitele
veřejný	3 912	91,1	49 146	94,5	964 727	96,2	71 765	94,9	19,6	13,4
soukromý	332	7,7	2 388	4,6	29 847	3,0	3 170	4,2	12,5	9,4
církevní	49	1,1	481	0,9	7 886	0,8	676,6	0,9	16,4	11,7
celkem	4 293	100	52 015	100	1 002 460	100	75 611	100	19,3	13,3

¹⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Vývoj počtu žáků

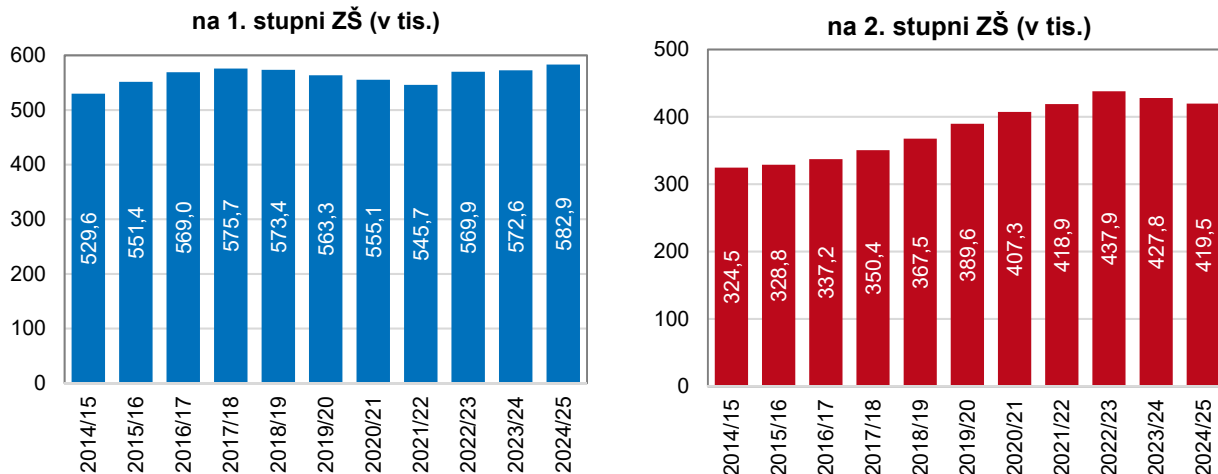
Počet žáků základních škol přímo souvisí s měnícím se počtem narozených dětí v předchozím období a tím s počtem dětí ve věku povinné školní docházky v populaci. Děti nejčastěji nastoupí do základní školy v šesti a ukončí ji v patnácti letech. Tato doba se však může posunout, je-li dítěti odložen začátek školní docházky, příp. prodloužit, pokud žák opakuje některý ročník či více ročníků základní školy. Faktorů, které ovlivňují počet žáků na základních školách, je však více. V určité míře dochází k odlivu žáků druhého stupně na víceletá gymnázia, vliv má i migrace cizinců ze zahraničí. Zejména ve školním roce 2022/23 situaci významně ovlivnilo zařazování dětí ukrajinských uprchlíků do českých škol. Na úrovni obcí a krajů pak počet žáků na základních školách ovlivňuje též stěhování v rámci republiky.

Celkový počet žáků na základních školách ve školním roce 2022/23 dosáhl nejvyšší hodnoty od roku 2005/06 a poprvé přesáhl hranici jednoho milionu. K tomu přispěla imigrace dětí z Ukrajiny a jejich začlenění do našich škol. V září 2023 počet žáků zapsaných do základních škol poklesl na 1 000 346 žáků, do září 2024 se však opět zvýšil, a sice na 1 002 460 žáků. Podíváme-li se na vývoj žáků české státní příslušnosti, pak uvidíme, že se jejich počet od školního roku 2019/20 příliš neměnil, přestože i u nich je v letech 2019/20 až 2022/23 patrný nárůst počtu žáků (celkem o 0,9 %) následovaný poklesem v roce 2023/24 o 0,6 % a mírnějším poklesem v roce 2024/25 o 0,2 %.

Graf 2.2 Základní školy – počet žáků celkem, na 1. stupni a na 2. stupni (v tis. žáků)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Mezi školními roky 2017/18 a 2021/22 se počet žáků základních škol zvyšoval díky přibývajícimu počtu žáků druhého stupně a žáků prvního stupně naopak pozvolna ubývalo. Ve školním roce 2022/23 pak přibýlo o 4,4 % žáků prvního a obdobně o 4,5 % žáků druhého stupně. Poté od září 2022 do září 2024 přibýlo žáků 1. stupně o 2,3 % a žáků druhého stupně naopak o 4,2 % ubylo – viz graf č. 2.3.

Graf 2.3 Základní školy - vývoj počtu žáků dle stupně vzdělávání

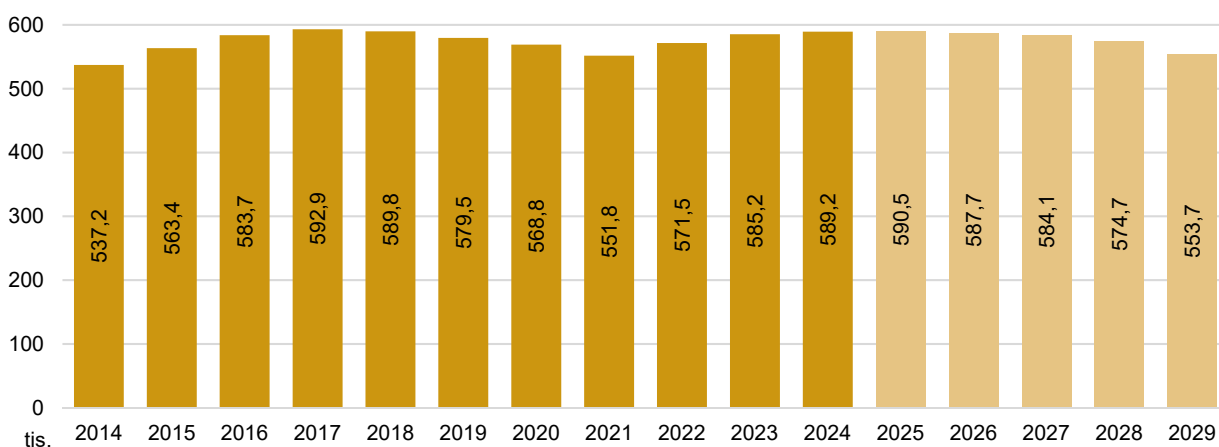
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Jak již bylo řečeno, vývoj počtu žáků základních škol souvisí s vývojem populace ČR ve věku povinné školní docházky, a to zejména na 1. stupni základních škol, který je povinný pro všechny obyvatele ČR¹². Na druhém stupni si již mohou děti volit mezi vzděláváním v základní škole, na víceletém gymnáziu a na osmileté konzervatoři. Graf č. 2.4 proto ukazuje počet obyvatel ČR ve věku 6-10 let ke dni 1. 7. v letech 2014 až 2024. Jde tedy o věkové rozmezí, ve kterém děti, pokud jim nebyl udělen odklad, navštěvovaly v nastávajícím

¹² Zde je třeba poznamenat, že na počet žáků v základních školách má vliv i míra migrace – do základních škol povinně docházejí též cizinci, kteří jsou oprávněni pobývat na území Česka trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a účastníci řízení o udělení mezinárodní ochrany.

školním roce 1. stupeň, a pět vždy o rok mladších věkových kohort v roce 2024 (tj. 5-9 let, 4-8 let, 3-7 let, 2-6 let a 1-5 let), podle kterých lze odhadovat, kolik žáků se bude na 1. stupni základní školy vzdělávat za 1-5 let.

Graf 2.4 Počet obyvatel ČR ve věku 6 až 10 let k 1. 7. 2014 – 1. 7. 2024 a odhad počtu dětí této věkové kohorty v letech 2025 až 2029 dle počtu obyvatel v odpovídajících mladších kohortách v roce 2024

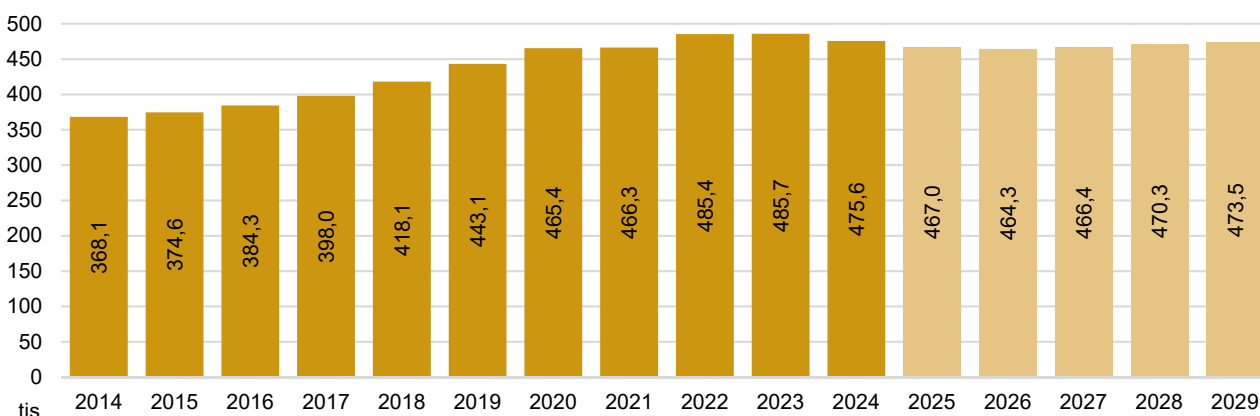

Zdroj: ČSÚ

Jak je patrné, v letech 2014 až 2017 počet obyvatel ve věku 6 až 10 let stoupal a zvyšoval se též počet žáků na 1. stupni. Poté do roku 2021 počet obyvatel ve věku 6 až 10 let naopak klesal a snižoval se též počet žáků na 1. stupni. Poté přišla migrační vlna z Ukrajiny a počet obyvatel Česka ve věku 6 až 10 let a s tím i žáků na 1. stupni se zvyšoval, a to až do začátku školního roku 2024/25. Podle počtu dětí v mladších věkových kohortách v roce 2024 lze očekávat, že ještě následující rok se počet žáků na prvním stupni zvýší, poté začne klesat. Záleží však též na míře migrace, odkladů povinné školní docházky (resp. s tím spojených legislativních změnách), míře opakování ročníku apod.

Graf č. 2.5 níže ukazuje tentýž vývoj počtu dětí v populaci, a sice těch ve věku obvyklé docházky do 2. stupně základních škol (tj. kteří před začátkem školního roku dosáhli 11 až 14 let). Jak je patrné, od roku 2014 až do roku 2023 počet dětí v této věkové kohortě rostl a spolu s ním rostl do školního roku 2022/23 i počet žáků 2. stupně základních škol. V posledních dvou školních rocích naopak žáků 2. stupně základních škol ubývalo a mezi červencem 2023 a 2024 poklesl i počet dětí v příslušném věku v populaci. Podle počtu dětí v mladších věkových kohortách v roce 2024 lze odhadovat, že počet žáků 2. stupně bude ještě do roku 2026 klesat, poté začne opět růst.

Graf 2.5 Počet obyvatel ČR ve věku 11–14 let k 1. 7. 2014 – 1. 7. 2024 a odhad počtu dětí této věkové kohorty v letech 2025 až 2029 dle počtu obyvatel v odpovídajících mladších kohortách v roce 2024

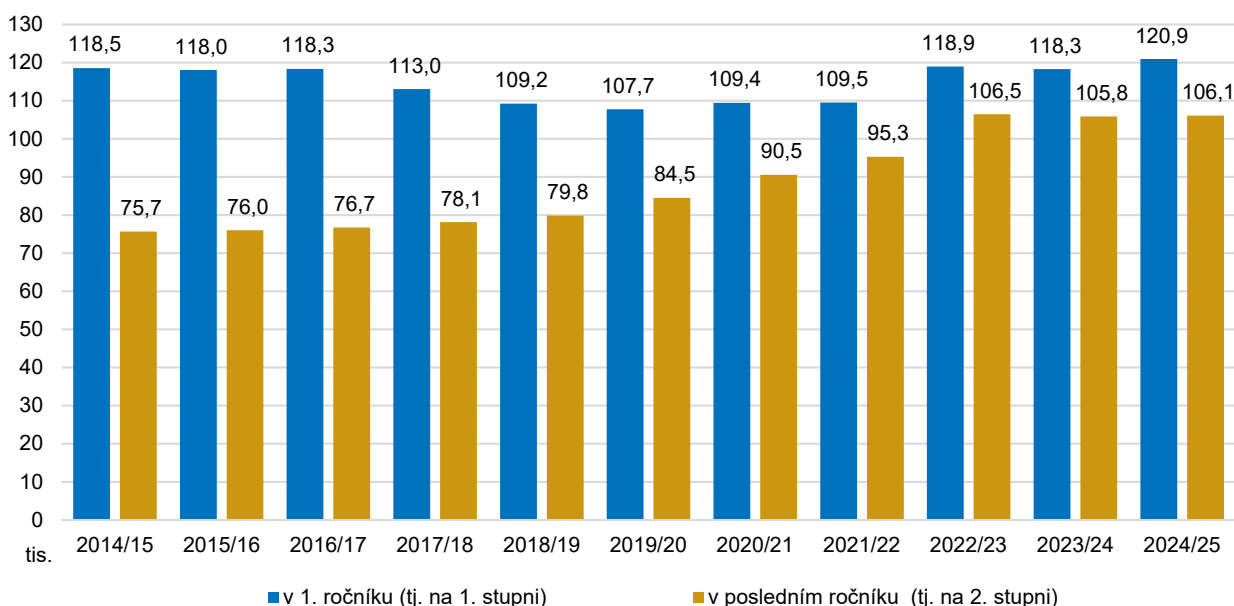

Zdroj: ČSÚ

Zde je však třeba opět připomenout, že predikce dle populačního vývoje obyvatel ČR nezohledňuje další faktory ovlivňující počet žáků ve školách, např. míru odkladů, počty žáků opakujících ročník a míru budoucí migrace (aktuálně zejména z Ukrajiny). U vývoje počtu žáků na 2. stupni základních škol hraje svou roli také podíl žáků, kteří v průběhu povinné školní docházky odejdou do víceletých gymnázií, případně do osmileté konzervatoře. To je zase závislé na kapacitě gymnázií, která dosti pružně nereagují na vývoj počtu žáků, jelikož jejich kapacita je zastropovaná (viz dále v této publikaci).

Vývoj počtu žáků je možné také odhadovat z počtu žáků v prvním a posledním ročníku základních škol, zejména pokud jde o odhad počtu žáků, kteří budou nastupovat do prvního ročníku čtyřletého vzdělávání na střední škole. Zde je však třeba vzít na vědomí, že do prvního ročníku základních škol nastupují všichni žáci školou povinní. Oproti tomu v průběhu druhého stupně základní školy někteří žáci odcházejí na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře (podrobněji kapitola č. 2.6). Posledním ročníkem základních škol pak bývá zpravidla ročník devátý. V některých případech speciálního vzdělávání však může být délka vzdělávání o rok prodloužena a posledním ročníkem je pak ročník desátý. Přitom počet žáků v prvním ročníku základních škol za posledních pět let narostl o 12,2 % a počet žáků v posledním ročníku dokonce o 25,6 %.

Graf 2.6 Počet žáků na základních školách v prvním a posledním ročníku

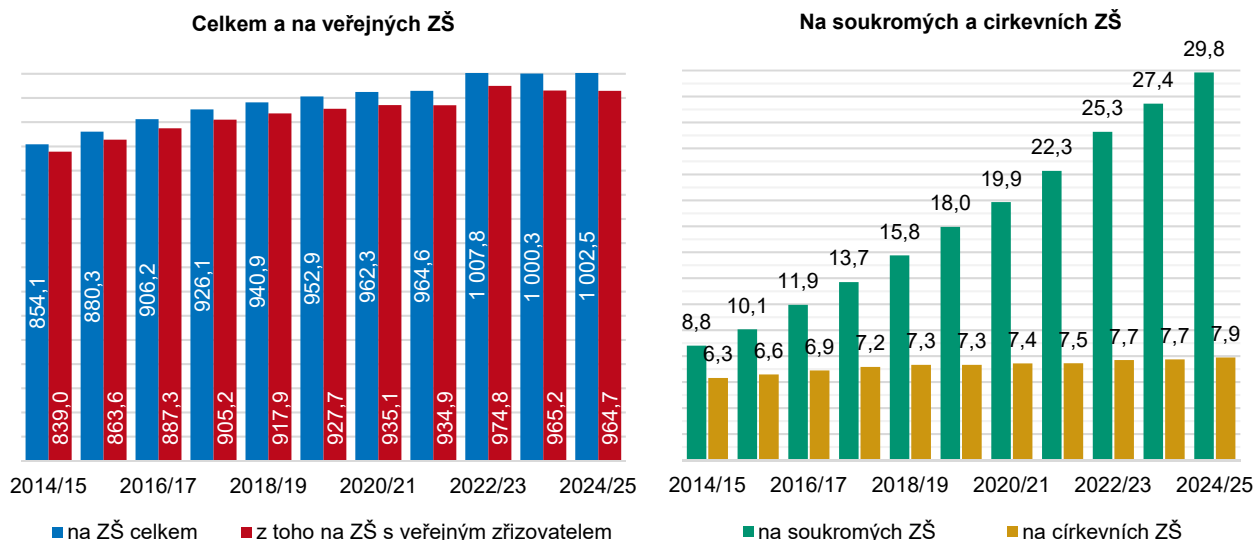

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud se jedná o zřizovatele školy, velká většina žáků základních škol navštěvuje **školy veřejného zřizovatele**, přičemž nejčastěji je jím příslušná obec nebo městská část. Ve školním roce 2024/25 se ve školách veřejného zřizovatele vzdělávalo 96,2 % ze všech žáků základních škol. V absolutním vyjádření se jedná o 964 727 žáků.

Oproti tomu do **soukromých** základních škol ve stejném roce chodilo 29 847 žáků. Jejich počet se však od školního roku 2014/15 zvýšil 3,4krát a za posledních pět let o 66 %. Ve školním roce 2024/25 zaujímali žáci soukromých škol 3,0 % všech žáků základních škol, ve školním roce 2014/15 to přitom bylo jen 1,0 %. Navíc si lze všimnout, že počet žáků soukromých škol se zvýšil i v posledním školním roce, a sice o 8,7 %, zatímco žáků veřejných základních škol o 428 ubylo.

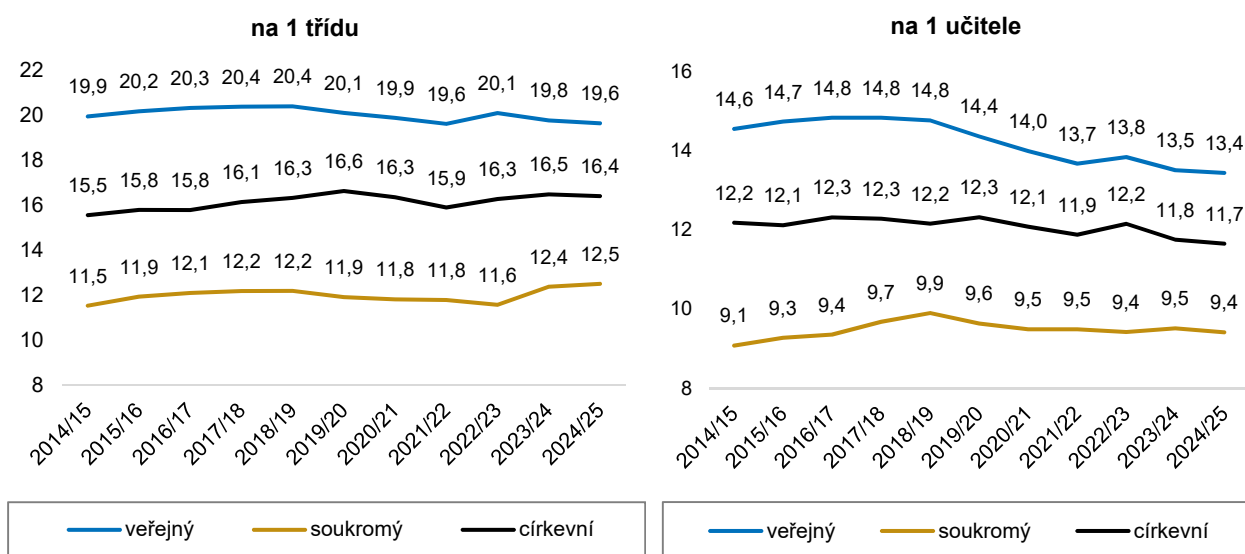
Na **církevních** základních školách se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo celkem 7 886 žáků, což je o 24,9 % žáků více než před deseti lety a o 1,8 % více než před rokem. Viz graf č. 2.7.

Graf 2.7 Základní školy - počet žáků podle jejich zřizovatele (v tis.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud se jedná o vývoj počtu žáků na jednu třídu, ten se v posledních deseti letech výrazně neměnil a v průměru připadalo na jednu třídu cca 20 žáků, pouze ve školním roce 2021/22 a v posledních dvou školních rocích (2023/24 a 2024/25) se tento počet přiblížil 19 žákům (činil 19,3, resp. 19,4 žáků na jednu třídu).

Graf č. 2.8 uvádí, jak se počet žáků na jednu třídu a na jednoho učitele vyvíjel v posledních deseti letech ve školách s **veřejným, soukromým a církevním zřizovatelem**. Jak je zřejmé, ve všech sledovaných školních rocích připadalo na jednu třídu i na jednoho učitele ve školách veřejných zřetelně více žáků než ve školách ostatních zřizovatelů, zejména pak ve školách zřizovatele soukromého. Pokud jde o vývoj v čase, lze zmínit, že zatímco ve školách soukromých došlo v posledním školním roce ke zvýšení průměrného počtu žáků na třídu, ve školách veřejných a církevních se naopak tento počet mírně snížil. Pokud se jedná o průměrný počet žáků na učitele, u všech druhů zřizovatelů došlo mezi posledními dvěma školními roky k mírnému poklesu počtu dětí na jednoho učitele.

Graf 2.8 Základní školy - průměrný počet žáků na 1 třídu a na 1 učitele dle zřizovatele

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vývoj počtu učitelů

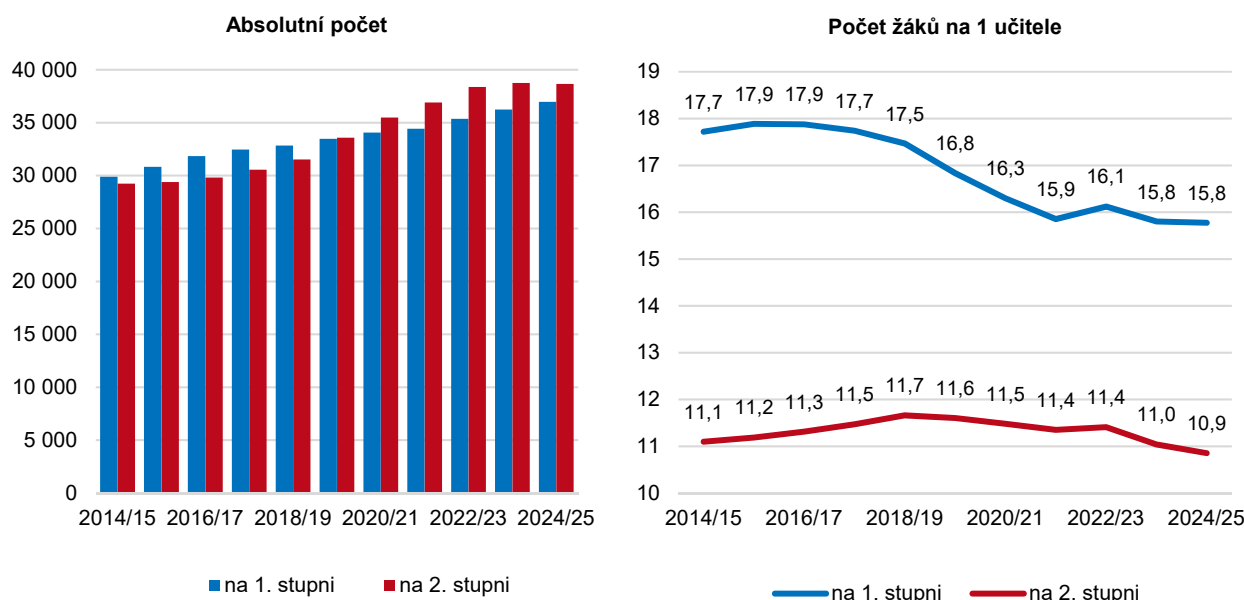
Pokud jde o počet učitelů ve **fyzických osobách**, tj. nikoliv přepočtené na plně zaměstnané, k 30. 9. 2024 jich na základních školách na plný či částečný pracovní úvazek pracovalo celkem 96 634, z toho 79 881 žen a 16 753 mužů. Lepším měřítkem než počet učitelů ve fyzických osobách je však počet plných úvazků učitelů, neboť lépe ukazuje např. poměr žáků a učitelů, ale také počet obsazených pracovních míst na školách. Dále tedy budeme počet učitelů vyjadřovat v počtech plných pracovních úvazků. V tomto ohledu je možné uvést, že učitelé byli **celkově zaměstnáni** na 75 611,1 pracovního úvazku, z čehož 63 415,0 úvazků připadlo ženám a 12 196,1 mužům.

Výše jsme uvedli, že v čase docházelo v posledních deseti letech k růstu počtu žáků i tříd na základních školách. V souladu s tím také rostl počet učitelů, a sice za posledních pět let o 12,8 % plných úvazků, za období deseti let pak o 27,9 %. Jednalo se o rychlejší růst, než jaký byl za dané období zaznamenán ve vývoji počtu všech žáků (tj. za pět let o 5,2 % a za deset let o 17,4 %).

Na jeden plný úvazek učitele připadalo nejvíce žáků za posledních deset let ve školních rocích 2016/17 a 2017/18 (tj. 14,7) a nejméně ve školních rocích 2023/24 a 2024/25 (tj. 13,3). Počet žáků na jednu třídu v prvních třech letech poslední dekády vzrostl z 19,7 na 20,1 žáka, do školního roku 2021/22 klesl na 19,3, ve školním roce 2022/23 tvořil 19,7 žáka a do školního roku 2024/25 klesl na 19,4 žáka.

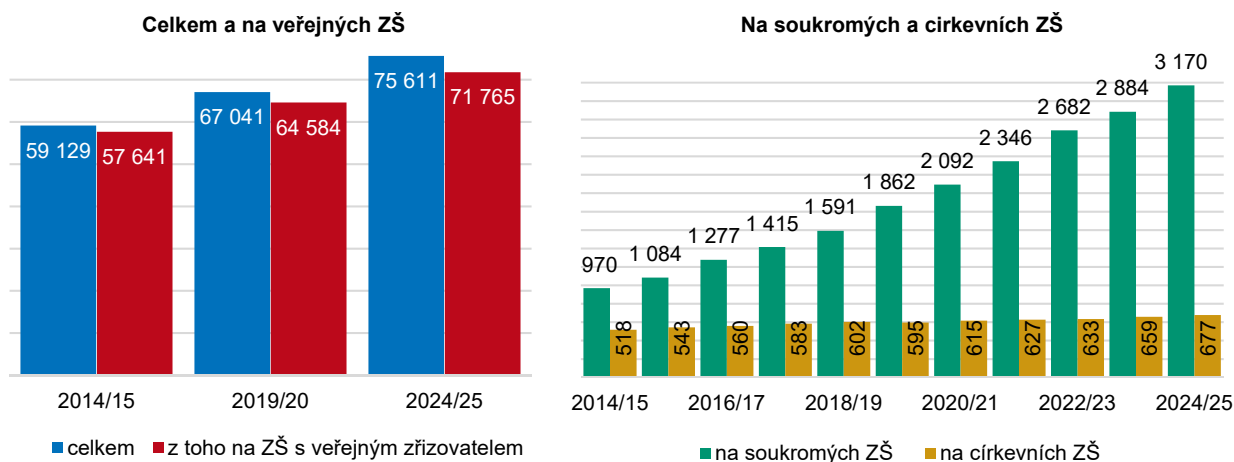
Na druhém stupni základních škol bylo ve školním roce 2024/25 o 1 701 více učitelů přepočtených na plně zaměstnané než na **prvním stupni**. To může být dáno dělením žáků do menších skupin, např. při jazykové výuce. Podíváme-li se na vývoj v čase, pak se počet žáků na jeden úvazek učitele na 1. stupni mezi školními roky 2014/15 a 2015/16 zvýšil z 17,7 na 17,9, mezi školními roky 2016/17 a 2021/22 poklesl na 15,9, ve školním roce 2022/23 činil 16,1 a v posledních dvou školních rocích dosahoval hodnoty 15,8. Počet žáků 2. stupně na jednoho učitele měl pozvolnější průběh. Mezi školními roky 2014/15 a 2018/19 se postupně zvyšoval z 11,1 žáka až na 11,7 žáka a poté do roku 2024/25 opět poklesl na 10,9 žáka. Více viz graf č. 2.9.

Graf 2.9 Základní školy - počet učitelů na 1. a 2. stupni (přepočteno na počet plných úvazků)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud jde o **dělení dle zřizovatele**, učitelé v *soukromých* školách se ve školním roce 2024/25 podíleli 4,2 % na všech učitelích v základních školách, učitelé *církevních* škol 0,9 %, zbytek (94,9 %) patřil učitelům ve školách *veřejných*. Přitom za posledních deset let se nejvýrazněji zvýšil počet učitelů v soukromých školách, a sice o 226,9 %. Již podstatně méně výrazně se zvýšil též počet učitelů ve veřejných školách (o 24,5 %) a v církevních školách (o 30,6 %). Více viz graf č. 2.10.

Graf 2.10 Základní školy - počet učitelů podle zřizovatele školy (přepočtené počty)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2.3 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci v regionálním srovnání

Z **regionálního pohledu** se logicky nejvíce základních škol a tříd ve školním roce 2024/25 nacházelo v kraji největším, tj. ve Středočeském kraji, a nejméně v tom nejméně lidnatém, tj. v kraji Karlovarském. Nejvyšší **průměrný počet žáků na školu** byl ve školním roce 2024/25 v Praze, a sice 407,9 žáka. Naopak nejméně žáků na školu připadá v kraji Vysočina, a sice 172,1. Nejvíce žáků **na jednu třídu** bylo v hlavním městě Praze, a sice v průměru 21,6 žáka, následuje kraj Středočeský s 20,4 žáků připadajícími na jednu třídu. Naopak, v průměru o 3,7 žáka méně než v Praze připadalo na jednu třídu v kraji Olomouckém (17,9). Také v počtu žáků na učitele stojí v popředí Praha a kraj Středočeský s hodnotou 14,2. Nejnižšího počtu žáků na učitele pak dosáhl kraj Olomoucký a Moravskoslezský s hodnotou 12,5.

Tab. 2.4 Základní školy - počet škol, tříd, žáků a učitelů dle sídla školy (2024/25)

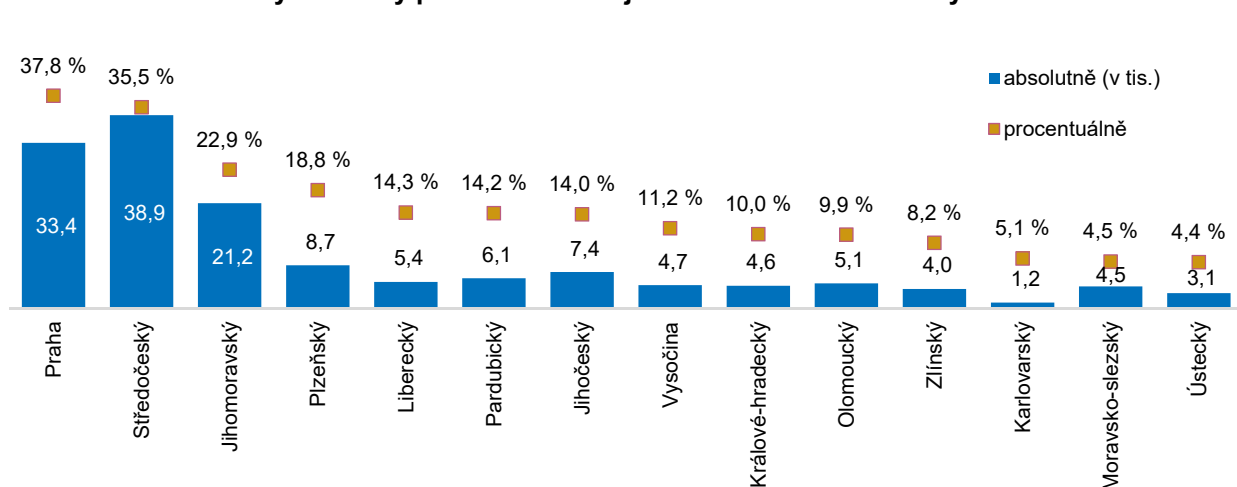
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Území, kraj	Školy		Třídy		Žáci		Učitelé ¹⁾		počet žáků na 1:	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	třídu	učitele
Česko	4 293	100	52 015	100	1 002 460	100	75 611,1	100	19,3	13,3
Praha	298	6,9	5 630	10,8	121 557	12,1	8 583,0	11,4	21,6	14,2
Středočeský	585	13,6	7 281	14,0	148 594	14,8	10 479,5	13,9	20,4	14,2
Jihočeský	272	6,3	3 203	6,2	60 103	6,0	4 526,1	6,0	18,8	13,3
Plzeňský	229	5,3	2 756	5,3	55 022	5,5	3 945,3	5,2	20,0	13,9
Karlovarský	111	2,6	1 368	2,6	25 151	2,5	2 000,5	2,6	18,4	12,6
Ústecký	287	6,7	3 962	7,6	75 079	7,5	5 733,0	7,6	18,9	13,1
Liberecký	199	4,6	2 250	4,3	42 946	4,3	3 299,0	4,4	19,1	13,0
Královéhradecký	274	6,4	2 737	5,3	50 636	5,1	4 026,3	5,3	18,5	12,6
Pardubický	254	5,9	2 605	5,0	49 285	4,9	3 735,1	4,9	18,9	13,2
Vysočina	274	6,4	2 525	4,9	47 163	4,7	3 609,4	4,8	18,7	13,1
Jihomoravský	494	11,5	5 939	11,4	113 695	11,3	8 683,6	11,5	19,1	13,1
Olomoucký	304	7,1	3 161	6,1	56 586	5,6	4 535,8	6,0	17,9	12,5
Zlínský	264	6,1	2 888	5,6	52 083	5,2	4 116,1	5,4	18,0	12,7
Moravskoslezský	448	10,4	5 710	11,0	104 560	10,4	8 338,4	11,0	18,3	12,5

¹⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Vývoj počtu žáků na základních školách nebyl ve všech krajích stejný. Za posledních deset let procentuálně nejvíce vzrostl počet žáků v základních školách v Praze (o 37,8 %) a v kraji Středočeském (o 35,5 %). Ostatní kraje zaznamenaly méně než 25% nárůst, menší než 5% byl v kraji Moravskoslezském a Ústeckém.

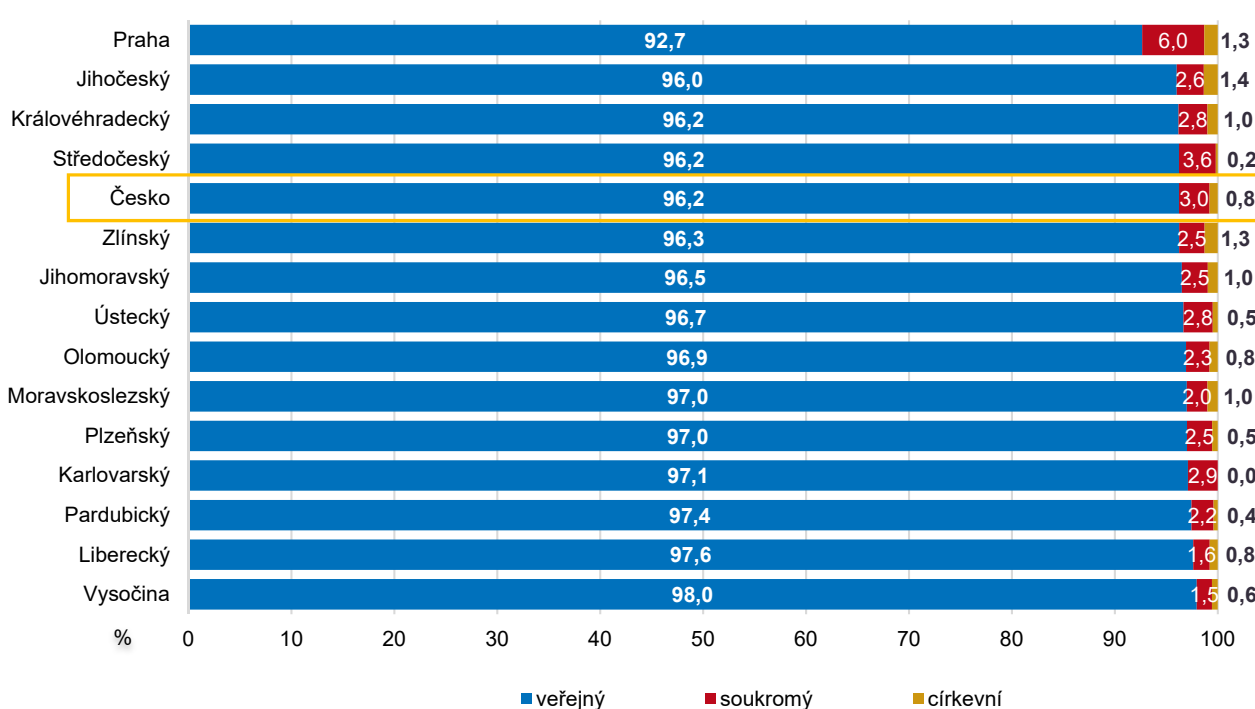
Graf 2.11 Základní školy - nárůsty počtu žáků v krajích ČR mezi školními roky 20014/15 a 2024/25

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud se jedná o dělení dle druhu **zřizovatele** školy, soukromé školy navštěvoval ve školním roce 2024/25 nejvyšší podíl žáků vzdělávajících se v Praze (6,0 % ze všech žáků základních škol v tomto kraji) a dále v kraji Středočeském (3,6 %). Naopak na Vysočině docházelo do soukromých základních škol jen 1,5 % všech žáků základních škol. Nejvyšší podíl žáků vzdělávajících se v církevních základních školách zaznamenaly kraje Jihočeský (1,4 %), Praha (1,3 %) a Zlínský (shodně 1,3 %), naopak v kraji Karlovarském nebyla ani jedna církevní základní škola a církevní školy v kraji Středočeském navštěvovaly jen 0,2 % z tamních žáků základních škol. Ve školách s veřejným zřizovatelem byl nejvyšší podíl žáků v kraji Vysočina (98,0 %) a nejnižší naopak v Praze (92,7 %).

Graf 2.12 Základní školy - podíly žáků veřejných, soukromých a církevních škol dle sídla školy (2024/25)

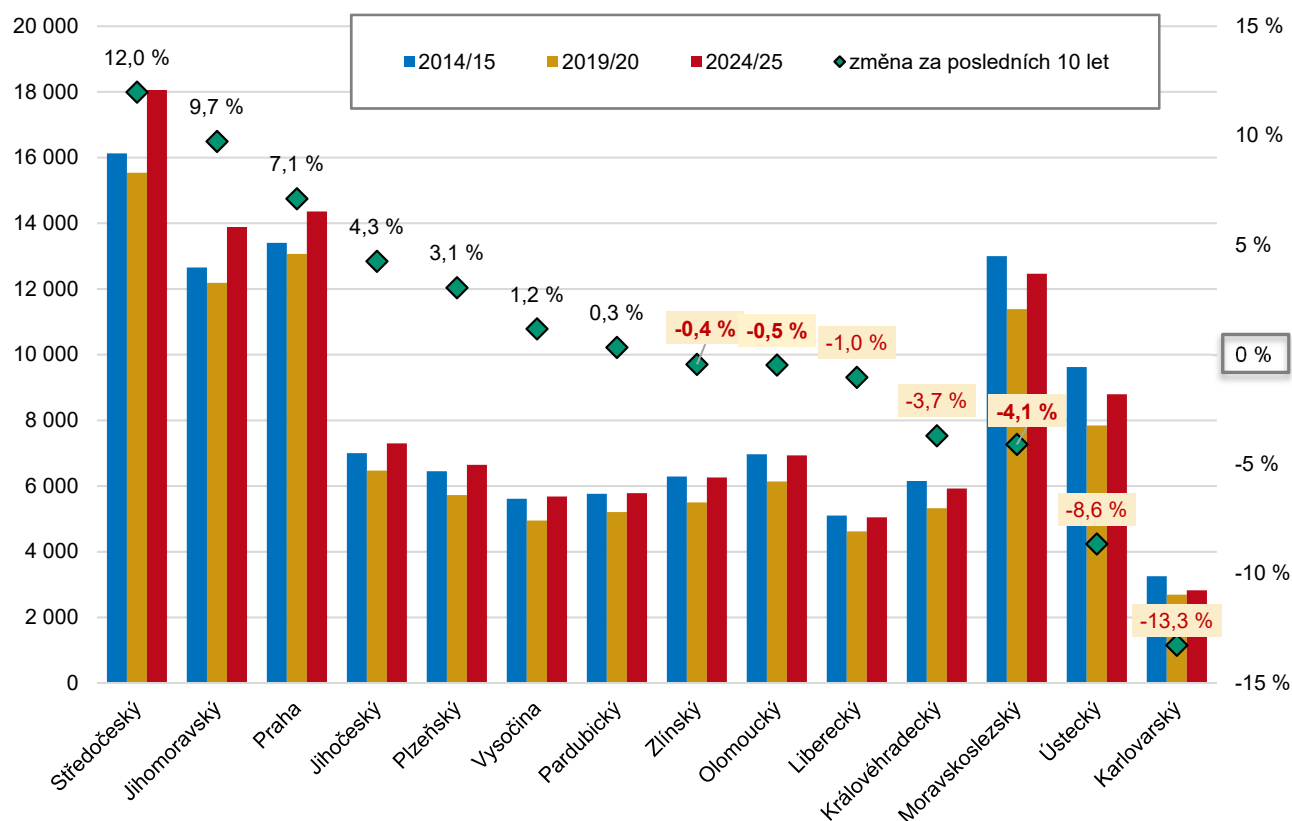
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2.4 Žáci nově přijatí do 1. ročníků základních škol

Ve školním roce 2024/25 bylo do prvních tříd základních škol přijato celkem 119 932 žáků, tedy o 2,4 % více než v roce předchozím a o 12,5 % více než před pěti lety. Ze všech krajů Česka bylo nejvíce nově přijatých žáků do prvního ročníku v kraji Středočeském (18 056), v Praze (14 356), v kraji Jihomoravském (13 883) a Moravskoslezském (12 463). Logicky se jedná o nejlidnatější kraje. Za posledních pět let se přitom počet žáků nejvíce zvýšil v kraji Středočeském (o 16,2 %) a Plzeňském (o 16,1 %) a nejméně výrazně naopak v kraji Karlovarském (o 4,9 %). Středočeský kraj se nachází na vrcholu žebříčku a Karlovarský vespodu, i pokud sledujeme procentuální vývoj počtu nově přijatých žáků do 1. ročníku za posledních 10 let – viz graf č. 2.13.

Graf 2.13 Základní školy - počet nově přijatých žáků do 1. ročníku dle kraje

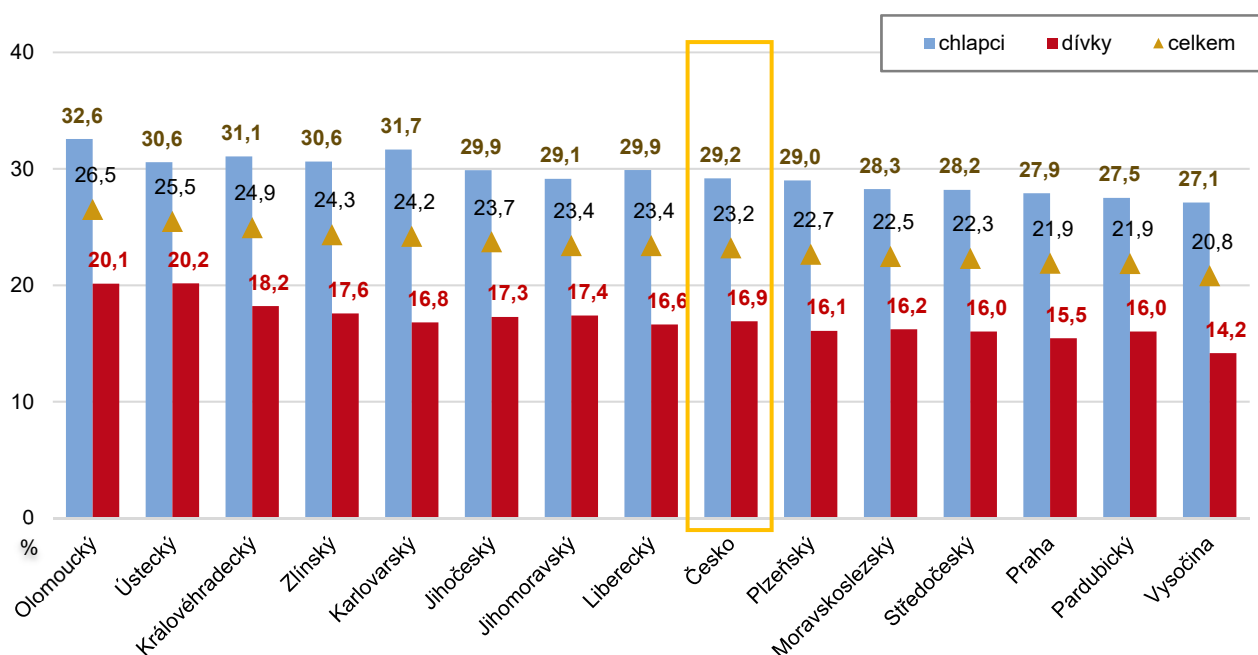
(kraje jsou seřazeny dle procentuálního nárůstu za posledních 10 let)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Největší podíl žáků, kteří byli nově přijati do 1. ročníku, tvoří žáci **ve věku 6 let**. Ve školním roce 2024/25 jich do prvních tříd nastoupilo 91 284. Ve školním roce 2014/2015 představovali šestiletí žáci přesně čtyři pětiny nově přijatých žáků, poté jejich podíl mírně klesal až na 74,5 % ve školním roce 2022/23. Po školním roce 2022/23 začal zase jejich podíl stoupat až na 76,1 % v září 2024. Žáků **sedmiletých a starších** (jedná se o žáky, kteří nastoupili po odkladu povinné školní docházky) nastoupilo ve školním roce 2024/25 nově do první třídy 27 848. Jejich podíl ze všech nově přijatých žáků se v posledních deseti letech pohyboval mezi necelou pětinou (19,3 %) ve školním roce 2014/15 a čtvrtinou (24,9 %) ve školním roce 2022/23. Ve školním roce 2024/25 činil 23,2 %, přičemž se podíl těchto starších žáků ze všech nově přijatých v posledních dvou letech snižuje. Podíl nově přijatých žáků do první třídy mladších šesti let se v posledních deseti letech pohyboval mezi 0,5 % a 0,7 %. Ve školním roce 2024/25 činil 0,7 % (stejně jako před deseti lety).

Jak dále dokládá graf č. 2.14, značné rozdíly jsou mezi dívkami a chlapci. Podíl sedmiletých či starších dívek ze všech dívek, které ve školním roce 2024/25 nově nastoupily do první třídy, činil 16,9 %, zatímco podíl takových chlapců činil 29,2 %. Ve srovnání jednotlivých krajů byl podíl sedmiletých a starších dětí nově přijatých do první třídy nejvyšší v kraji Olomouckém (26,5 %) a nejnižší naopak na Vysočině (20,8 %).

Graf 2.14 Základní školy - podíl žáků, dívek a chlapců ve věku 7 let a více ze žáků, dívek a chlapců nově přijatých do 1. ročníku celkem a dle kraje ČR (2024/25)

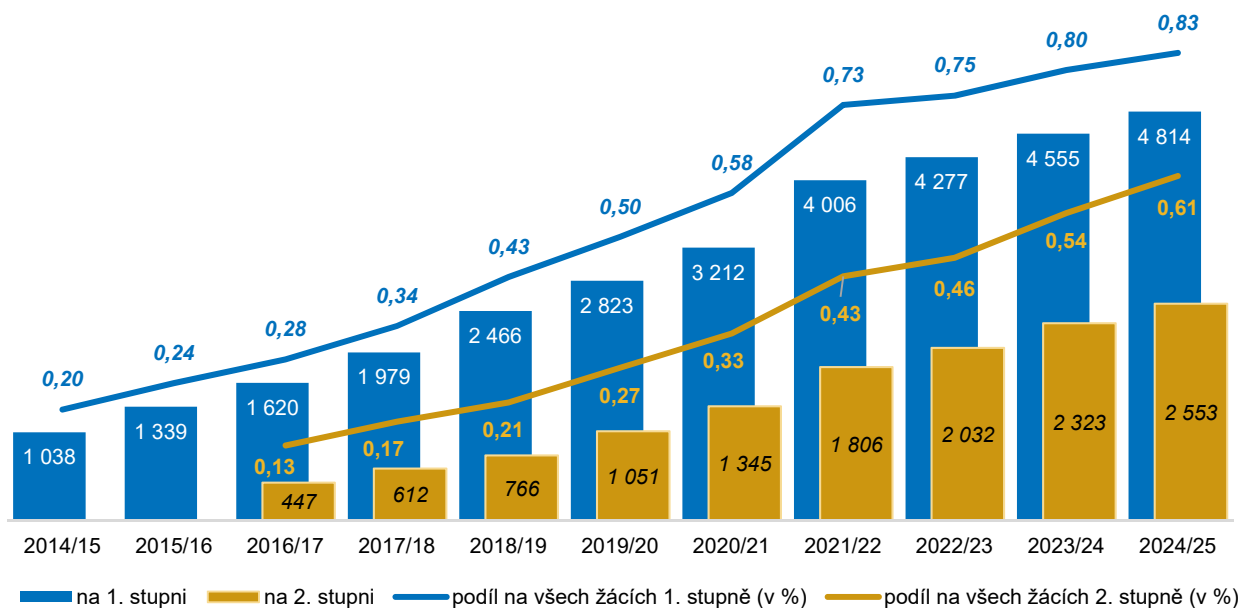
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2.5 Žáci s individuálním vzděláváním a vzdělávající se v zahraničí

Individuálně vzdělávaný žák je podle § 41 Školského zákona žák přijatý do školy k plnění povinné školní docházky, který se však vzdělává mimo instituci školy. Za každé pololetí vykonává ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky, zkoušky z příslušného učiva. Až do roku 2015/16 šlo individuální vzdělávání povolit pouze žákovi prvního stupně základní školy.

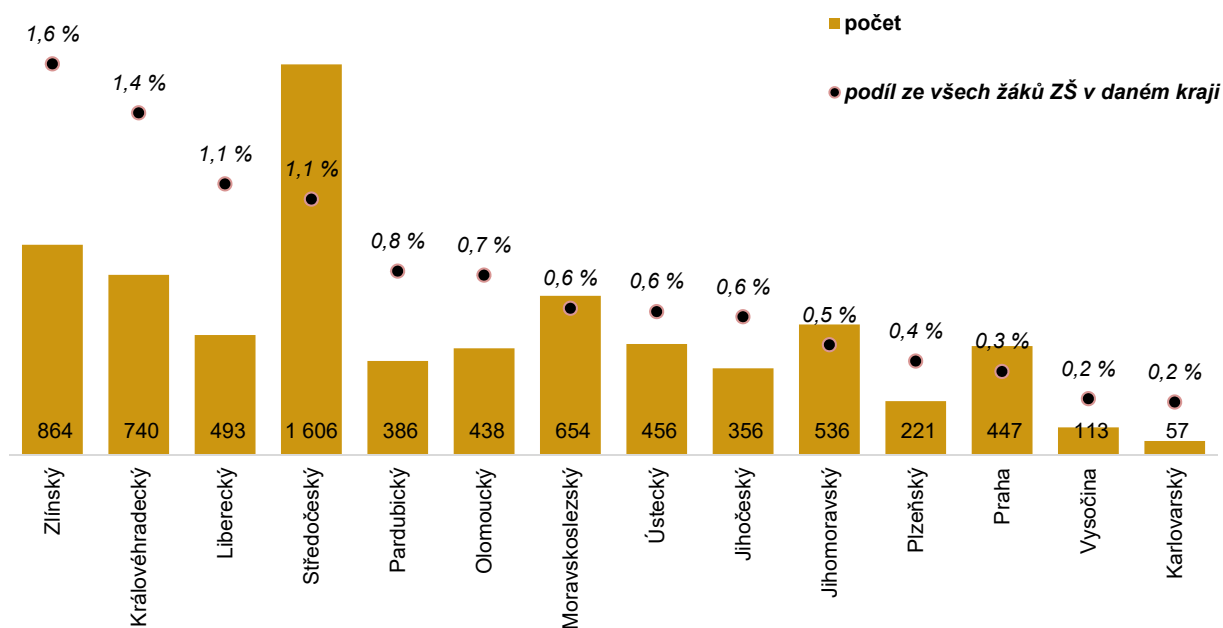
I když jde o formu, která se v Česku využívá stále spíše okrajově, počet žáků, kterým bylo povoleno individuální vzdělávání, rychle přibývá. Ve školním roce 2024/25 se účastnilo individuálního vzdělávání celkem 7 367 žáků základních škol. Z toho 65,3 % bylo účastno vzdělávání na úrovni 1. stupně základních škol, 34,7 % pak vzdělávání druhostupňového. Ve školním roce 2016/17 tuto možnost na 1. stupni využívalo 1 620 žáků a na druhém stupni 447 žáků. Individuální vzdělávání na druhém stupni však bylo legislativně umožněno od roku 2016/17 poprvé. Do školního roku 2024/25 se počet druhostupňových žáků vzdělávaných individuálně zvýšil na 2 553 a prvostupňových na 4 814.

Podíl individuálně vzdělávaných žáků základních škol za posledních osm let tak vzrostl na prvním stupni z 0,28 % na 0,83 % a na druhém stupni z 0,13 % ve školním roce 2016/17 na 0,61 % ve školním roce 2024/25. Celkově bylo ve školním roce 2024/25 individuálně vzdělávaných 0,71 % žáků základních škol. Z grafu č. 2.15 je přitom patrné, že nárůst počtu těchto žáků mezi školními roky 2020/21 a 2021/22 byl nejvýraznější, což mohlo mít souvislost s větší aktuálností a zkušeností se vzděláváním na dálku v době pandemie onemocnění covid-19.

Graf 2.15 Základní školy - žáci 1. a 2. stupně v individuálním vzdělávání

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud se jedná o rozdíly mezi kraji, pak nejvyšší podíl žáků vzdělávajících se individuálně byl ve školním roce 2024/25 zaznamenán v kraji Zlínském (1,61 %) a Královéhradeckém (1,41 %), s odstupem pak následuje kraj Liberecký (1,11 %) a Středočeský (1,05 %). Naopak nejméně byl tento způsob vzdělávání využíván v kraji Karlovarském (0,22 % žáků) a na Vysočině (0,23 % žáků). V ostatních krajích se podíl takových žáků pohyboval mezi 0,34 % a 0,76 %.

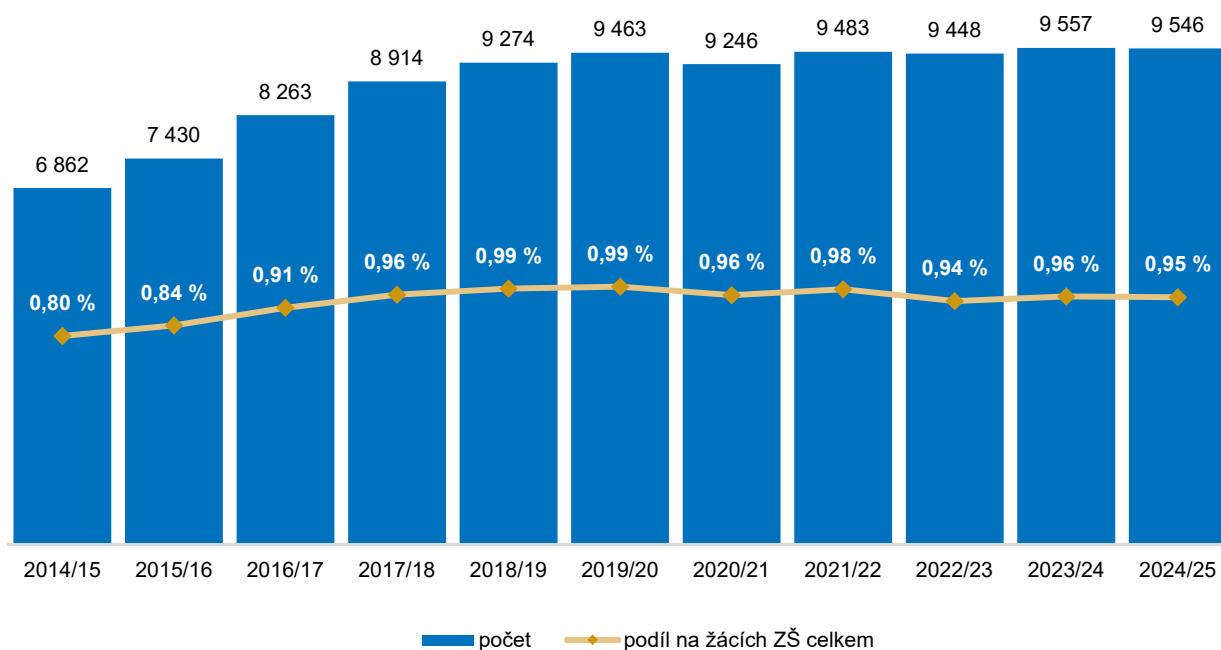
Graf 2.16 Základní školy - žáci v individuálním vzdělávání dle kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Žáci s povinností školní docházky se mohou vzdělávat i **v zahraničí či na zahraniční škole v Česku**, a sice podle § 38 Školského zákona. Plněním povinné školní docházky v zahraničí se rozumí, že se žák vzdělává ve škole zřízené při diplomatické misi nebo při konzulárním úřadu České republiky, v evropské škole působící na základě Úmluvy o statutu Evropských škol, nebo formou individuální výuky v zahraničí. Od školního roku 2017/18 přitom není povinností, aby dítě bylo v evidenci kmenové školy v ČR. Vedle zápisu do kmenové školy mohou rodiče také dokládat plnění povinné školní docházky přímo ministerstvu. Vzhledem k tomu, že tato analýza vychází ze statistik sbíraných pomocí výkazů od škol, nejsou žáci vzdělávající se v zahraničí bez přihlášení ke kmenové škole do indikátorů započtení.

Ve školním roce 2024/25 základní školy vykázaly, že se v zahraničí či v zahraniční škole v Česku vzdělávalo 9 546 školou povinných žáků¹³. V rámci posledního desetiletí se počet žáků vzdělávajících se v zahraničí či na zahraniční škole v prvních pěti letech zvyšoval a mezi roky 2014/15 a 2019/20 stoupl o 37,8 %. V posledních pěti letech se pak podíl těchto žáků ze všech žáků základních škol pohyboval těsně pod hranicí jednoho procenta, přičemž nejnižší hodnoty dosáhl ve školním roce 2022/23, patrně vlivem přílivu ukrajinských dětí na naše školy, kdy došlo ke zvýšení celkového počtu dětí. Nutno také poznamenat, že zastavení růstu počtu žáků vzdělávajících se v zahraničí či v zahraniční škole od školního roku 2018/19 může mít (alespoň z části) na svědomí skutečnost, že od školního roku 2017/18 již není povinné přihlásit žáka vzdělávajícího se v zahraniční škole ke kmenové škole v Česku. Tito žáci pak nejsou do statistik zahrnuti (viz výše).

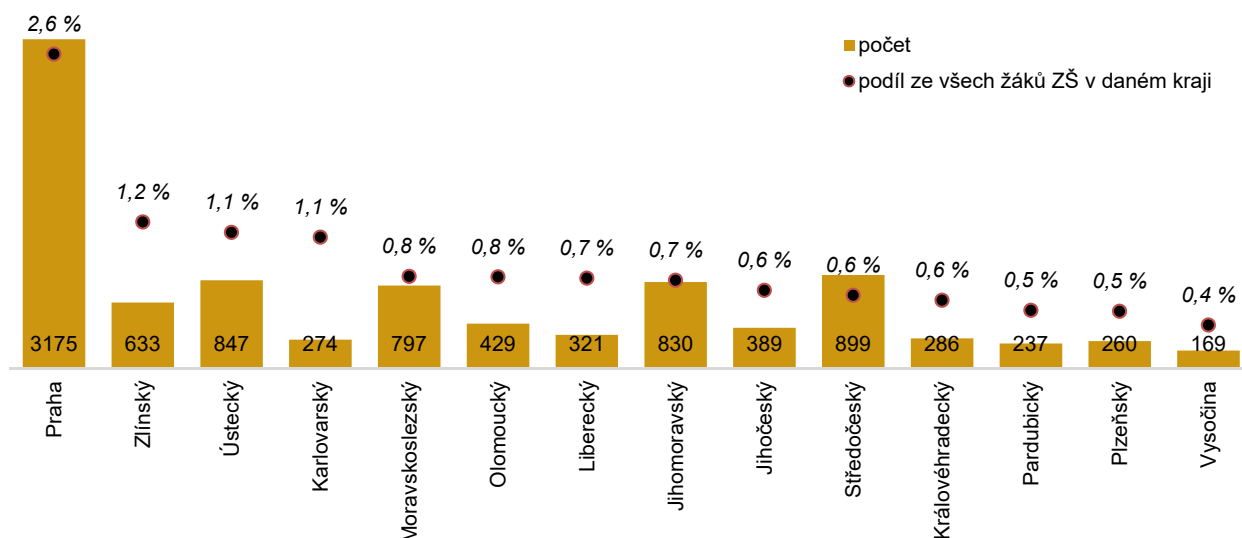
Graf 2.17 Základní školy - žáci plnící si povinnou školní docházku v zahraničí nebo na zahraniční škole v Česku

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Rozdělíme-li žáky dle sídla kmenové školy, pak ve školním roce 2024/25 využívali možnost vzdělávání v zahraničí či na zahraniční škole nejčastěji již tradičně žáci zapsaní do pražských základních škol - tvořili zde 2,61 % z celkového počtu žáků. Nadprůměrný a současně vyšší než 1% byl tento podíl též v kraji Zlínském (1,22 %), Ústeckém (1,13 %) a Karlovarském (1,09 %). Naopak jendoznačně nejmenší podíl žáků využívajících této možnosti najdeme na Vysočině (0,36 %) – viz graf č. 2.18.

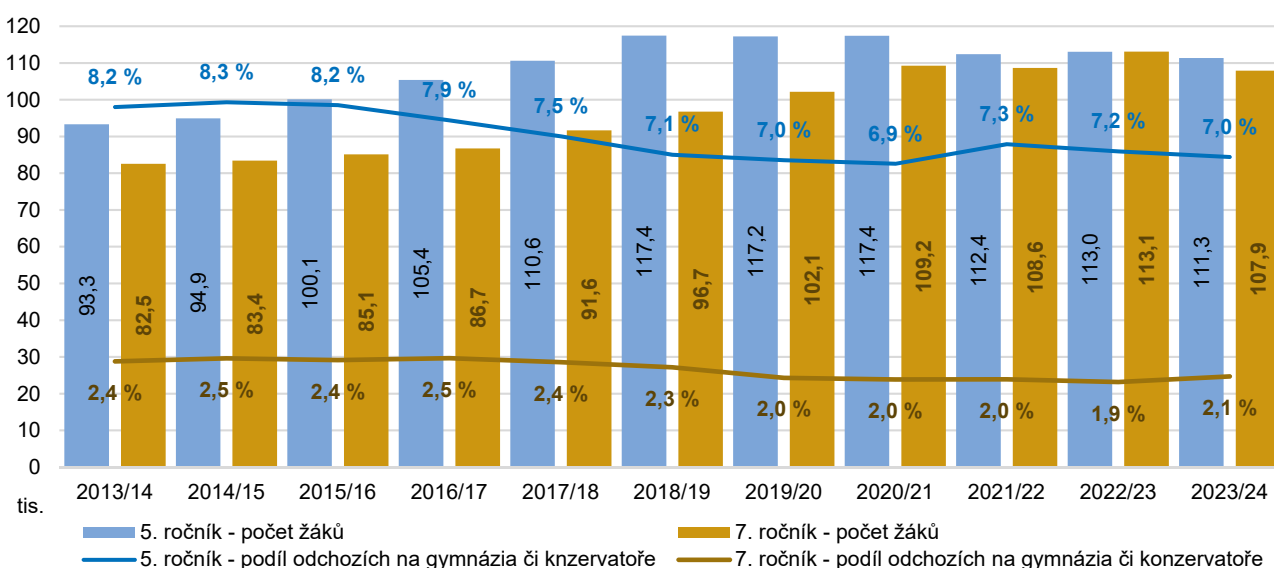
¹³ Kromě nich se vzdělávání v zahraničí či v zahraniční škole v ČR účastnilo 61 žáků plnících si povinnou školní docházku na středních školách, z toho 32 v Praze. Pro celkový počet a podíl všech žáků školou povinných vzdělávajících se v zahraničí či na zahraniční škole (tj. ať již zapsaných v základní či střední škole) a jejich vývoj v čase viz tabulky č. 2.1.1. a 2.1.2 v příloze.

Graf 2.18 Základní školy - žáci plnící povinnou školní docházku v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR dle sídla kmenové školy (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2.6 Přestupy na víceletá gymnázia nebo osmileté konzervatoře

Po ukončení školního roku 2023/24 přestoupilo na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře celkem 10 203 žáků základních škol. Od školního roku 2024/25 již tak studovali střední školu. Z celkového počtu žáků v 5. a 7. ročníku přešlo na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře 4,6 %. Celkem 150 žáků přešlo z jiného než 5. či 7. ročníku. Přitom z 5. ročníku jich na střední školy přešlo více (7 832, neboli 7,0 % z celkového počtu žáků) než těch z ročníku sedmého (2 221, neboli 2,1 %). Jedná se o mírně nižší hodnoty ve srovnání se situací před deseti lety, kdy po ukončení pátého ročníku přešlo na střední školy 8,2 % žáků a po ukončení sedmého 2,4 %.

Graf 2.19 Základní školy - počty žáků v 5. a 7. ročníku základní školy a podíl těch, kteří po ukončení daného školního roku přestoupili na víceletá gymnázia nebo osmileté konzervatoře

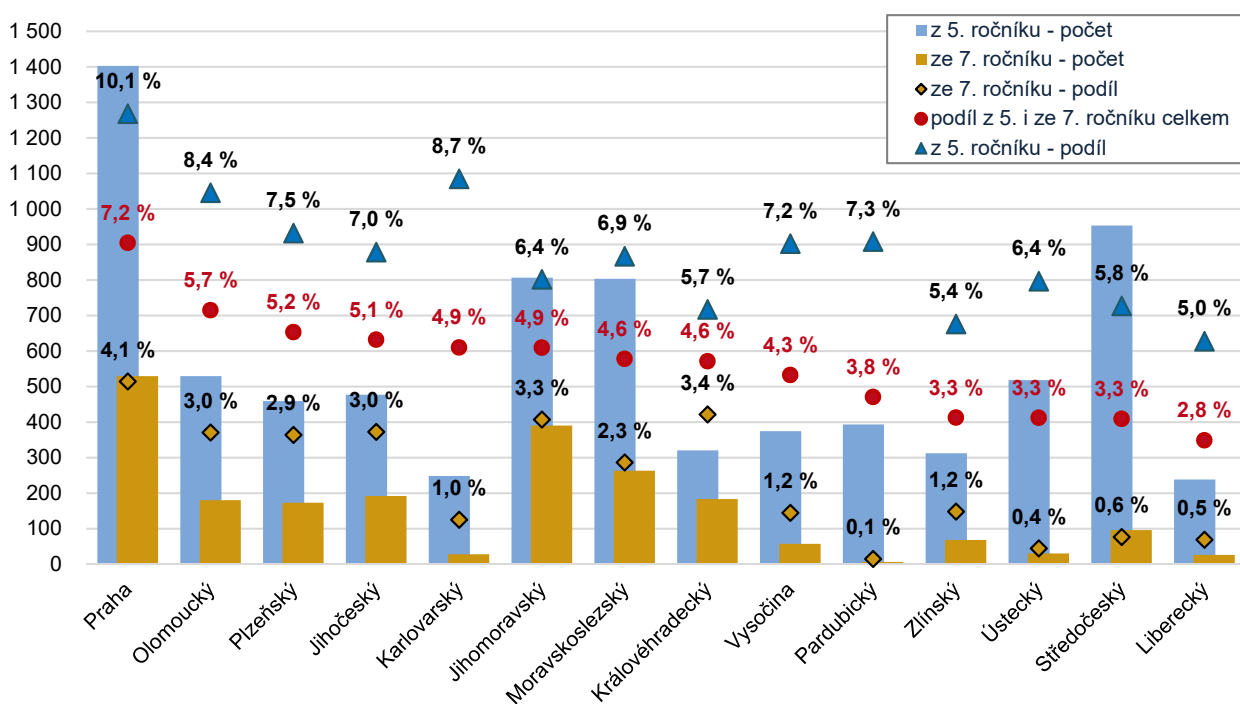
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Na střední školy před zakončením povinné školní docházky přestupuje o něco více dívek než chlapců. Ze žáků, kteří na střední školy přešli po ukončení školního roku 2023/24, tvořily dívky 53 %, přičemž podíl dívek se v posledních deseti letech pohyboval mezi 53 % a 56 %.

Jak je dále z grafu č. 2.19 patrné, kapacita víceletých gymnázií se zcela nepřizpůsobila rostoucímu počtu obyvatel daných věkových kategorií. A to zejména z důvodu, že kapacity gymnázií jsou limitované vládní strategií a dlouhodobými záměry krajských úřadů. Proto v době, kdy se počet žáků daného ročníku snižuje, se naopak podíl těch odcházejících na víceletá gymnázia zpravidla zvyšuje a naopak.

Obrátme pozornost na rozdíly mezi jednotlivými kraji Česka. Graf č. 2.20 ukazuje, že nejvyšší podíl žáků, kteří přestoupili na střední školy v průběhu povinné školní docházky, a to jak v 5., tak i v 7. ročníku, byl ze všech krajů zaznamenán v Praze. Z těchto dvou ročníků celkem přešlo na střední školy v Praze 7,2 % žáků, z pátého 10,1 % a ze sedmého 4,1 %. Naopak Liberecký kraj zaznamenal nejmenší podíl žáků, kteří se v průběhu povinné školní docházky odešli vzdělávat na střední školy (celkový podíl za oba ročníky činí 2,8 %).

Graf 2.20 Základní školy - žáci, kteří po ukončení školního roku 2023/24 přestoupili na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře dle kraje sídla školy

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

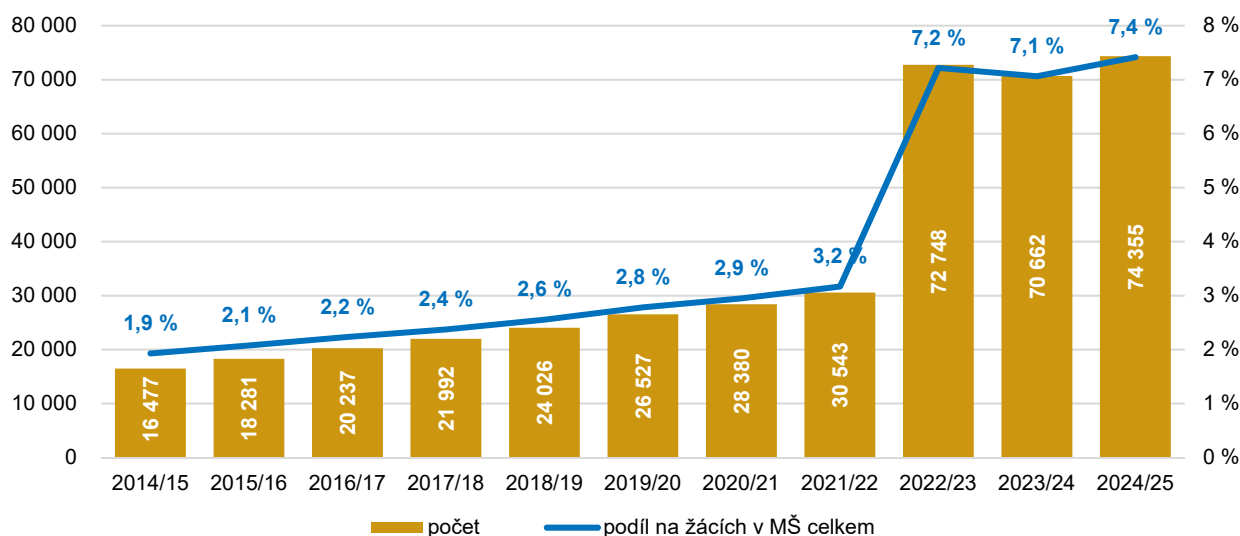
2.7 Žáci s cizím státním občanstvím na základních školách

Povinná školní docházka se vztahuje na občany Česka a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů. Dále se povinná školní docházka vztahuje na jiné cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území Česka trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany. Děti cizinců mají přístup k základnímu vzdělání za stejných podmínek jako občané České republiky. Mají nárok na bezplatné vzdělávání, přístup ke školnímu stravování a školním zájmovým kroužkům. Mezi žáky s cizím státním občanstvím se nezapočítávají žáci s českou a jinou státní příslušností – každý žák je veden jen pod jednou státní příslušností.

Ve školním roce 2024/25 se na základních školách vzdělávalo 74 355 žáků cizí státní příslušnosti, což činí 7,4 % z celkového počtu žáků. Stejně jako v případě mateřských škol i na základních školách se v uplynulých deseti školních rocích každoročně zvyšoval počet žáků s cizím (tj. jiným než českým) státním občanstvím. Přitom nejvýrazněji vzrostl mezi školními roky 2021/22 a 2022/23, a sice vlivem přijímání dětí ukrajinských uprchlíků do našich škol. Výjimku tvoří školní rok 2023/24, ve kterém se počet cizinců snížil o 2,9 %, což bylo

dáno snížením počtu žáků z Ukrajiny o 5,9 % a žáků z Ruské federace o 2,6 %. Počet cizinců s jinou státní příslušností než ukrajinskou či ruskou se naopak o 4,7 % zvýšil. V posledním školním roce, 2024/25, počet cizinců převýšil údaj ze školního roku 2022/23, přičemž meziročně se zvýšil o 5,2 %. Bylo to dáno zejména nárůstem počtu ukrajinských žáků o téměř tři tisíce.

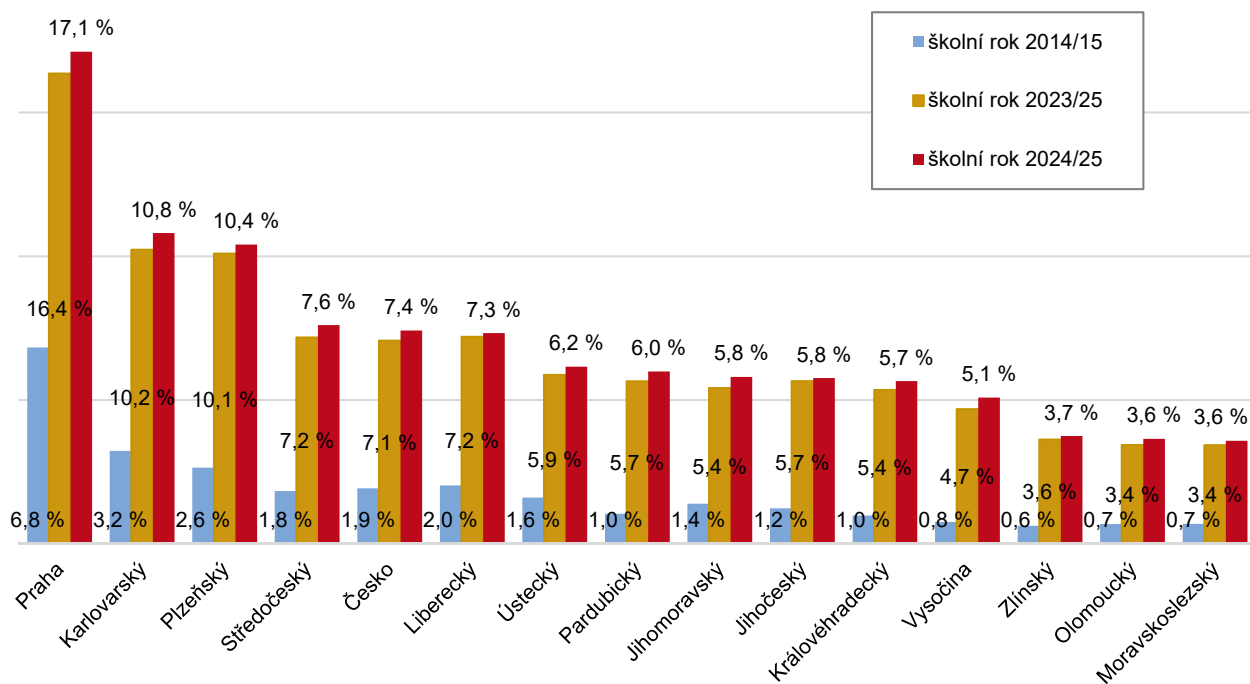
Graf 2.21 Základní školy - žáci s cizím (tj. jiným než českým) státním občanstvím (k 30.9.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Ze všech krajů je dlouhodobě podíl žáků s jiným než českým občanstvím nejvyšší **v Praze**. Ve školním roce 2024/25 tvořili žáci s cizím státním občanstvím 17,1 % všech žáků základních škol v hlavním městě. S velkým odstupem pak byla Praha v žebříčku dle podílu cizinců ve školním roce 2024/25 následována krajem Karlovarským (10,8 %) a Plzeňským (10,4 %). Více než sedmiprocentní byl jejich podíl též v kraji Středočeském (7,6 %) a Libereckém (7,3 %). Naopak, v kraji Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském byl podíl cizinců mezi žáky nejnižší, tj. menší než 4 % – viz graf č. 2.22.

Graf 2.22 Základní školy - podíl žáků s cizím státním občanstvím dle sídla školy (k 30. 9.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Jak již bylo zmíněno, za posledních pět let se podíl cizinců nejvýrazněji zvýšil mezi školními roky **2021/22 a 2022/23** vlivem přijímání dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy, a sice celkově z 3,2 % na 7,2 % (viz též graf č. 2.23 níže), ve školním roce 2023/24 činil 7,1 % a ve školním roce 2024/25 pak 7,4 %.

Mezi žáky základních škol s jiným než českým státním občanstvím **převažovali** na prvních třech místech **Ukrajinci, Vietnamci a občané Slovenska**. Přitom ve všech uplynulých 10 letech bylo mezi žáky s cizí státní příslušností na základních školách nejvíce dívek a chlapců **ukrajinského státního občanství**. Před deseti lety činil podíl Ukrajinců ze všech žáků cizí státní příslušnosti 24,5 % a ve školním roce 2021/22 téměř třetinu (31,6 %). Po vypuknutí války na Ukrajině se tento podíl výrazně zvýšil ve školním roce 2022/23 na 69,9 % a ve školním roce 2024/25 činil 68,3%. Za deset let se počet ukrajinských žáků zvýšil 12,6krát. Ke snížení počtu ukrajinských žáků došlo pouze ve statistikách ze září 2023, a sice meziročně o necelé tři tisíce. Ve školním roce 2024/25 naopak ukrajinských dětí na našich školách o necelé tři tisíce přibýlo.

Druhým nejčastěji zastoupeným cizím státním občanstvím mezi žáky základních škol bylo až do školního roku 2020/21 **slovenské**, od školního roku 2021/22 je jím **vietnamské**. Jak počet žáků slovenského, tak i vietnamského státního občanství přitom v posledním desetiletí soustavně narůstal. Žáci slovenské i vietnamské státní příslušnosti představovali mezi všemi cizinci ve školním roce 2024/25 necelou desetinu (8,2 %, resp. 8,8 %). Za deset let přitom vzrostl počet žáků slovenské státní příslušnosti o 62,5 % a počet žáků vietnamské státní příslušnosti se zdvojnásobil.

Oproti tomu žáci **ruského státního občanství** představovali ve školním roce 2024/25 jen 2,3 % všech žáků cizí státní příslušnosti, přičemž ještě před deseti lety jejich podíl činil 8,0 %. V absolutním počtu je i těchto žáků více než před deseti lety, a sice o 27,8 %, již druhým rokem však jejich počet klesá.

Dohromady se tyto čtyři země (Ukrajina, Slovensko, Vietnam a Rusko) podílely 87,7 % na všech žácích s cizím státním občanstvím, kteří se ve školním roce 2024/25 vzdělávali v základních školách v Česku.

Absolutní počty takových žáků uvádí tabulka č. 2.5, ve které je výčet zemí se 400 a více žáky docházejícími na základní školy v Česku ve školním roce 2024/25 a počty, resp. podíly cizinců z těchto zemí ve školních rocích 2024/25, 2019/20 a 2014/15.

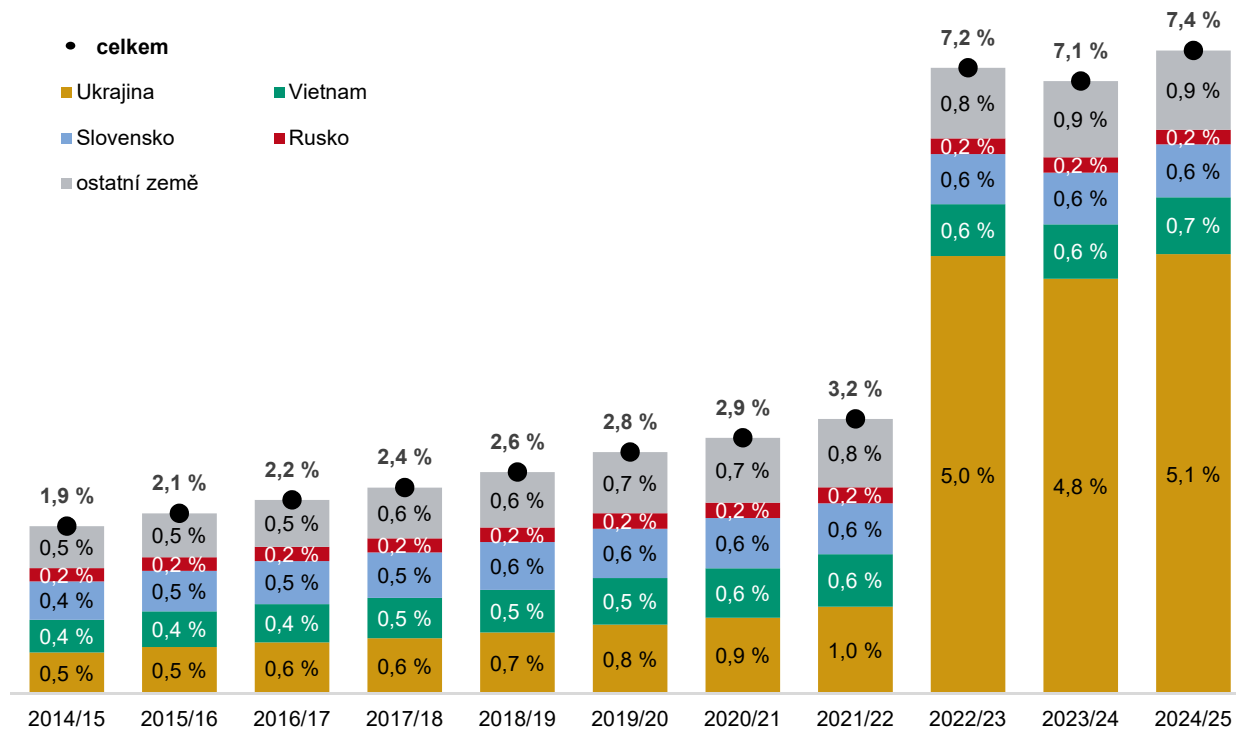
Tab. 2.5 Žáci s jiným než českým státním občanstvím na základních školách v ČR (k 30.9.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2014/15		2019/20		2024/25	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkem	16 477	100	26 527	100	74 355	100
občané EU (mimo ČR)	5 334	32,4	8 325	31,4	9 522	12,8
občané ostatních států	11 143	67,6	18 202	68,6	64 833	87,2
<i>Občané zemí (země s nejvíce žáky u nás ve školním roce 2024/25 a zbytek):</i>						
Ukrajina	4 039	24,5	7 569	28,5	50 806	68,3
Vietnam	3 220	19,5	5 119	19,3	6 571	8,8
Slovensko	3 775	22,9	5 418	20,4	6 134	8,2
Rusko	1 321	8,0	1 708	6,4	1 688	2,3
Mongolsko	343	2,1	709	2,7	1 509	2,0
Rumunsko	238	1,4	611	2,3	936	1,3
Moldavsko	339	2,1	474	1,8	643	0,9
Bulharsko	385	2,3	733	2,8	599	0,8
Maďarsko	64	0,4	310	1,2	572	0,8
Polsko	302	1,8	463	1,7	514	0,7
Čína	286	1,7	438	1,7	409	0,6
Bělorusko	198	1,2	235	0,9	400	0,5
ostatní země	1 967	11,9	2 740	10,3	3 574	4,8

Jiný pohled přináší graf č. 2.23. Ten ukazuje, že na počátku školního roku 2024/25 tvořili žáci ukrajinské státní příslušnosti 5,1 % ze všech žáků základních škol. To je o tři desetiny procentního bodu více než před rokem, a o čtyři procentní body více než před třemi lety. Oproti tomu žáků z Vietnamu bylo jen 0,7 % a ze Slovenska 0,6 %; 0,2 % tvořili žáci z Ruska. Meziroční prudké navýšení počtu i podílu žáků z Ukrajiny ve školním roce 2022/23 bylo způsobené přijímáním dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy.

Graf 2.23 Základní školy - podíl žáků s cizím státním občanstvím k 30. 9. (z celkového počtu žáků ZŠ)

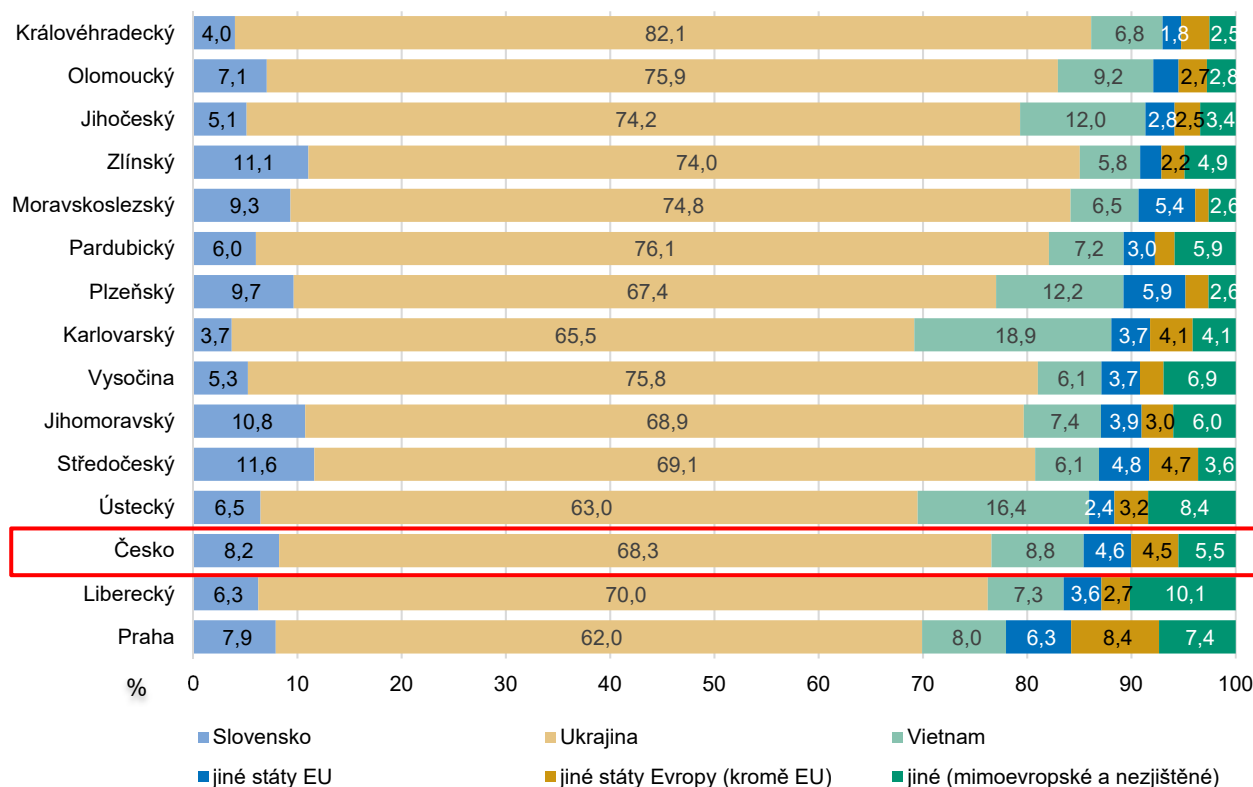

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Země původu cizinců vzdělávajících se na základních školách v ČR ve školním roce 2024/25 lze rozdělit na státy EU (12,8 % cizinců), ostatní evropské státy (72,9 % cizinců) a ostatní státy světa, příp. nejištěná občanství (14,3 %). Každé z této skupiny přitom dominuje jeden stát. **Ze států EU** je to Slovensko, téměř dvě třetiny žáků cizinců původem z EU tvořili právě Slováci (64,4 %). **Ze států Evropy, které nejsou v EU**, silně převažuje Ukrajina, 93,8 % žáků cizinců původem z Evropy mimo EU tvořili Ukrajinci. **Ze států mimo Evropu** je zase nejčetněji zastoupený Vietnam. Více než tři pětiny žáků cizinců původem z mimoevropských zemí tvořili Vietnamci (61,7 %).

Graf č. 2.24 ukazuje toto rozložení celkem a také v dělení na jednotlivé kraje. Ty jsou řazené dle podílu, jaký tvořili ve školním roce 2024/25 cizinci původem ze Slovenska, Ukrajiny či Vietnamu ze všech cizinců vzdělávajících se na základních školách v Česku. Tato **tři občanství** mělo v Česku celkem 85,4 % ze žáků základních škol cizí státní příslušnosti. Přitom v Královéhradeckém kraji tvořili žáci těchto tří občanství v základních školách 93,0 %. Naopak menší podíl, než je celorepublikový průměr, zaujímaly tyto skupiny cizinců mezi cizinci obecně v Praze (78,0 %) a v Libereckém kraji (83,5 %).

Pokud se jedná o žáky **slovenské státní příslušnosti**, tvořili mezi všemi žáky cizí státní příslušnosti nejvyšší podíl v kraji Středočeském (11,6 %), Zlínském (11,1 %) a Jihomoravském (10,8 %) a nejmenší naopak v kraji Karlovarském (3,7 %) a Královéhradeckém (4,0 %). V kraji Karlovarském a Ústeckém pak mezi cizinci tvořili oproti jiným krajům výraznější podíl **Vietnamci** (18,9 %, resp. 16,4 %). Nejmenší podíl ze všech cizinců pak Vietnamci představovali v kraji Zlínském (5,8 %). Pokud se jedná o **Ukrajince**, po začlenění mnohých dětí ukrajinských uprchlíků do českých škol tvořili nejvyšší podíl mezi žáky cizí státní příslušnosti v kraji Královéhradeckém (82,1 %), Pardubickém (76,1 %), Olomouckém (75,9 %) a na Vysočině (75,8 %); nejmenší naopak v Praze (62,0 %).

Graf 2.24 Základní školy - rozložení žáků-cizinců dle země původu celkem a v dělení na kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Odhlédneme-li od relativních ukazatelů, pak byl ze všech krajů **nejvyšší počet** Slováků, Vietnamců i Ukrajinců **v Praze** (1 650, resp. 1 673, resp. 12 895). Lze konstatovat, že cca čtvrtina žáků slovenské státní příslušnosti (26,9 %), jakož i ukrajinské (25,4 %) a vietnamské (25,5 %) se vzdělávala v Praze, zbytek v jiných krajích Česka. Ze žáků s ruskou státní příslušností se jich v Praze vzdělávaly téměř dvě třetiny (65,8 %).

Co se týče **jiných (tj. méně častých) státních občanství**, v Praze zaujímal mezi cizinci v základních školách 6,3 % příslušníci jiných států Evropské unie, než je Slovensko, více než pětiprocentní podíl byl zaznamenán též v kraji Plzeňském (5,9 %) a v kraji Moravskoslezském (5,4 %). Naopak v kraji Královéhradeckém bylo mezi cizinci takových žáků jen 1,8 % a ve Zlínském 2,0 %. Žáci z jiných států Evropy mimo EU, než je Ukrajina, zaujímal mezi cizinci nejvyšší podíl v Praze (8,4 %). V ostatních krajích činil jejich podíl již méně než pět procent, nejméně v kraji Moravskoslezském (1,3 %). Nakonec žáci z mimoevropských států kromě Vietnamu tvořili mezi cizinci nejvyšší podíl v kraji Libereckém (10,1 %). Naopak nejmenší podíl takových žáků se nacházel v kraji Královéhradeckém (2,5 %).

2.8 Žáci na základních školách se zdravotním postižením

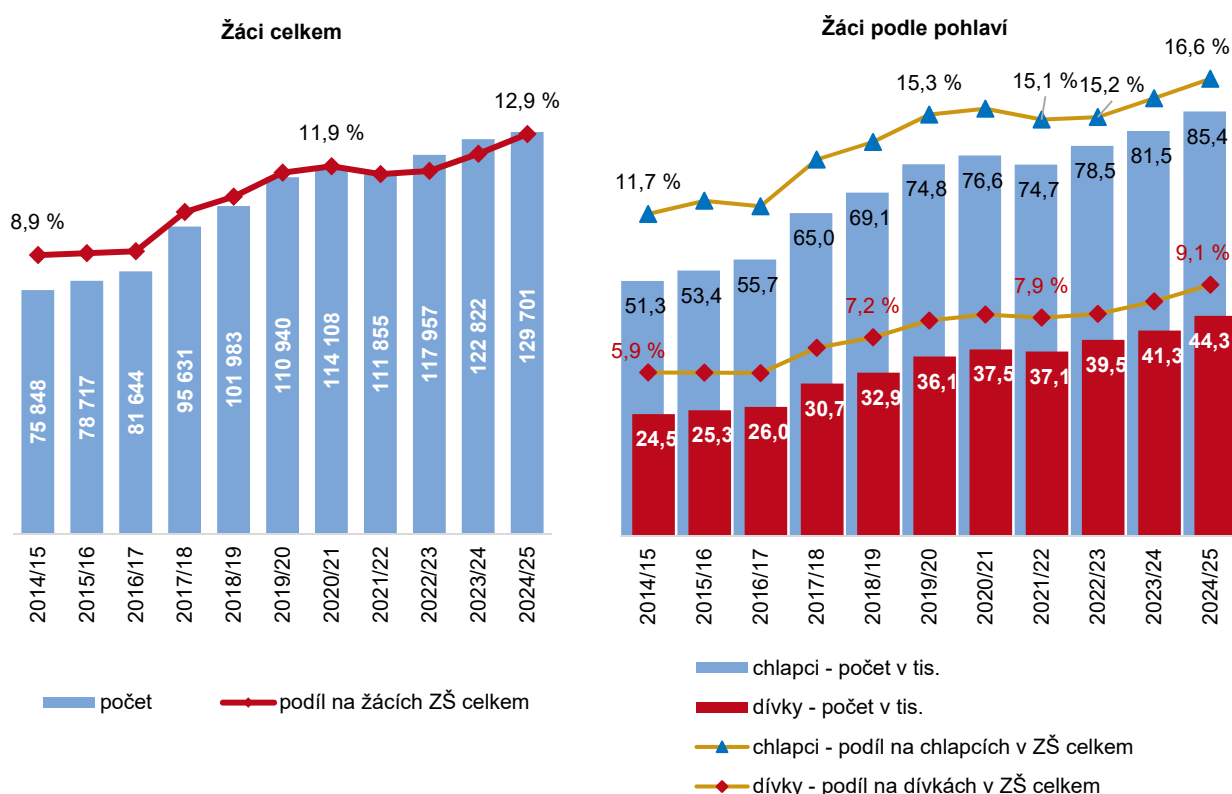
V oblasti vzdělávání se používá pojem „žáci se speciálními vzdělávacími potřebami“. Tam se vedle žáků se zdravotním postižením řadí též žáci se zdravotním znevýhodněním (tj. se zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a se sociálním znevýhodněním (tj. žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, žáci ohrožení sociálně patologickými jevy, žáci s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu) - viz § 16 školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.). V této

analýze omezíme na kategorii žáků se zdravotním postižením. Základní údaje o ostatních kategoriích žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v tabulce č. 2.2.31 v příloze této publikace.

Ve školních rocích 2014/15 až 2016/17 bylo mezi všemi žáky stabilně 8,9 % až 9 % žáků s postižením. Mezi školními roky 2016/2017 a 2020/21 se pak počet žáků s postižením zvýšil o dvě pětiny (tj. z 81 644, tj. 9 % z celku, na 114 108, tedy 11,9 % z celkového počtu dětí).¹⁴ Ve školním roce 2021/22 byl oproti předchozímu roku zaznamenán mírný úbytek počtu i podílu žáků s postižením (z 11,9 % na 11,6 %). Následující tři školní roky však počet i podíl žáků s postižením opět rostl až na 129 701 žáků s postižením ve školním roce 2024/25, což činí 12,9 % z celkového počtu žáků - viz graf č. 2.25.

Dvě třetiny žáků s postižením tvořili chlapci (tj. 85 410 chlapců oproti 44 291 dívkám). Též podíl dětí s postižením byl vyšší u chlapců (16,6 %) než u dívek (9,1 %). Zde je třeba poznamenat, že ve statistikách jsou sledované pouze případy, kdy bylo postižení potvrzeno, a to zpravidla za účelem uplatnění podpůrného opatření. U chlapců a dívek přitom nemusí k tomuto kroku učitelé a rodiče přistupovat ve stejné míře.

Graf 2.25 Základní školy - žáci se zdravotním postižením

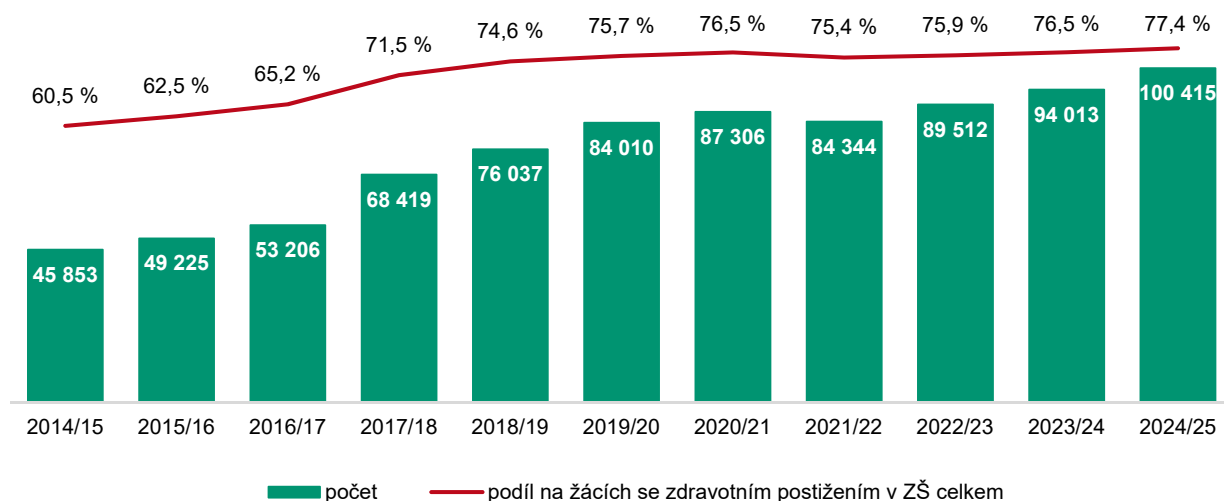

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíl žáků se zdravotním postižením ve školách veřejného zřizovatele byl ve školním roce 2024/25 přitom nižší (12,8 %) než ve školách zřizovatele soukromého (14,6 %) a církevního (23,7 %).

Podíl žáků se zdravotním postižením **integrováný do běžných tříd základní školy** od školního roku 2014/15 do školního roku 2020/21 rostl, a sice z 60,5 % na 76,5 %. Poté se ve školním roce 2021/22 (možná z důsledku vlivu opatření spojených s pandemií onemocnění covid-19) mírně snížil na 75,4 %, v dalších letech však opět rostl až na 77,4 % ve školním roce 2024/25.

¹⁴ Tento výrazný nárůst může částečně souviset s postupným rozšiřováním diagnostických kritérií, díky kterým lze přesněji a lépe žáky s postižením kategorizovat a poskytnout jim potřebnou podporu. Kromě toho se v čase zvyšovala informovanost odborníků i laiků, zejména co se poruch autistického spektra a vývojových poruch týče, které jsou tak častěji podchycovány. Navíc je rozeznání speciálních vzdělávacích potřeb více než dříve podpořeno nároky na podpůrná opatření (např. možnost získat asistenta pedagoga). V dlouhodobější perspektivě může být vzestup podílu žáků se zdravotním postižením v čase zapříčiněn též zvyšujícím se věkem rodičů při narození dítěte.

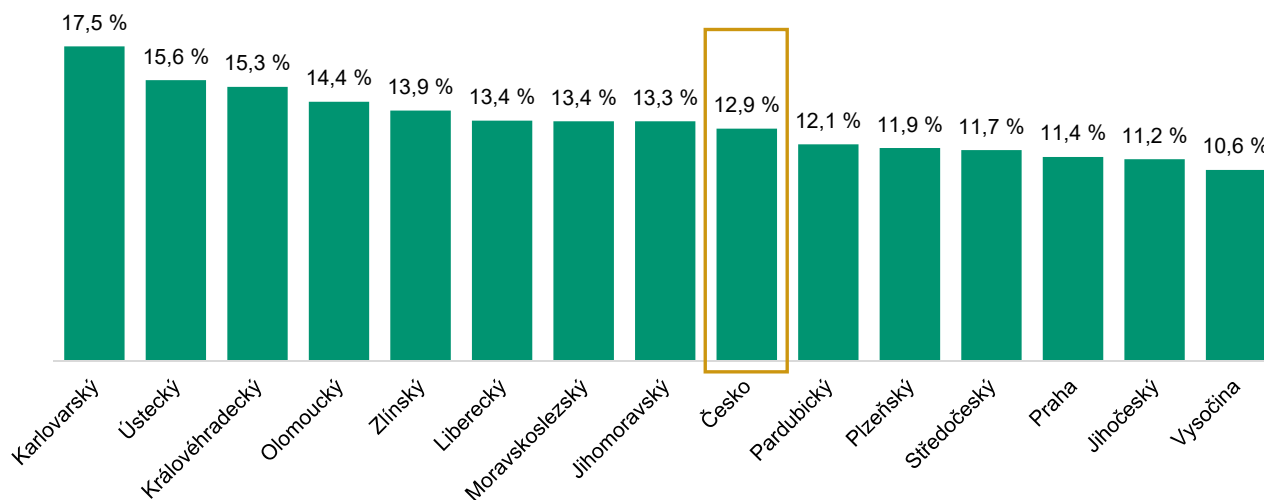
Graf 2.26 Základní školy - žáci se zdravotním postižením integrovaní v běžných třídách

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

V podílu žáků se zdravotním postižením ze všech žáků základních škol se od sebe jednotlivé kraje ČR liší.¹⁵ Zatímco na Vysočině tvořili žáci s postižením jen 10,6 % všech žáků základních škol, v kraji Karlovarském byl jejich podíl 17,5 %. Ve všech krajích pak platí, že podíl chlapců s diagnostikovaným zdravotním postižením ze všech chlapců zapsaných v základních školách byl výrazně vyšší, než jak tomu bylo u dívek.

Graf 2.27 Základní školy - žáci se zdravotním postižením dle sídla školy (2024/25)

(podíly na celkovém počtu žáků na základních školách v daném kraji)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Tabulka č. 2.6 uvádí kromě celkového počtu žáků s diagnostikovaným postižením ve školních rocích 2014/15, 2019/20 a 2024/25 i podíl žáků s různými druhy postižení z tohoto celku. Jak je patrné, nejčastějším postižením jsou závažné vývojové poruchy učení. Zde lze konstatovat, že ač se počet takových žáků za posledních deset let zvýšil o 52,9 %, podíl, který tito žáci zaujímají z celkového počtu všech žáků se zdravotním postižením, klesl za uplynulých deset let z necelé poloviny (46,8 %) až téměř na dvě pětiny (41,8 %). Ve

¹⁵ Vedle skutečnosti, že složení žáků v různých krajích není stejné, zde může hrát roli způsob výkladu metodiky klasifikace postižení a přístup poradenských zařízení spadající pod jednotlivé kraje.

školním roce 2014/15 dále tvořili 21,7 % žáci s mentálním postižením. Tento podíl pak v čase klesal až na 11,7 % ve školním roce 2024/25, rychleji v prvních pěti letech posledního desetiletí (zejména vlivem metodických změn v čase). Ve školním roce 2019/20 i 2024/25 proto zaujímal větší podíl žáků s postižením žáci se závažnými vývojovými poruchami chování (16,5 %, resp. 17,4 %), kteří ve školním roce 2014/15 tvořili pouze 8,8 %. Počet žáků s touto diagnózou se navíc za deset let více než ztrojnásobil. Více než desetinový podíl žáků s postižením zaujímal ve školním roce 2024/25 také žáci se závažnými vadami řeči (12,8 %), jejichž počet se za posledních deset let zvýšil 3,6krát. Žáci s jinými druhy postižení (s výjimkou kategorie postižených více vadami) již zaujímal méně než pětiprocentní podíl.

Tab. 2.6 Žáci se zdravotním postižením v základních školách podle druhu postižení

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2014/15		2019/20		2024/25	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkem	75 848	100	110 940	100	129 701	100
se závažnými vývojovými poruchami učení	35 471	46,8	50 398	45,4	54 223	41,8
se závažnými vývojovými poruchami chování	6 669	8,8	18 329	16,5	22 560	17,4
se závažnými vadami řeči	4 638	6,1	10 124	9,1	16 640	12,8
mentálně postižení	16 489	21,7	14 558	13,1	15 236	11,7
s poruchami autistického spektra	4 114	5,4	3 979	3,6	4 502	3,5
tělesně postižení	1 145	1,5	1 103	1	1 363	1,1
sluchově postižení	1 183	1,6	1 180	1,1	1 251	1
zrakově postižení	701	0,9	839	0,8	1 020	0,8
postižení více vadami ¹⁾	5438	7,2	10430	9,4	12 906	10

¹⁾ za postiženého více vadami se považuje žák se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory

Nutno poznamenat, že vlivem metodických změn souvisejících s přijetím „inkluzivní novely“ školského zákona roku 2016 je statistika vykazovaných zdravotních postižení či znevýhodnění od roku 2016/17 hůře srovnatelná se staršími údaji.

Podíváme-li se opět na **rozdíly mezi chlapci a dívkami**, lze poznamenat, že u všech druhů postižení byly ve školním roce 2024/25 vyšší počty chlapců s uvedenou diagnostikou než dívek. V největší míře to platí pro postižení **poruchami autistického spektra** a **vývojovými poruchami chování**. Počet chlapců s diagnostikovanými poruchami autistického spektra na základních školách byl 4,4krát vyšší než počet dívek a počet chlapců s vývojovými poruchami chování byl na základních školách 3,3krát vyšší než počet dívek. Více než dvojnásobný počet chlapců oproti dívkám byl shledán též s diagnostikou **závažných vad řeči** (2,3krát vyšší) a s postižením **více vadami** (také 2,4krát vyšší). O 59,7 % vyšší byl též počet chlapců s **vývojovými poruchami učení**.

Z celkového počtu postižených chlapců i dívek pak cca tři pětiny (59,3 % u chlapců a 59,1 % u dívek) měly diagnostikované vývojové poruchy učení (47,1 % dívek a 39,0 % chlapců) či chování (11,9 % dívek a 20,2 % chlapců). U dívek tak bylo častější než vývojové poruchy chování mentální postižení (15,3 %), které mezi chlapci s postižením zaujímal 9,9% podíl. Kromě toho tvořili mezi chlapci s postižením též vyšší podíl jedinci s poruchou autistického spektra (4,3 % oproti 1,9 % dívek s postižením) a o něco vyšší podíl jich také měl diagnostikovanou závažnou poruchu řeči (13,6 % oproti 11,4 % dívek). Více viz tabulku č. 2.7.

Tab. 2.7 Podíl žáků se zdravotním postižením v základních školách podle druhu postižení a pohlaví (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

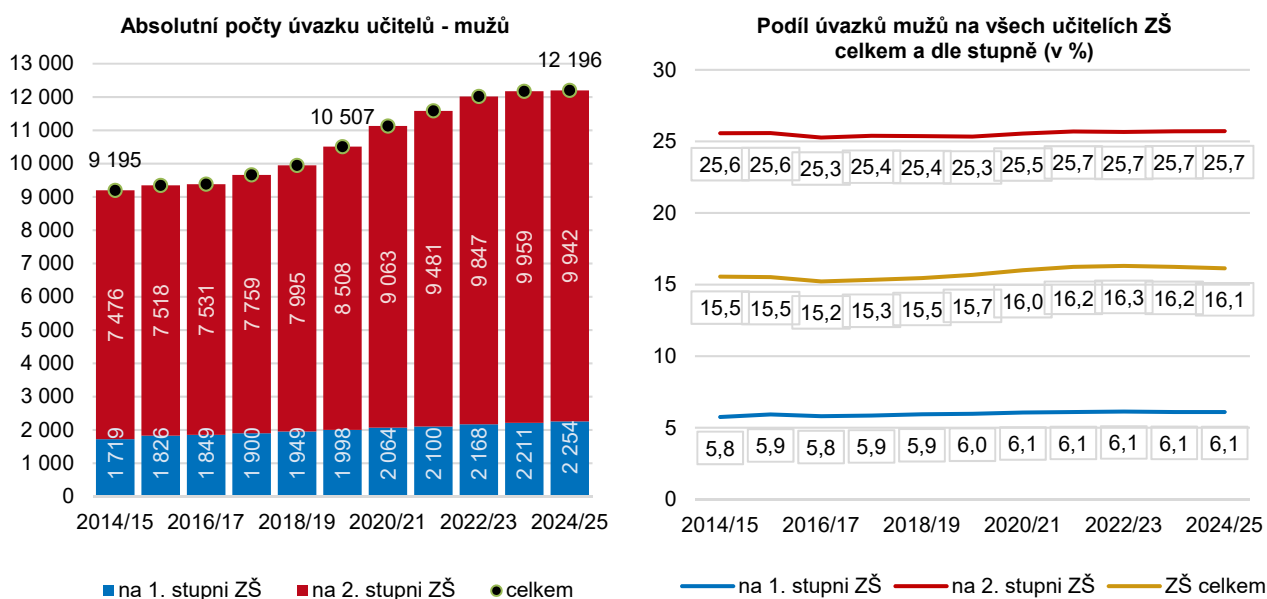
	celkem	dívky	chlapci
Celkem (abs.)	129 701	44 291	85 410
<i>v tom (v %)</i>			
se závažnými vývojovými poruchami učení	41,8	47,1	39,0
se závažnými vývojovými poruchami chování	17,4	11,9	20,2
se závažnými vadami řeči	12,8	11,4	13,6
mentálně postižení	11,7	15,3	9,9
s poruchami autistického spektra	10,0	1,9	4,3
tělesně postižení	3,5	1,5	0,8
sluchově postižení	1,1	1,3	0,8
zrakově postižení	1,0	1,0	0,7
postižení více vadami ¹⁾	0,8	8,6	10,6
celkem (%)	100,0	100,0	100,0

¹⁾ za postižené více vadami se považuje žák se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory

2.9 Učitelé na základních školách dle pohlaví, kvalifikace a věku

Učitelé na základních školách dle pohlaví

Regionální školství je u nás spíše **doménou žen**. Toto konstatování platí i pro základní školy, a to především pro jejich první stupeň. Ve školním roce 2024/25 tvořily ženy na základních školách 83,9 % všech plných pracovních úvazků učitelů. Na prvním stupni dokonce 93,9 %, na druhém stupni téměř tři čtvrtiny (74,3 %). Jinak řečeno, zatímco na prvním stupni činil **podíl mužů** mezi učiteli přepočtenými na plné úvazky pouhých 6,1 %, na druhém stupni tvořili muži čtvrtinu (25,7 %).

Graf 2.28 Základní školy - počet učitelů mužů (přepočteno na plné úvazky)

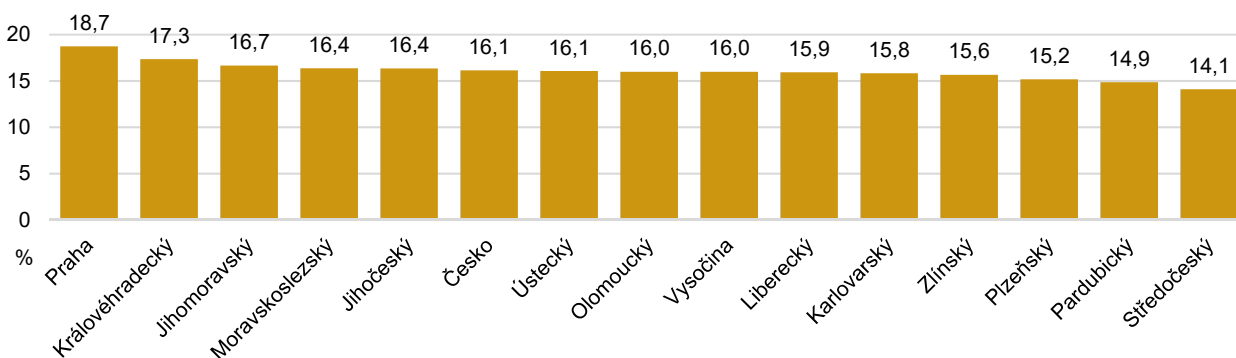
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Na podíl mužů mezi učiteli může mít vliv finanční ohodnocení učitelů. Muži jsou v Česku zpravidla ti, kdo ve větší míře finančně zajišťují rodinu s malými dětmi, zatímco ženy častěji odcházejí na mateřskou či rodičovskou dovolenou. Platy mužů jsou navíc ve společnosti obecně vyšší než platy žen. K tomu lze obecně poznamenat, že se zejména mezi roky 2014 a 2021 finanční ohodnocení učitelů výrazně zlepšilo. V průběhu těchto sedmi let stoupla průměrná měsíční mzda učitelů základních škol o 77,5 % (z 28 151 Kč na 49 975 Kč). V průběhu dalších tří let se pak zvýšila již jen o 5,2 % (více viz [zde](#)). Můžeme si přitom všimnout, že zejména na 2. stupni docházelo mezi školními roky 2016/17 až 2022/23 k růstu podílu úvazku mužů mezi učiteli. Zároveň se mezi roky 2017 a 2024 zvýšil podíl mužů mezi všemi studenty zapsanými v oborech Vzdělávání a výchovy na vysokých školách v Česku z 18,4 % na 23,5 % a celkový počet vysokoškolských studentů zapsaných v těchto oborech se mezi rokem 2018, po kterém začal stoupat, a rokem 2024 zvýšil o 24 %. Tempo růstu počtu těchto studentů však již od roku 2020 začalo klesat a v prosinci 2024 již studovalo vzdělávací obory na vysokých školách jen o 108 studentů více než před rokem (více viz publikace ČSÚ [Studenti a absolventi vysokých škol v České republice](#)).

Srovnáme ještě genderové složení učitelů základních a mateřských škol. V mateřských školách tvořily ve školním roce 2024/25 úvazky žen 99,3 % z celkového počtu plných úvazků, zatímco na prvním stupni základních škol to bylo 93,9 % a na druhém stupni 74,3 %. Se zvyšující se úrovní vzdělávání tedy mužů mezi učiteli přibývá (viz též kapitolu o středních školách - podíl úvazků žen mezi úvazky všech učitelů činil tři pětiny).

V krajském srovnání byl ve školním roce 2024/25 podíl mužů mezi učitelskými úvazky základních škol nejvyšší v Praze, a sice 18,7 %, naopak nejnižší zastoupení mužů bylo zaznamenáno ve Středočeském kraji (14,1 %) – viz graf č. 2.29.

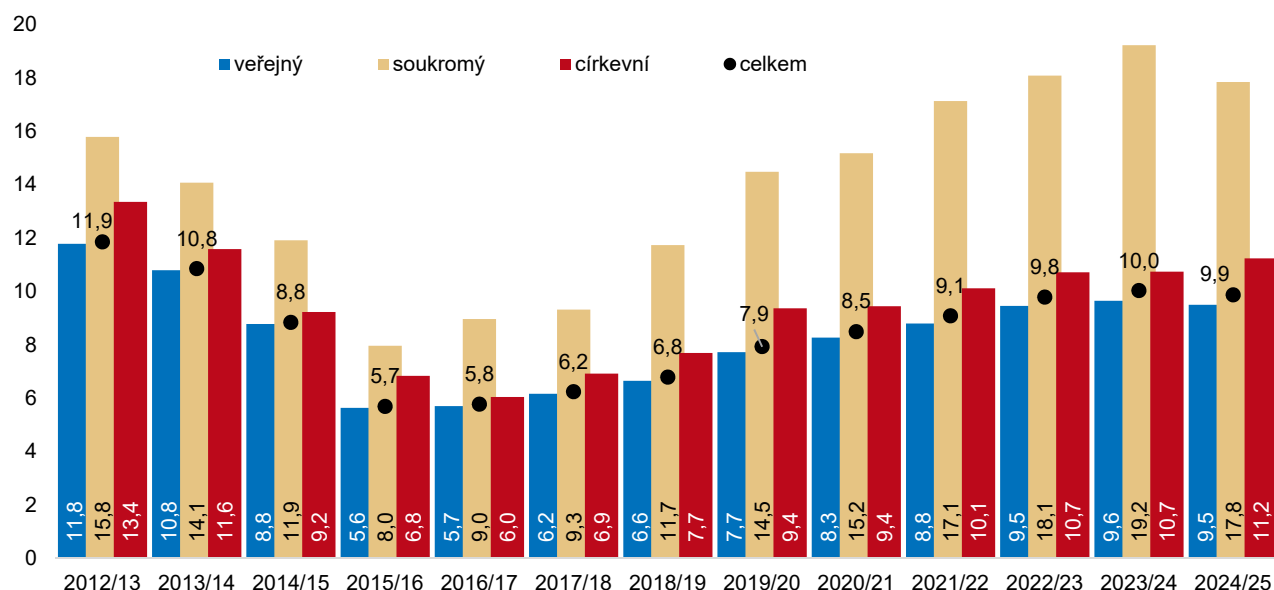
2.29 Základní školy – podíl úvazků mužů ze všech učitelských úvazků dle kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Učitelé na základních školách dle kvalifikace

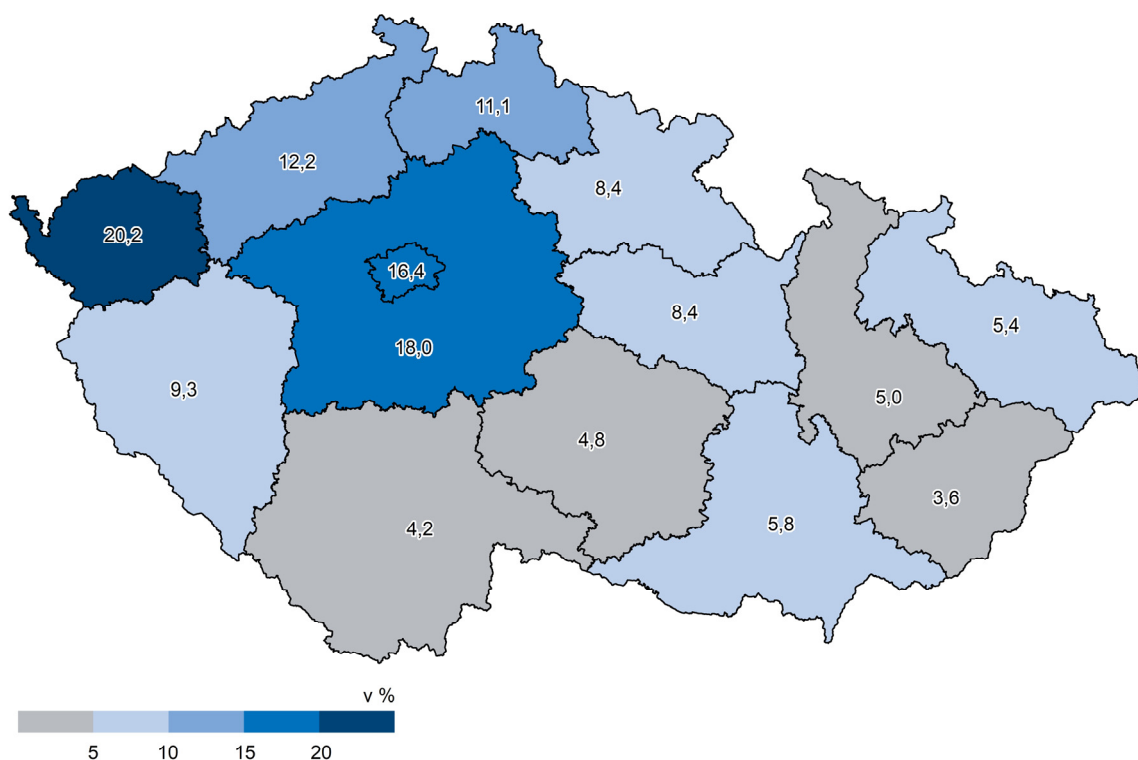
Grafy č. 2.30 a 2.31 ukazují podíl úvazků učitelů, kteří nesplňují kvalifikační požadavky stanovené zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, a příslušných výjimek. Jak je patrné, od školního roku 2012/13 do školního roku 2015/16 poklesl podíl takových učitelů z 11,9 % na 5,7 % jako důsledek legislativní úpravy. Zákon o pedagogických pracovnících z roku 2004 vyžadoval magisterské vzdělání pro učitele (nejen) základních škol. Učitelům, kteří této podmínce nevyhovovali a nezahájili studium ke splnění zákonem stanoveného předpokladu, byla udělena pětiletá lhůta pro setrvání v práci pedagoga. Ta byla později prodloužena na 10 let. Novela zákona z roku 2014 za určitých okolností udělila výjimku např. učitelům starším 55 let s dostatečnou praxí nebo v případě, že na dané místo nebylo možné sehnat kvalifikovaného pracovníka. Podíl učitelů bez kvalifikace tak začal stoupat a ve školním roce 2023/24 již učilo na základních školách 7 515,8 pedagogů bez kvalifikace (v přepočtení na plně zaměstnané), což představuje desetinový podíl ze všech plných úvazků vyučujících. V září 2023 vstoupila v platnost novela zákona o pedagogických pracovnících. Díky ní mohli od 1. 9. 2023 začít učit i zájemci bez pedagogické kvalifikace a vzdělání si doplnit během prvních třech let práce ve školství. V posledním sledovaném roce 2024/25 však i přesto počet a podíl nekvalifikovaných učitelů mírně poklesl (z 10 % na 9,9 %) – viz graf č. 2.30.

Graf 2.30 Základní školy - podíl učitelů bez požadované kvalifikace dle zřizovatele (vývoj v čase; v %)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Z grafu č. 2.30 je také možné vyčíst, že ve školách veřejných je podíl nekvalifikovaných učitelů nižší než ve školách s církevním a zejména pak ve školách se soukromým zřizovatelem. Zároveň lze říci, že se oproti situaci před deseti lety prohloubil rozdíl mezi školami soukromými a veřejnými či církevními.

Graf (resp. kartogram) č. 2.31 dále ukazuje podíl nekvalifikovaných učitelů mezi učiteli vyučujícími ve školním roce 2024/25 v krajském členění.

Graf 2.31 Základní školy - podíl učitelů bez požadované kvalifikace v krajském srovnání (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Nejvyšší podíl vyučujících bez kvalifikace zaznamenal kraj Karlovarský (20,2 %). Následuje kraj Středočeský (18,0 %) a Praha (16,4 %), tedy regiony s relativně lepší nabídkou dobře placené práce. Nadprůměrný podíl nekvalifikovaných učitelů zaznamenal též kraj Ústecký (12,2 %) a Liberecký (11,1 %). Naopak pětiprocentní a nižší byl v kraji Zlínském (3,6 %), v kraji Jihočeském (4,2 %) a na Vysočině (4,8 %) a v kraji Olomouckém (5,0 %). Pro srovnání kvalifikovanosti učitelů základních škol s vyučujícími v mateřských, středních a vyšších odborných školách odkazujeme na tabulkovou část této publikace.

Učitelé na základních školách dle věku a pohlaví

V roce 2024 bylo v základních školách 8,5 % učitelů mladších 30 let a naopak 14,4 % učitelů ve věku 60 let a více. Přitom zatímco podíl učitelů mladších 30 let se v posledních deseti letech držel na úrovni cca 8 %, podíl učitelů ve věku 60 let a více se za posledních deset let zvýšil z 5,8 % na 14,4 %. Výraznější vývoj lze pozorovat u žen učitelek než u mužů učitelů, viz graf č. 2.32.

Graf 2.32 Základní školy - učitelé dle věku a pohlaví (2014 - 2024)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT a MF (šetření Informační systém o platech)

Lze doplnit, že se oproti situaci před pěti lety zvýšil počet začínajících učitelů v 1. roce adaptačního období, a to jak na základních školách, tak i v mateřských, středních, na konzervatořích a ve vyšších odborných školách - viz tabulku č. 2.3. Pouze vydělíme-li ze základních škol 2. stupeň, tak zjistíme, že učitelů v 1. roce adaptačního období na druhém stupni mírně ubylo (o 6,2 %).

Tab. 2.3 Mateřské až vyšší odborné školy – učitelé¹⁾ v prvním roce adaptačního období²⁾, 2019/20 - 2024/25

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	změna za 5 let (v %)
Celkem	5 414,2	5 550,9	5 800,8	6 116,8	6 660,5	6 346,0	17,2%
v mateřské škole	1 803,8	1 690,8	1 671,5	1 529,1	1 714,3	1 849,7	2,5%
v přípravném stupni ZŠ speciální	4,5	4,9	5,7	7,8	7,4	6,6	46,7%
v přípravné třídě ZŠ	26,8	19,0	18,6	32,8	37,8	36,9	37,7%
na 1. st. ZŠ	1 146,7	1 121,3	1 169,1	1 338,9	1 424,7	1 363,0	18,9%
na 2. st. ZŠ	1 330,8	1 452,3	1 465,6	1 524,0	1 486,0	1 247,7	-6,2%
ve střední škole	1 084,8	1 231,1	1 447,0	1 635,2	1 953,2	1 809,3	66,8%
z toho na nižším stupni ³⁾	78,4	86,3	86,8	95,9	93,9	95,3	21,6%
v konzervatoři	5,0	10,5	3,9	16,3	13,3	10,3	106,0%
z toho na nižším stupni ³⁾	0,2	0,0	0,1	0,0	0,4	1,3	550,0%
ve vyšší odborné škole	12,3	20,3	19,6	31,9	24,9	24,9	102,4%

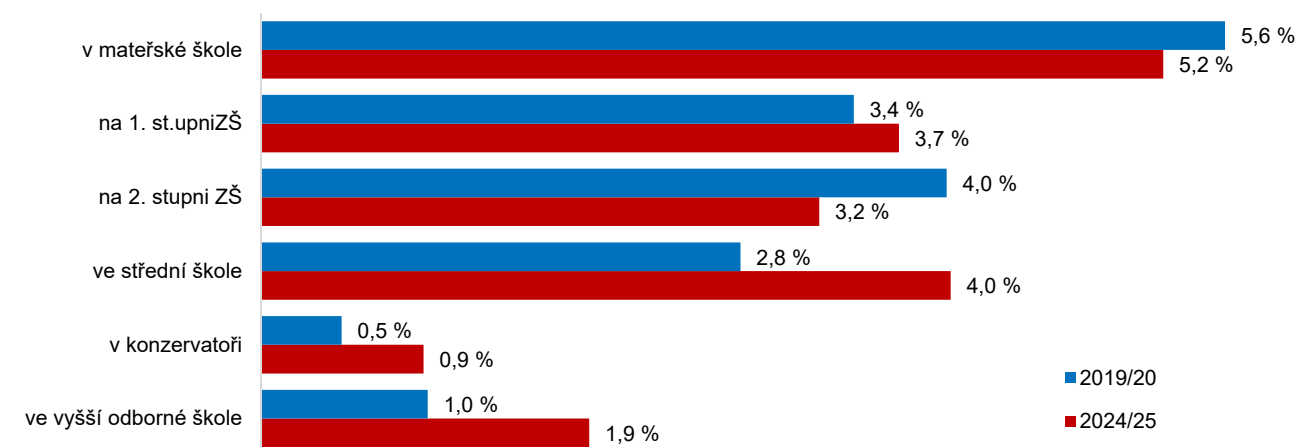
¹⁾ přepočtení na počet plných úvazků

²⁾ počet učitelů v 1. roce adaptačního období, a to od vzniku prvního pracovního poměru na pozici učitele do skončení 1 roku trvání pracovního poměru k právnické osobě vykonávající činnost školy

³⁾ učitelé působící v 1.-4. ročníku osmiletého gymnázia či osmileté konzervatoře nebo v 1. a 2. ročníku šestiletého gymnázia

Nárůst či úbytek počtu učitelů v 1. roce adaptačního období je třeba dát do souvislosti s celkovým vývojem počtu učitelů (obojí v přepočtu na plné pracovní úvazky), viz graf č. 2.33.

Graf 2.33 Mateřské až vyšší odborné školy – podíl učitelů v prvním roce adaptačního období ze všech učitelů

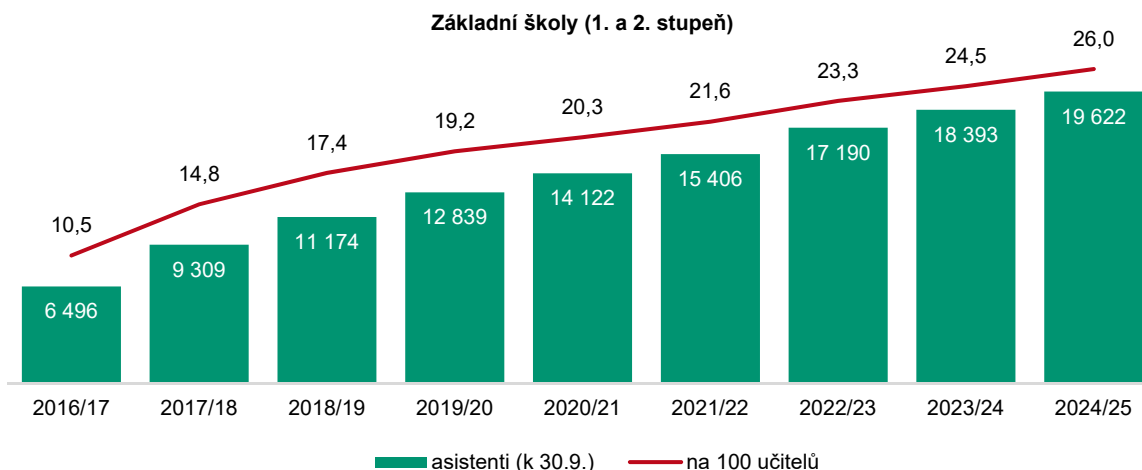
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

V tomto vyjádření je zřejmé, že celkový počet plných úvazků učitelů v mateřských školách rostl v posledních pěti letech rychleji (narostl o 9,6 %) než počet plných úvazků učitelů v 1. roce adaptačního období (o 2,5 %). Pokud se jedná o 2. stupeň základních škol, pak plných úvazků učitelů zde vyučujících zde celkem přibýlo o 15,1 %, úvazků začínajících učitelů naopak o 6,2 % ubylo. Kromě mateřských škol a 2. stupně základních škol se přitom ve všech druhích škol podíl začínajících učitelů za posledních pět let zvýšil.

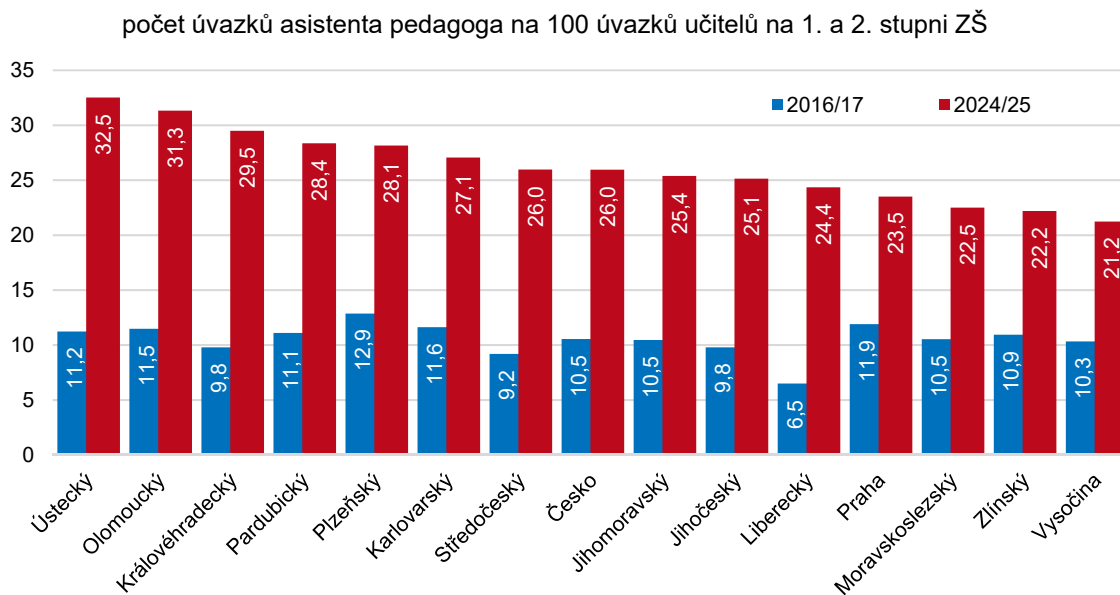
2.10 Počet asistentů pedagoga na základních školách

V posledních letech výrazně vzrostl na základních školách počet **asistentů pedagoga**. Ve školním roce 2024/25 připadlo na 100 plných úvazků učitelů (v průměrném evidenčním počtu za daný rok) v průměru 26 plných úvazků asistenta pedagoga, ve školním roce 2016/17 to bylo 10,5. Nejvyšší počet úvazků asistenta pedagoga na 100 úvazků učitelů bylo v kraji Ústeckém (32,5), Olomouckém (31,3) a Královéhradeckém (29,5); nejméně pak na Vysočině (21,2), v kraji Zlínském (22,2), Moravskoslezském (22,5) a v Praze (23,5).

Graf 2.34 Počet asistentů pedagoga celkem a dle kraje (průměrný evidenční počet úvazků)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Kromě asistentů pedagoga působili ve školním roce 2024/25 v základních školách i speciální pedagogové, kteří byli k 30. 9. 2024 zaměstnáni na 1 280,2 plného úvazku¹⁶, a psychologové, a sice na 796,9 plného úvazku. Více viz tabulkovou část publikace, tabulky z kapitoly č. 6.2.

¹⁶ do speciálních pedagogů nejsou započtení učitelé se speciálně pedagogickou kvalifikací

3. Střední školy

Shrnutí

Počet žáků středních škol od školního roku 2014/15 do školního roku 2018/19 klesal, a sice ze 435 542 žáků v září 2014 na 420 814 žáků v září 2018. V následujících šesti letech naopak stoupal až na 503 189 žáků v září 2024. **Učitelé** byli na středních školách zaměstnaní na 45 385,5 úvazku, při čemž tři pětiny (59,9 %) byly úvazky učitelek – žen. Jedná se již o nižší podíl, než jaký ženy tvořily mezi úvazky učitelů škol mateřských (99,3 %) a základních (83,9 %). **Na jeden plný úvazek učitele** na střední škole připadalo v průměru 11,1 žáka a **v jedné třídě** bylo v průměru 23,5 žáka. Pro srovnání, počet žáků na jednu třídu byl v základních školách nižší (19,3 žáka), naopak počet žáků na jednoho učitele o něco vyšší (13,3 žáka).

Ve školním roce 2024/25 se **nejvyšší podíl žáků vzdělával v oborech** odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (47,7 %), dále pak v gymnáziích (28,1 %) a pětina žáků se také účastnila odborného vzdělávání s výučním listem (20,8 %). Nástavbové studium se týkalo již jen 2,8 % žáků a střední vzdělávání bez výučního listu a bez maturity 0,6 % žáků. Přitom mezi žáky gymnázií **tvořily ve školním roce 2024/25 dívky** bezmála tři pětiny (56,1 %) a nadpoloviční byl jejich podíl i mezi žáky odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (51,8 %). Naproti tomu mezi žáky odborného vzdělávání s výučním listem bylo dívek jen 36,0 % a mezi žáky nástavbového studia 44,4 %. Doplnění maturity tímto způsobem je tak častější u vyučených dívek než chlapců.

Co se **regionálního srovnání** týče, nejvyšší podíl žáků ve středním vzdělávání bez maturitní zkoušky (tj. max. s výučním listem) zaznamenal ve školním roce 2024/25 kraj Karlovarský (26,6 %) a Ústecký (26,5 %). Naopak v Praze byl tento podíl nejnižší (13,1 %). V Praze byl mezi středoškoláky naopak ze všech krajů nejvyšší podíl žáků gymnázií (37,2 %) a nadprůměrný byl i v Jihomoravském kraji (31,0 %). Nejnižší podíl žáků gymnázií zaznamenal kraj Liberecký (22,5 %) a Ústecký (23,0 %).

Pokud jde o **nejčastěji navštěvované skupiny oborů středního vzdělání s výučním listem**, vedly ve školních rocích 2019/20 i 2024/25 skupiny oborů z oblasti strojírenství a strojírenské výroby (s 19 668 žáky ve školním roce 2024/25) a dále gastronomie, hotelnictví a turismu (15 126 žáků). Všechny skupiny oborů s více než 1 000 žáků v září 2024 zaznamenaly za pět let nárůst počtu žáků.

V rámci **středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou** se ve školním roce 2024/25 mezi pět nejnavštěvovanějších skupin oborů řadila ekonomika a administrativa (36 922 žáků), s velkým propadem pak obecně odborná příprava (21 065 žáků), informatické obory (19 778 žáků), zdravotnictví (17 954 žáků) a elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (17 800 žáků). Za pozornost stojí obory z oblasti strojírenství a strojírenské výroby, ve kterých počet žáků mezi školními roky 2017/18 a 2022/23 poklesl o 17,9 %, za poslední dva školní roky se však naopak celkem o 6,1 % zvýšil. Přesto však zůstávají strojírenské obory skupinou oborů, ve které se jako v jediné ze skupin oborů s více než 5 000 žáky ve školním roce 2024/25 počet žáků za pět let snížil (o 6,6 %).

Do středních škol docházelo ve školním roce 2024/25 celkem 21 227 žáků **cizinců**, tj. bez českého státního občanství, což je 4,2 % ze všech žáků středních škol a zároveň nejvyšší podíl za uplynulých deset let - v předešlých devíti letech se tento podíl postupně zvyšoval ze 2,0 % ve školním roce 2014/15 na 3,5 % ve školním roce 2023/24. Tři pětiny všech žáků cizí státní příslušnosti tvořili ve školním roce 2024/25 **Ukrajinci** (60,4 %), dalších 11,9 % **Slováci**, 11,1 % **Vietnamci** a 3,4 % **Rusové**. Počet cizinců ukrajinské státní příslušnosti v uplynulých deseti letech soustavně rostl a v září 2024 byl šestkrát vyšší než v září 2014. Též počet Rusů se mezi zářím 2015 a 2020 zvyšoval (celkově stoupl o 4,6 %). Za další čtyři roky se však o 31,4 % snížil. Počet žáků se slovenským a vietnamským státním občanstvím v posledních pěti letech soustavně rostl.

Ze všech krajů byl podíl cizinců mezi žáky tradičně nejvyšší v Praze (7,7 %), dále v kraji Karlovarském (6,7 %) a Plzeňském (5,8 %). Naopak v kraji Olomouckém, Moravskoslezském, Zlínském a na Vysočině dosahoval méně než 3 %. Nejvyšší podíl ze všech žáků středních škol tvořili Ukrajinci, Slováci i Rusové v Praze, Vietnamci v kraji Karlovarském.

Úvod

Střední vzdělávání rozvíjí v návaznosti na základní vzdělávání vědomosti, dovednosti a kompetence žáka a připravuje ho na další studium na vysokých a vyšších odborných školách, nebo na kvalifikovaný výkon povolání a pracovních činností. Střední vzdělávání má všeobecný nebo odborný charakter a je ukončeno maturitní zkouškou, výučním listem, nebo závěrečnou zkouškou. Uskutečňuje se v gymnáziu, ve středních odborných školách, středních odborných učilištích a v konzervatořích.

V této kapitole se budeme věnovat středním školám, do kterých nezahrnujeme konzervatoře. V těch lze získat středoškolské vzdělání s maturitou, ovšem završením celkové doby vzdělávání a složením absolutoria získává žák vyšší odborné vzdělání s titulem diplomovaný specialista (DiS.). Konzervatořím proto budeme věnovat samostatnou kapitolu č. 4. Na rozdíl od toho jsou do středních škol zahrnuta všechna gymnázia, tedy i s šestiletým a osmiletým oborem vzdělávání. Zde je třeba vzít na vědomí, že nižší ročníky víceletých gymnázií (konkrétně 1.-4. ročník osmiletého gymnázia a 1.-2. ročník šestiletého gymnázia) spadají ještě do povinné školní docházky¹⁷.

3.1 Školy, žáci a učitelé celkem

Ve školním roce 2024/25 zajišťovalo středoškolské vzdělávání celkem **1 313 škol**.¹⁸ Z těchto škol jich bylo 955 zřízeno veřejným zřizovatelem, dalších 312 soukromým a zbylých 46 škol církevním zřizovatelem. Téměř všechny nabízely denní formu vzdělávání (99,1 %) a 15,0 % (také) jinou formu vzdělávání. Ze soukromých škol nabízelo 29,2 % vzdělávání (i) v jiné formě než denní. Mezi církevními školami bylo takových škol 15,2 % a mezi veřejnými 10,4 %.

Školy může navštěvovat různý počet žáků a jedno ředitelství může spravovat i více než jedno pracoviště, více úrovní vzdělávání, resp. více druhů vzdělávání apod. Zajímavějším ukazatelem než počet škol proto většinou bývá **počet žáků**. Těch bylo ve školním roce 2024/25 celkem 503 189, podíl chlapců a dívek byl takřka vyrovnaný (49,5 % dívek a 50,5 % chlapců).

Naprostá většina žáků středních škol se vzdělávala v denní formě vzdělávání (96,9 %). Zároveň 81,8 % žáků středních škol navštěvovalo školy veřejného zřizovatele, 15,8 % žáků soukromé školy a 2,3 % církevní¹⁹. Zde je typické, že zatímco ve veřejných školách se vzdělávaly jinou než denní formou vzdělávání jen 1,3 % žáků, v soukromých školách to bylo 12,4 % a v církevních 2,7 %.

Pokud se jedná o **učitele** středních škol, pro účely této publikace uvádíme jejich přepočtené počty neboli počet plných úvazků učitelů. Těch bylo ve školním roce 2024/25 celkem 45 385,5. Z toho 8,8 % bylo věnováno nižšímu stupni víceletých gymnázií spadajících do povinné školní docházky. Poznamenejme, že celkový počet učitelů jakožto fyzických osob byl 54 052, což svědčí o tom, že řada učitelů měla zkrácený úvazek (např. na některé specifické předměty či praktickou výuku).

Z celkového počtu úvazků učitelů pak tři pětiny tvořily úvazky žen – učitelek (59,9 %). Jedná se již o nižší podíl, než jaký byl mezi úvazky učitelů škol mateřských (99,3 %) a základních (83,9 %).

Na jeden plný úvazek učitele na střední škole přitom připadalo v průměru 11,1 žáka a v jedné třídě bylo průměrně 23,5 žáka. Srovnáme-li tyto počty se situací v základních školách, pak počet žáků na jednu třídu byl v základních školách nižší (19,3 žáka), naopak počet žáků na jednoho učitele o něco vyšší (13,3 žáka).

¹⁷ Podle mezinárodní klasifikace ISCED se takové vzdělávání nazývá nižší sekundární a v Česku se do něj započítává i 2. stupeň základních škol a 1.-4. ročník osmileté konzervatoře – více viz zde:

www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011

¹⁸ Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

¹⁹ Připomeňme, že 96,2 % žáků základních škol navštěvovaly školy veřejného zřizovatele. U středních škol tak hrají soukromé školy mnohem větší úlohu než u škol základních.

Ve středních školách s veřejným zřizovatelem připadalo na jednu třídu o něco více žáků (24,2), než jak tomu bylo ve školách se soukromým zřizovatelem (20,3). Ve středních školách s církevním zřizovatelem však byl počet žáků na jednu třídu ještě vyšší (24,7). Počet žáků na jednoho učitele byl ve středních školách veřejného zřizovatele 10,8 žáka oproti 12,7 žáka ve školách se soukromým zřizovatelem a 11,9 žáka ve školách církevních. Výše uvedená zjištění obsahuje též tabulka č. 3.1.

Tab. 3.1 Střední školy - počet škol, žáků a učitelů celkem a dle zřizovatele školy (2024/25)

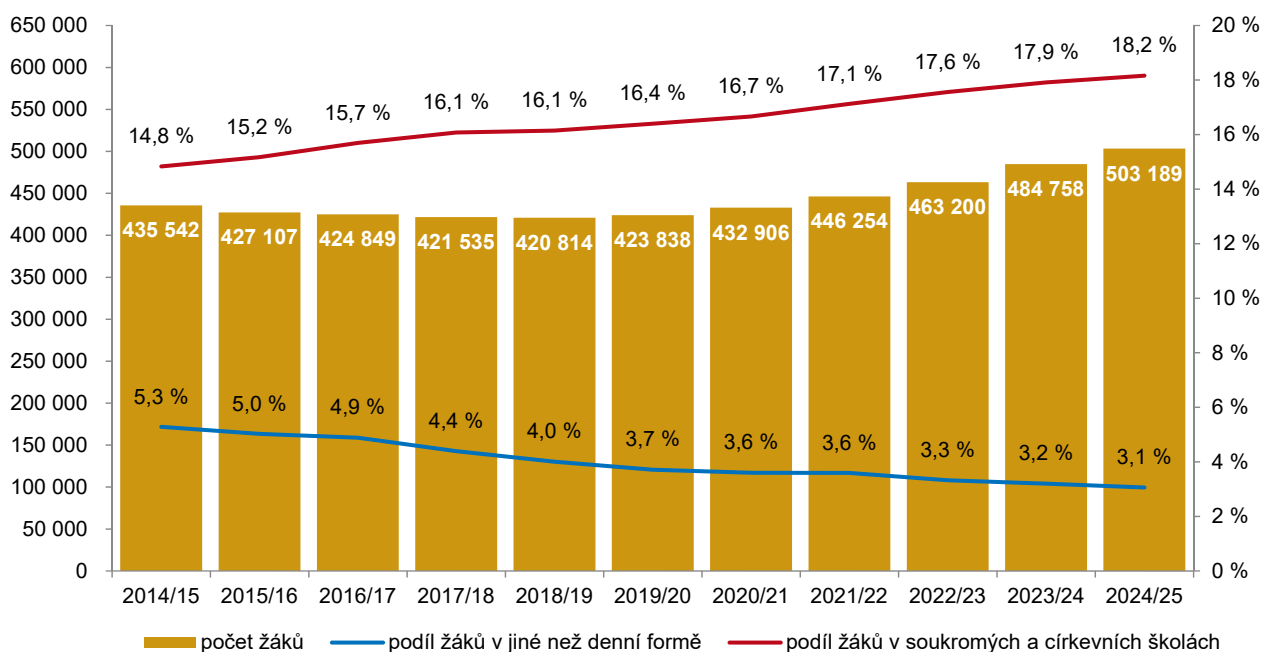
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

zřizovatel	školy		Žáci		Učitelé ¹⁾		žáků na 1 třídu	žáků na 1 učitele
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%		
veřejný	955	72,7	411 810	81,8	38 114,3	86,7	24,2	10,8
soukromý	312	23,8	79 699	15,8	6 290,8	14,3	20,3	12,7
církevní	46	3,5	11 680	2,3	980,4	2,2	24,7	11,9
celkem	1 313	100	503 189	100	45 385,5	100	23,5	11,1

¹⁾ Učitelé jsou přepočtení na plně zaměstnané, neboli na počet plných úvazků.

Podívejme se nyní na **vývoj počtu žáků středních škol v čase** a připomeňme, že počet žáků v základních školách měl v posledních deseti letech (s výjimkou školního roku 2023/24) vzestupnou tendenci. Zde lze poznamenat, že počet žáků středních škol naopak od školního roku 2014/15 do školního roku 2018/19 klesal, poté však také začal stoupat a ve školním roce 2024/25 bylo v našich středních školách 503 189 žáků – viz graf č. 3.1.

Graf 3.1 Střední školy – vývoj počtu žáků, podílu žáků v jiné než denní formě a podílu žáků ve školách s jiným než veřejným zřizovatelem

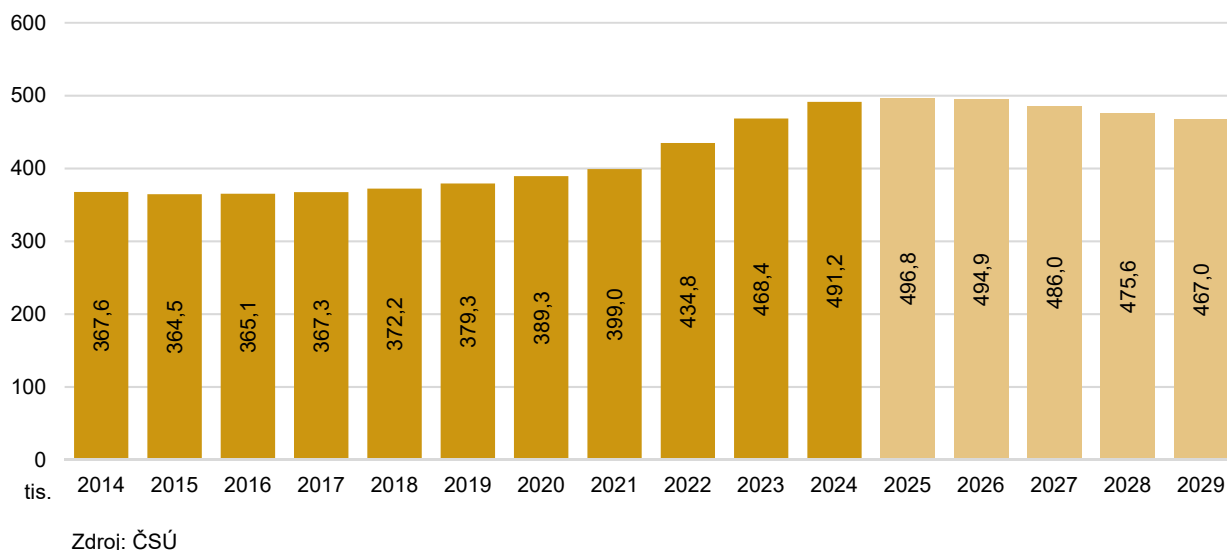

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Růst počtu žáků byl ovlivněn tím, že se demografická vlna přelévávala ze základních škol na střední. V posledních třech školních rocích také na školách v Česku přibýly děti ukrajinských uprchlíků.

Vzhledem k demografickému vývoji lze očekávat, že ještě v následujícím školním roce počet žáků středních škol vzroste, poté začne klesat – viz graf č. 3.2, který ukazuje vývoj počtu obyvatel ve věku 15-18 let mezi roky 2014 až 2024 (vždy k 1. červenci) a počet obyvatel v mladších kohortách v roce 2024 jako odhad vývoje počtu obyvatel ve věku 15-18 let v následujících skupinách. Tento odhad však může být nepřesný, zejména s ohledem na obtížně odhadnutelnou budoucí migraci.

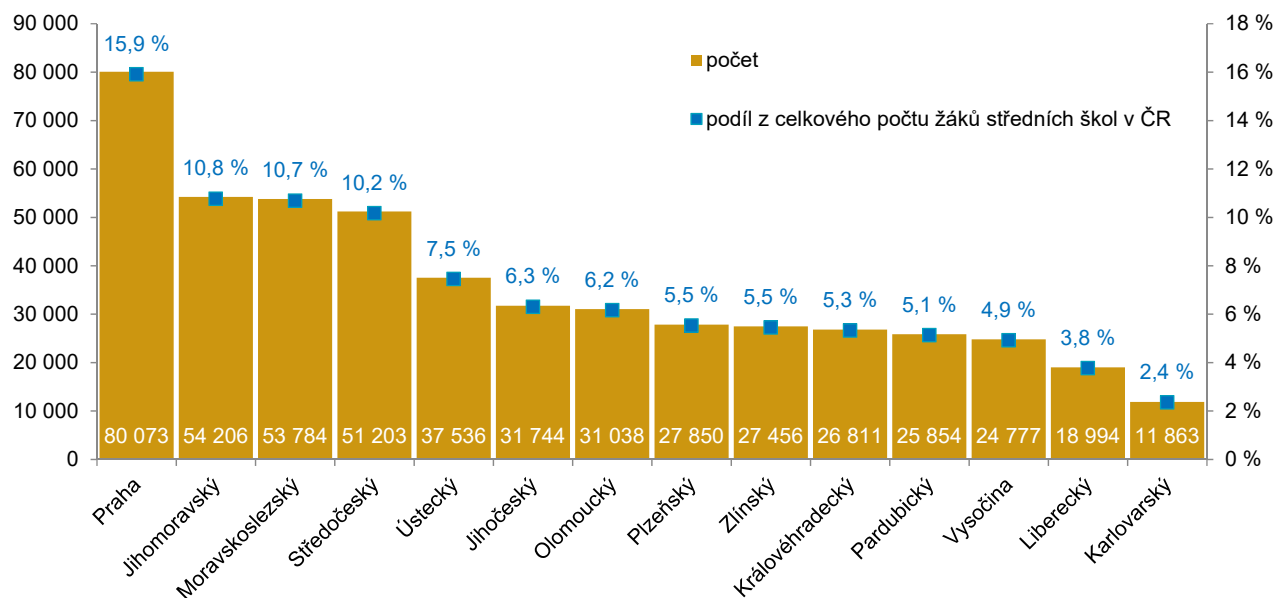
Graf 3.2 Počet obyvatel ČR ve věku 15–18 let k 1. 7. 2014 – 1. 7. 2024 a odhad počtu dětí této věkové kohorty v letech 2025 až 2029 dle počtu obyvatel v odpovídajících mladších kohortách v roce 2024

Graf č. 3.1 výše také dokládá, že se za posledních deset let mírně zvýšil podíl žáků v soukromých a církevních školách, a sice ze 14,8 % na 18,2 %. Podíl žáků v jiné než denní formě vzdělávání se naopak snížil z 5,3 % ve školním roce 2014/15 na 3,1 % ve školním roce 2024/25.

Graf č. 3.3 pro doplnění uvádí, jaký počet žáků docházel ve školním roce 2024/25 do středních škol v jednotlivých krajích. Nejvyšší počet žáků se vzdělával ve středních školách v Praze (15,9 % z celku), více než desetina ze všech žáků také navštěvovala střední školy v kraji Jihomoravském (10,8 %) a Moravskoslezském (10,7 %), následuje kraj Středočeský (10,2 %). Naopak méně než 4 % ze všech žáků docházely do středních škol v Karlovarském kraji (2,4 %) a v kraji Libereckém (3,8 %). V ostatních krajích se vzdělávalo mezi 4,9 % a 7,5 % z celkového počtu žáků středních škol v Česku.

Graf 3.3 Střední školy – počet a podíl žáků dle sídla školy (2024/25)

Lze si všimnout, že na rozdíl od žáků základních škol stojí zřetelněji v popředí kraj Praha a Středočeský kraj je až na čtvrtém místě v pořadí. Lze usoudit, že řada středočeských žáků dojíždí za středoškolským vzděláním do Prahy.

Jelikož střední školy (konkrétně nižší ročníky víceletých gymnázií) navštěvují také žáci v povinné školní docházce, týká se i jich možnost plnit si ji formou individuální výuky či v zahraničí či v zahraniční škole. Jedná se však spíše o okrajovou záležitost. **V zahraničí či v zahraniční škole** si ve školním roce 2024/25 plnilo povinnou školní docházku 61 žáků nižších ročníků gymnázií, z toho 32 jich bylo z pražských gymnázií. **Individuální vzdělávání** se ve středních školách netýkalo žádného žáka.

3.2 Žáci středních škol dle druhů a oborů vzdělávání

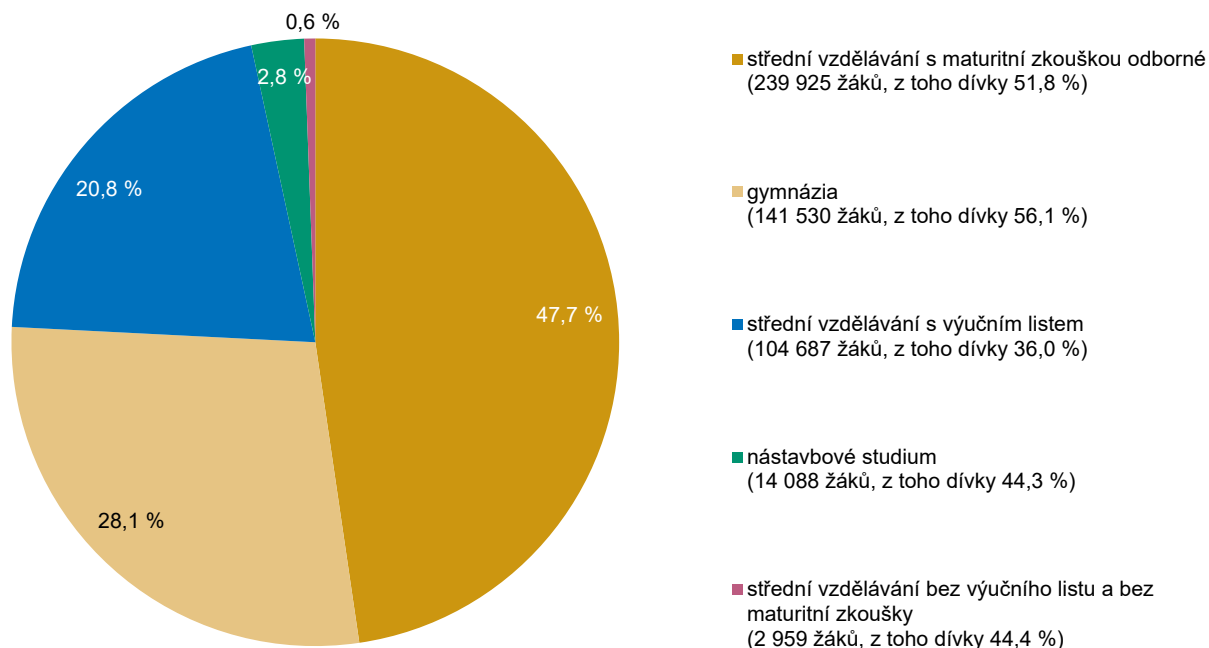
Střední vzdělání se dělí na několik druhů. **Střední vzdělávání** označuje (v denní formě) dvouleté vzdělávací programy ukončené závěrečnou zkouškou (bez získání výučního listu či maturitního vysvědčení). **Střední vzdělávání s výučním listem** zahrnuje (v denní formě) dvouleté nebo tříleté vzdělávací programy, jejichž úspěšným ukončením absolvent získává výuční list. **Středním vzděláváním s maturitní zkouškou** jsou označovány maturitní obory, ve kterých absolvent získává maturitní vysvědčení. Toto vzdělávání je realizováno ve dvou variantách. **Všeobecné** vzdělávání s maturitní zkouškou má neprofesní charakter vzdělávání a je určeno pro přípravu na další studium. Jedná se zpravidla o obory gymnázií. V současné době mají obory gymnázií dvojí podobu, a sice čtyřletou, do které odcházejí absolventi základních škol po úspěšném dokončení 9. ročníku, a víceletou (osmiletou a šestiletou) pro žáky z nižších ročníků základních škol (z 5., resp. 7. ročníku). Oproti tomu **odborné** vzdělávání s maturitní zkouškou má profesní charakter vzdělávání, je v délce čtyř let a ukončené maturitní zkouškou. Do středního vzdělávání dále zahrnujeme **nástavbové studium**, které trvá v denní formě dva roky a je zakončené maturitní zkouškou. Je určeno pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v délce tří let denní formy vzdělávání v oboru příbuzném tomu, v jakém chtějí složit maturitní zkoušku.

Kromě výše uvedeného spadá do středního vzdělávání též **zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem**. Toto studium, které v denní formě trvá jeden až dva roky, je určeno pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou nebo střední vzdělání s výučním listem v jiném oboru vzdělání. Obdobně je pak žákům k dispozici **zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou**, které v denní formě trvá taktéž jeden až dva roky a je určené uchazečům, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou v jiném oboru. Pokud není uvedené jinak, započítáváme v této analýze i v tabulkách žáky zkráceného studia do celkového počtu žáků určitého druhu vzdělávání.

Z celkového počtu 1 313 škol jich ve školním roce 2024/25 celkem 997 nabízelo žákům **odborné** vzdělávání (bez nástavbového studia): 148 střední vzdělávání bez výučního listu a bez maturitní zkoušky, 501 střední odborné vzdělávání s výučním listem, 785 střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou. Celkem 248 škol nabízelo **nástavbové** studium a 395 **všeobecné** vzdělávání na gymnáziích. Řada škol tak nabízela více druhů vzdělávání.

V jiném pohledu lze říci, že počet škol nabízejících střední odborné vzdělávání s výučním listem čítal dohromady 501 škol a počet škol se vzděláváním vedoucím k **maturitní zkoušce** (bez zohlednění nástavbového studia) zahrnoval 1 106 škol.

Přejdeme k **počtu žáků vzdělávajících se v jednotlivých druzích vzdělávání**. Ve školním roce 2024/25 se nejvyšší podíl žáků vzdělával v oborech odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (47,7 %), dále pak v gymnáziích (28,1 %) a pětina žáků se také účastnila odborného vzdělávání s výučním listem (20,8 %). Nástavbové studium se týkalo již jen 2,8 % žáků a střední vzdělávání bez výučního listu a bez maturity 0,6 % žáků – viz graf č. 3.4.

Graf 3.4 Střední školy – podíly žáků v jednotlivých druzích vzdělávání (2024/25)

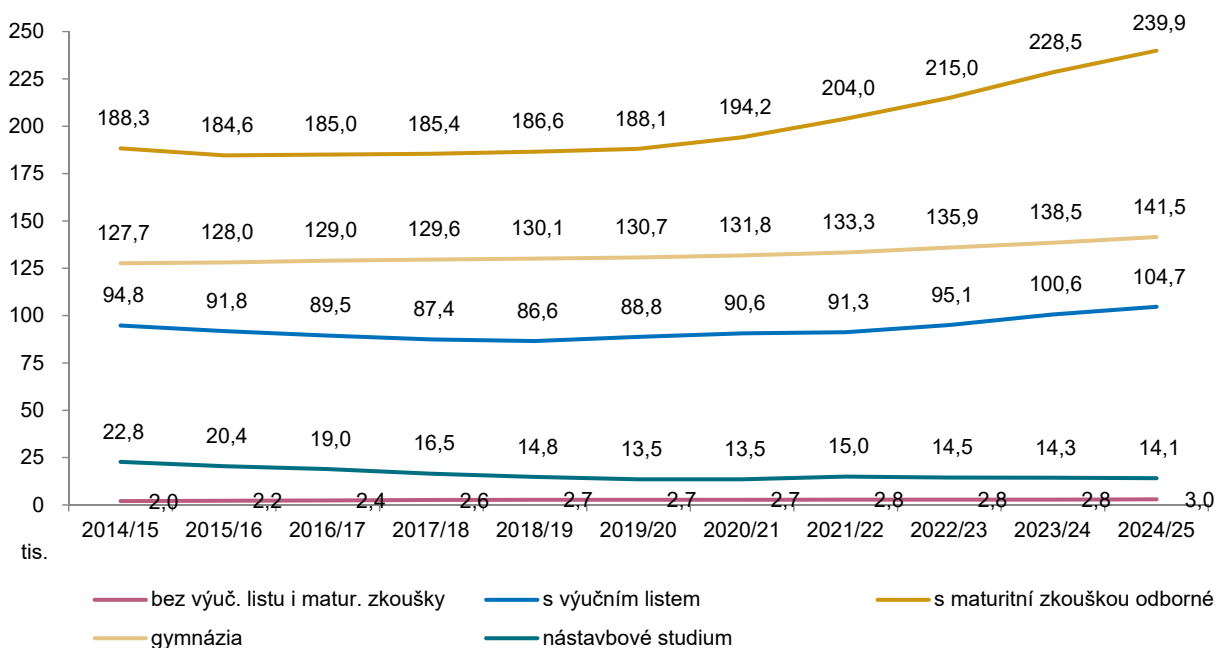
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

V grafu č. 3.4 je také v legendě uveden podíl dívek mezi žáky jednotlivých druhů vzdělávání. Zde si lze všimnout, že mezi žáky gymnázií tvořily ve školním roce 2024/25 dívky bezmála tři pětiny (56,1 %) a nadpoloviční byl jejich podíl i mezi žáky odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (51,8 %). Naproti tomu mezi žáky odborného vzdělávání s výučním listem bylo dívek jen 36,0 % a mezi žáky nástavbového studia tvořily dívky 44,3 %. Z uvedených podílů je zároveň zřejmé, že pakliže se dívky rozhodnou vzdělávat v některém oboru s výučním listem, tak si poté častěji než chlapci doplňují vzdělání do maturitní zkoušky v rámci nástavbového studia.

Pokud se jedná o **vývoj v čase**, spolu s celkovým počtem žáků ve středních školách klesal v období mezi školními roky 2014/15 a 2018/19 též počet žáků odborného vzdělávání s výučním listem (o 8,6 %) a mezi školními roky 2014/15 až 2015/16 též počet žáků odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (o 2,0 %). V následujících letech poslední dekády naopak zaznamenaly tyto druhy vzdělávání růst počtu žáků. Počet žáků středního odborného vzdělávání s výučním listem se mezi školními roky 2018/20 a 2024/25 zvýšil o 20,9 % a počet žáků středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou se mezi školními roky 2015/16 a 2024/25 zvýšil o 30,0 %.

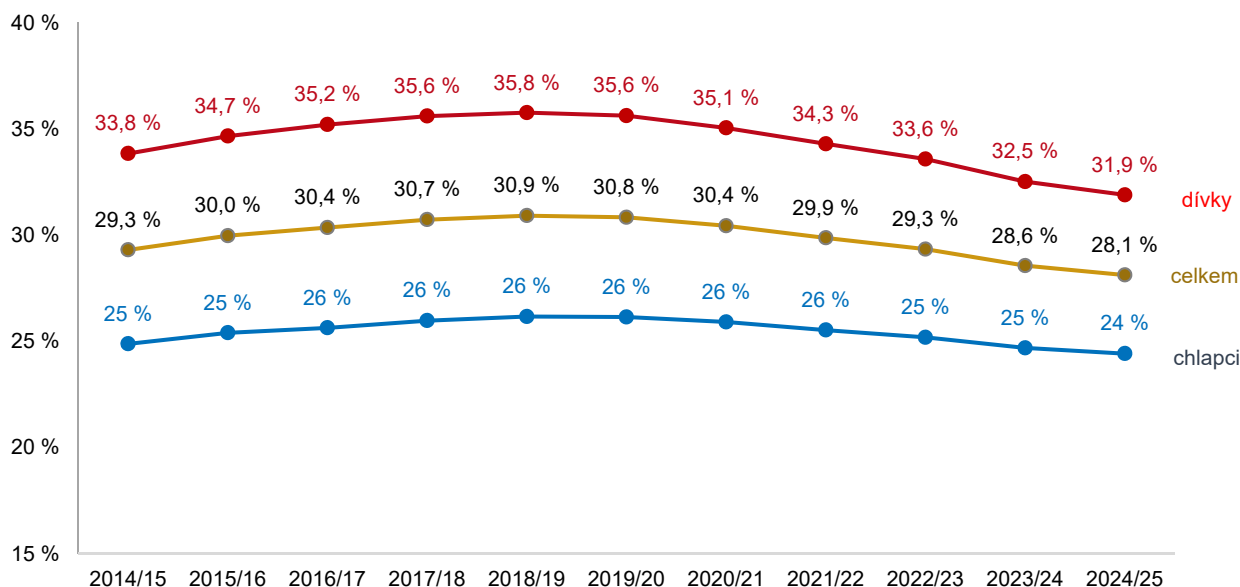
Počet žáků nástavbového studia naopak klesal v průběhu školních let 2014/15 až 2019/20 a celkem se snížil o 40,6 %. Poté se během dvou let o 10,6 % zvýšil a během dalších tří let naopak o 5,8 % snížil. Počet žáků ve vzdělávání vedoucí pouze k závěrečné zkoušce (tedy bez udělení výučního listu či maturitního vysvědčení) téměř setrvale stoupal a celkově se za 10 let zvýšil o 45,0 %. Toto vzdělávání však navštěvuje jen malá část žáků středních škol (jak bylo výše uvedeno, ve školním roce 2024/25 tvořili 0,6 % z celku).

Relativně nejstabilnější v čase byl počet žáků gymnázií, který se sice zvyšoval od školního roku 2014/15 soustavně, celkově ovšem za deset let stoupl jen o 10,9 %. Jak již však bylo v této publikaci uvedeno, kapacity gymnázií jsou limitované vládní strategií a dlouhodobými záměry krajských úřadů. Proto se z populačně silných ročníků dostává na gymnázia menší podíl dětí než z těch populačně slabších. Více viz graf č. 3.5.

Graf 3.5 Střední školy – vývoj počtu žáků v různých druzích vzdělávání (2014/15 – 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

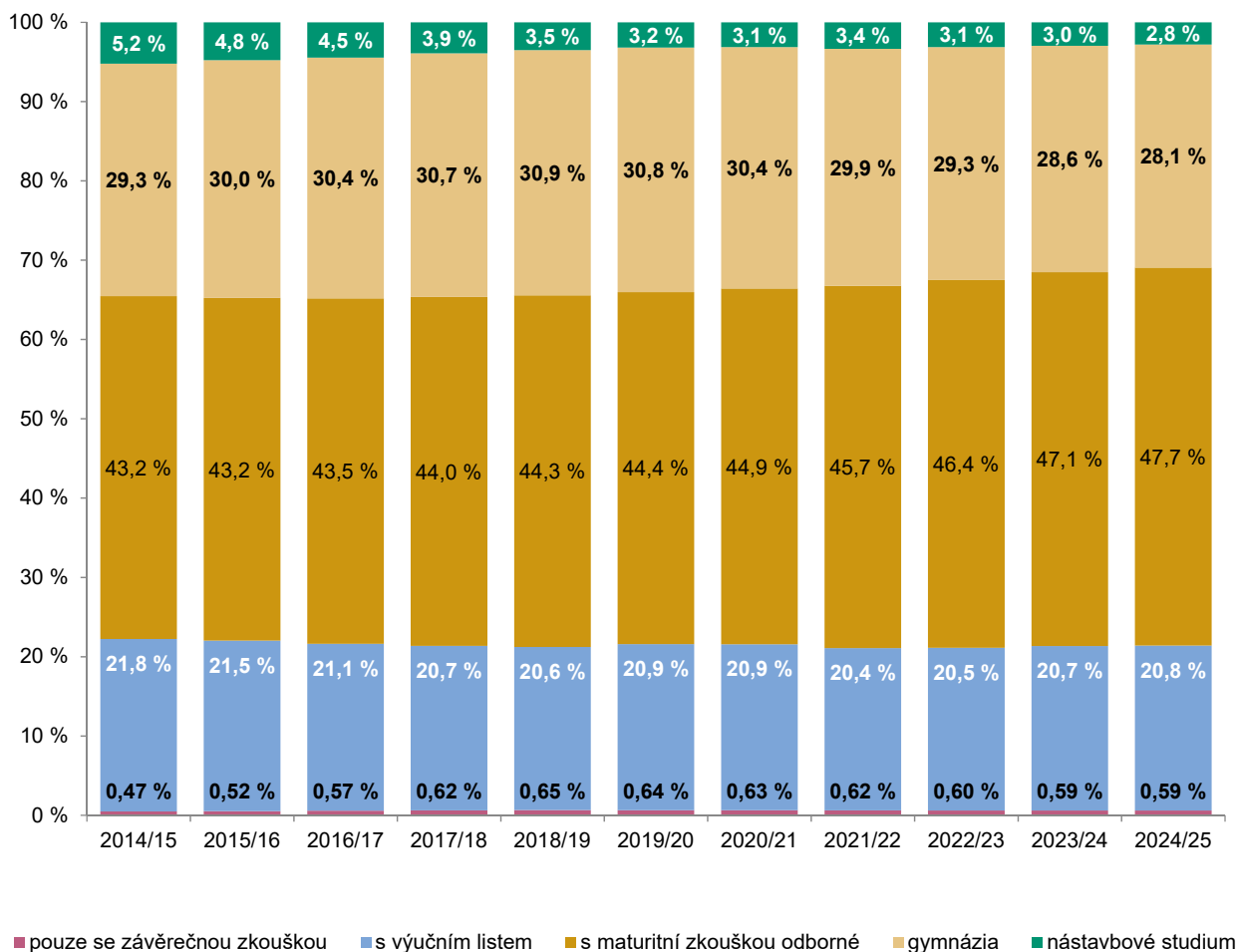
V jiném pohledu lze konstatovat, že podíl žáků gymnázií ze všech žáků středních škol v prvních čtyřech letech posledního desetiletí postupně stoupal (z 29,3 % na 30,9 %), v následujících šesti školních rocích naopak mírně poklesl (z 30,9 % na 28,1 %). Mezi chlapci - středoškoláky byl přitom podíl žáků gymnázií ve všech sledovaných rocích nižší, než jak tomu bylo mezi dívkami. Jak celkový ukazatel, tak i dílčí za dívky a chlapce však vykazují stejný rostoucí trend v prvních čtyřech letech poslední dekády a naopak klesající trend v dalších šesti letech poslední dekády. Ve srovnání s grafem č. 3.1 výše lze konstatovat, že podíl žáků v gymnáziích rostl v době, kdy celkový počet žáků na středních školách klesal, a naopak klesal v době, kdy celkový počet žáků na středních školách rostl. Více viz graf č. 3.6.

Graf 3.6 Střední školy – podíl žáků gymnázií ze všech žáků středních škol celkem a dle pohlaví (2014/15 – 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

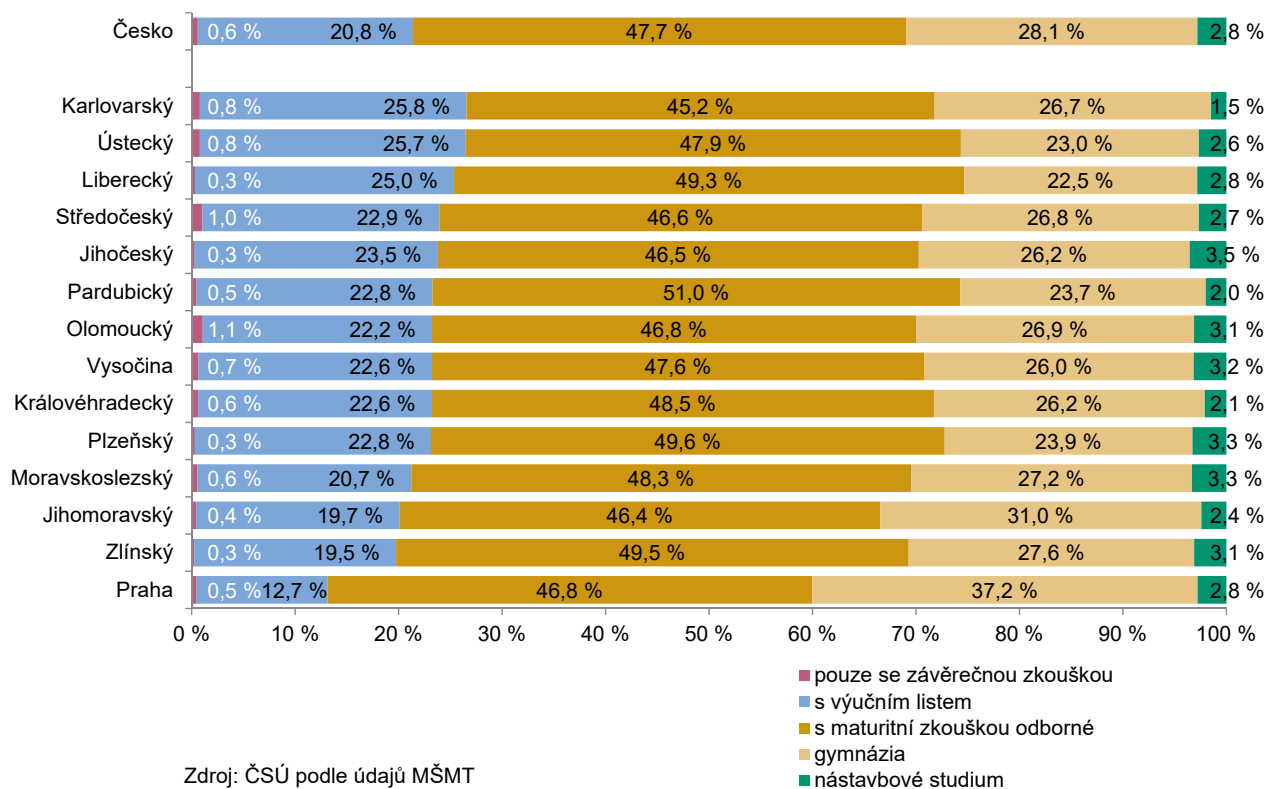
Podíl žáků v odborném vzdělávání s výučním listem se mezi školními roky 2014/15 a 2024/25 držel na cca pětinové úrovni. Podíl žáků odborného vzdělávání s maturitní zkouškou rostl od školního roku 2015/16 až do školního roku 2024/25, a sice ze 43,2 % na 47,7 %. Podíl žáků nástavbového studia postupně klesal, a sice z 5,2 % ve školním roce 2014/15 na 2,8 % ve školním roce 2024/25. Nakonec podíl žáků ve vzdělávání zakončeném pouze vysvědčením bez získání výučního listu či maturitní zkoušky v prvních čtyřech letech posledního desetiletí mírně stoupal (z 0,47 % na 0,65 %), v dalších šesti letech naopak postupně nepatrně klesal (z 0,65 % na 0,59 %).

Graf 3.7 Střední školy – podíl žáků středních škol v jednotlivých druzích vzdělávání (2014/15 – 2024/25)

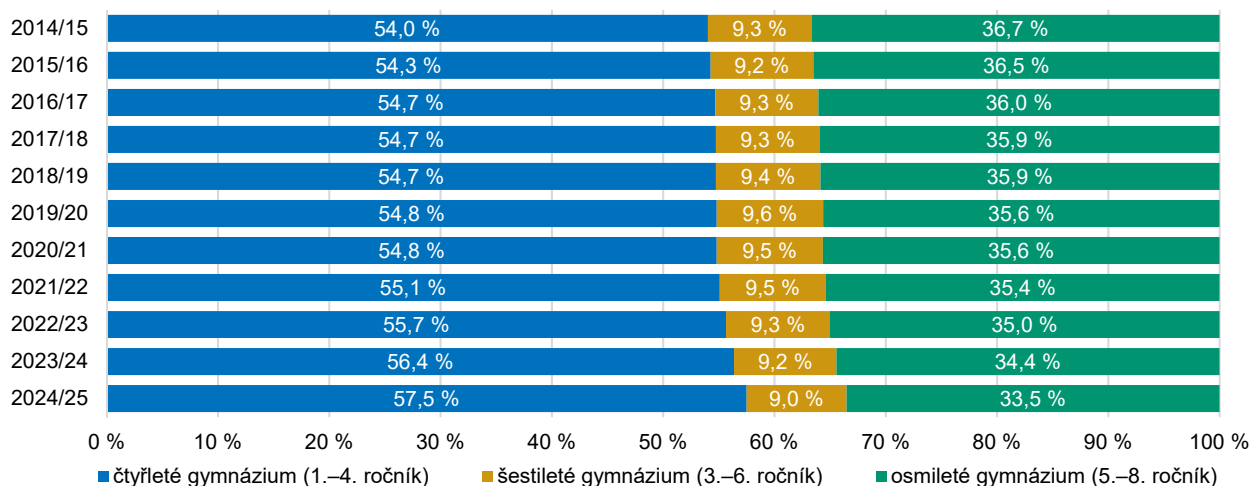

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Srovnáme-li situaci ve školním roce 2024/25 v jednotlivých krajích, pak lze konstatovat, že nejvyšší podíl žáků ve středním vzdělávání bez maturitní zkoušky (tj. max. s výučním listem) zaznamenal kraj Karlovarský (26,6 %) a Ústecký (26,5 %). Naopak v Praze byl tento podíl nejnižší (13,1 %). V Praze byl mezi středoškoláky naopak ze všech krajů nejvyšší podíl žáků gymnázií (37,2 %) a nadprůměrný byl i v Jihomoravském kraji (31,0 %). Nejnižší podíl žáků gymnázií zaznamenal kraj Liberecký (22,5 %) a Ústecký (23,0 %). Doplňme, že srovnání je činěno dle sídla školy a nikoliv dle bydliště studentů. Např. v Praze se vzdělává též spousta žáků s trvalým pobytem ve Středočeském kraji.

Graf 3.8 Střední školy – podíl žáků různého druhu vzdělávání v ČR celkem a dle kraje, ve kterém školy sídlí (2024/25)

Jak bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, gymnázia je možné studovat v rámci osmiletého, šestiletého či čtyřletého programu. Pokud odhlédneme od žáků plnících si na gymnáziích povinnou školní docházku, pak ze žáků ve vyšším stupni gymnázia (tj. ve čtyřech ročnících před složením maturitní zkoušky) bylo ve školním roce 2024/25 celkem 57,5 % zapsáno ve čtyřletém gymnáziu, 9,0 % v šestiletém a 33,5 % v osmiletém. Jak je dále z grafu č. 3.9 zřejmé, podíl žáků, kteří navštěvují víceletá gymnázia, ze všech žáků vyššího stupně gymnázia (tj. včetně čtyřletého), se v čase příliš nemění, resp. se jen velmi pozvolna po roce 2019/20 zvyšuje podíl žáků ve čtyřletém gymnáziu na úkor žáků, kteří navštěvují vyšší stupeň víceletých gymnázií, zřejmě v reakci na zvyšující se počet obyvatel ve věku 15-18 let k 1.7., tedy v době před zahájením školního roku, v Česku. Za posledních pět let se zvýšil o 29,5 %, oproti tomu počet dětí ve věku 11-14 let stoupl jen o 7,3 % (viz též grafy č. 2.5 a 3.2 výše).

Graf 3.9 Gymnázia – rozložení žáků vyššího stupně gymnázia dle oboru gymnázií

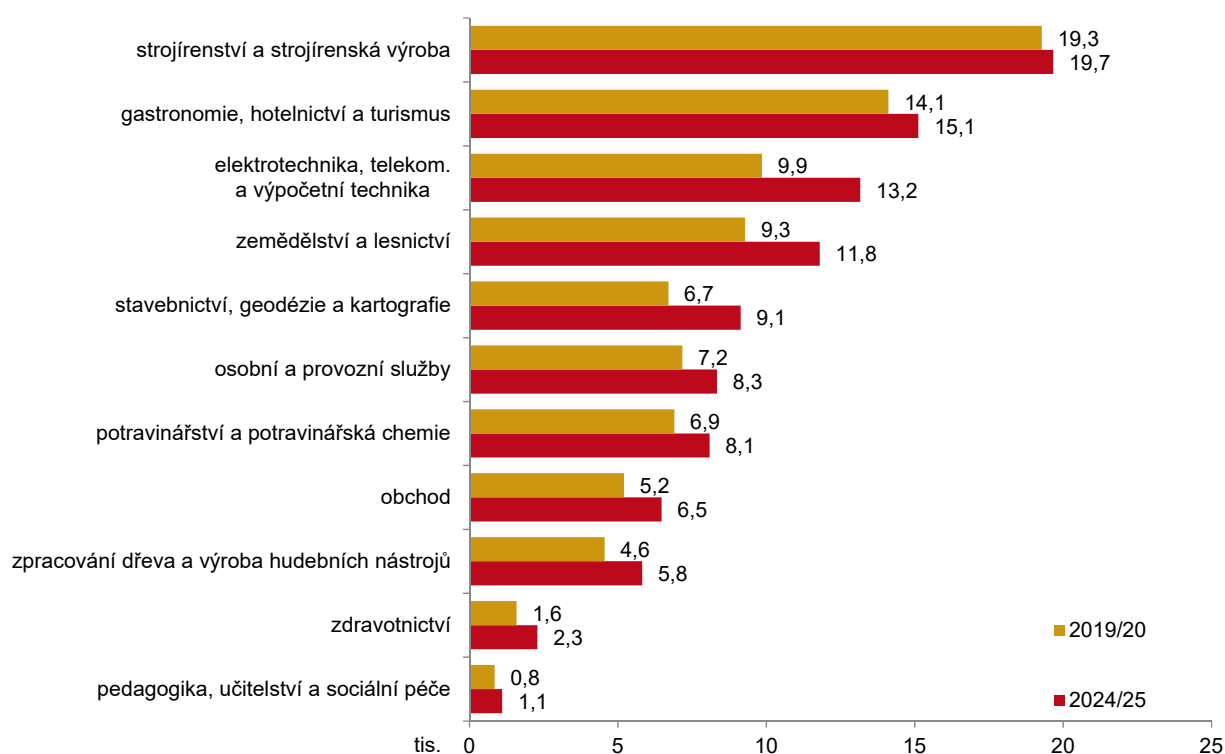
Mezi žáky v nižších ročnících víceletých gymnázií spadajících do povinné školní docházky bylo ve školním roce 2024/25 přitom 52,2 % dívek. Genderové složení bylo tedy poměrně vyrovnané. Ve vyšším stupni gymnázia však již dívky tvořily téměř tři pětiny z celku (57,8 %). Po ukončení povinné školní docházky na základní škole tak do gymnázií odcházejí ve větší míře dívky než chlapci.

V rámci středního odborného vzdělávání s výučním listem, s maturitní zkouškou či nástavbového studia se mohou navíc žáci vzdělávat **v různých oborech**, které jsou pro účely statistik uspořádány do skupin dle Klasifikace kmenových oborů vzdělávání (KKOV)²⁰.

V tabulkové části této publikace jsou k dispozici údaje o počtech žáků jednotlivých skupin oborů vzdělání v desetileté časové řadě, tedy od školního roku 2014/15. Pro nástin vývoje počtu žáků v různých skupinách oborů jsme však zvolili porovnání se stavem před pěti lety, nikoliv před deseti.

Graf č 3.10 uvádí počty žáků (v tisících), kteří se vzdělávali v různých oborech **středního odborného vzdělávání s výučním listem**. Zahrnuje pouze skupiny oborů, ve kterých se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo více než 1 000 žáků.

Graf 3.10 Střední odborné školy s výučním listem – žáci dle skupin oborů vzdělání
(pouze skupiny oborů s více než 1 000 žáků ve školním roce 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

V počtu žáků vedla ve školních rocích 2019/20 i 2024/25 skupina oborů z oblasti **strojírenství a strojírenské výroby** (s 19 283 žáky ve školním roce 2019/20 a s 19 668 žáky ve školním roce 2024/25) a dále **gastronomie, hotelnictví a turismus** (se 14 118 žáky ve školním roce 2019/20 a 15 126 žáky ve školním roce 2024/25). Přitom všechny skupiny oborů zobrazené v grafu zaznamenaly za pět let nárůst počtu žáků. Pokud sledujeme nárůst v procentech, pak nejvýrazněji za posledních pět let vzrostl počet žáků v oborech **zdravotnických** (o 44,4 %), v oborech z oblasti **stavebnictví, geodézie a kartografie** (o 36,3 %), **elektrotechniky, telekomunikační a výpočetní techniky** (o 33,6 %) a **pedagogiky, učitelství a sociální péče** (o 30,2 %).

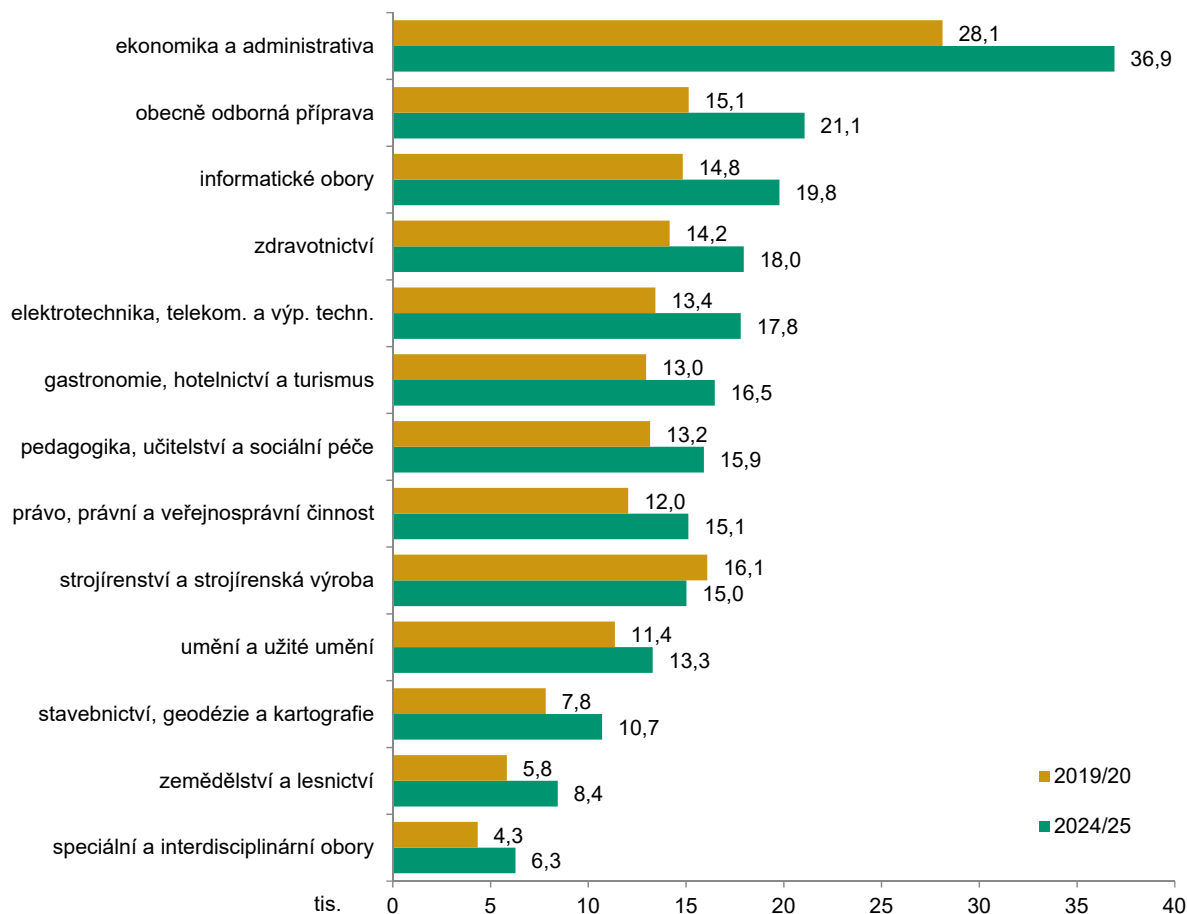
²⁰ více o této klasifikaci viz zde: www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_kmenovych_oboru_vzdelani_kkov-

Graf č 3.11 dále zahrnuje obory **středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou** a porovnává počet žáků těchto oborů ve školních rocích 2019/20 a 2024/25 (uvedeno v tisících). Uvádí pouze skupiny oborů s více než pěti tisíci žáky ve školním roce 2024/25.

Ve školním roce 2024/25 se mezi pět nejnavštěvovanějších skupin oborů řadila ekonomika a administrativa (36 922 žáků), s velkým propadem pak obecně odborná příprava (21 065 žáků), informatické obory (19 778 žáků), zdravotnictví (17 954 žáků) a elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (17 800 žáků).

Ze skupin oborů uvedených v grafu se oproti školnímu roku 2019/20 přitom v relativním vyjádření nejvíce navýšil počet žáků vzdělávajících se v oblasti zemědělství a lesnictví (o 44,6 %) a také speciálních a interdisciplinárních oborů (o 44,6 %), ve kterých se však vzdělával nejmenší počet žáků ze skupin oborů uvedených v grafu č. 3.11. Druhý nejvyšší relativní nárůst zaznamenaly obory z oblasti obecně odborné přípravy (o 39,1 %) a dále stavebnictví, geodézie a kartografie (36,9 %). Více než 30% byl též u skupin oborů z oblasti informatiky, elektrotechniky a telekomunikační a výpočetní techniky a ekonomiky a administrativy. Za pozornost stojí obory z oblasti strojírenství a strojírenské výroby, ve kterých počet žáků mezi školními roky 2017/18 a 2022/23 poklesl o 17,9 %, za poslední dva školní roky se však naopak celkem o 6,1 % zvýšil. Přesto však zůstávají skupinou oborů, ve které se jako v jediné ze skupin zobrazených v grafu č 3.11 byl počet žáků ve školním roce 2024/25 nižší než ve školním roce 2019/20 (o 6,6 %).

Graf 3.11 Střední odborné školy s maturitní zkouškou – žáci dle skupin oborů vzdělání
(pouze skupiny oborů s více než 5 000 žáky ve školním roce 2024/25)

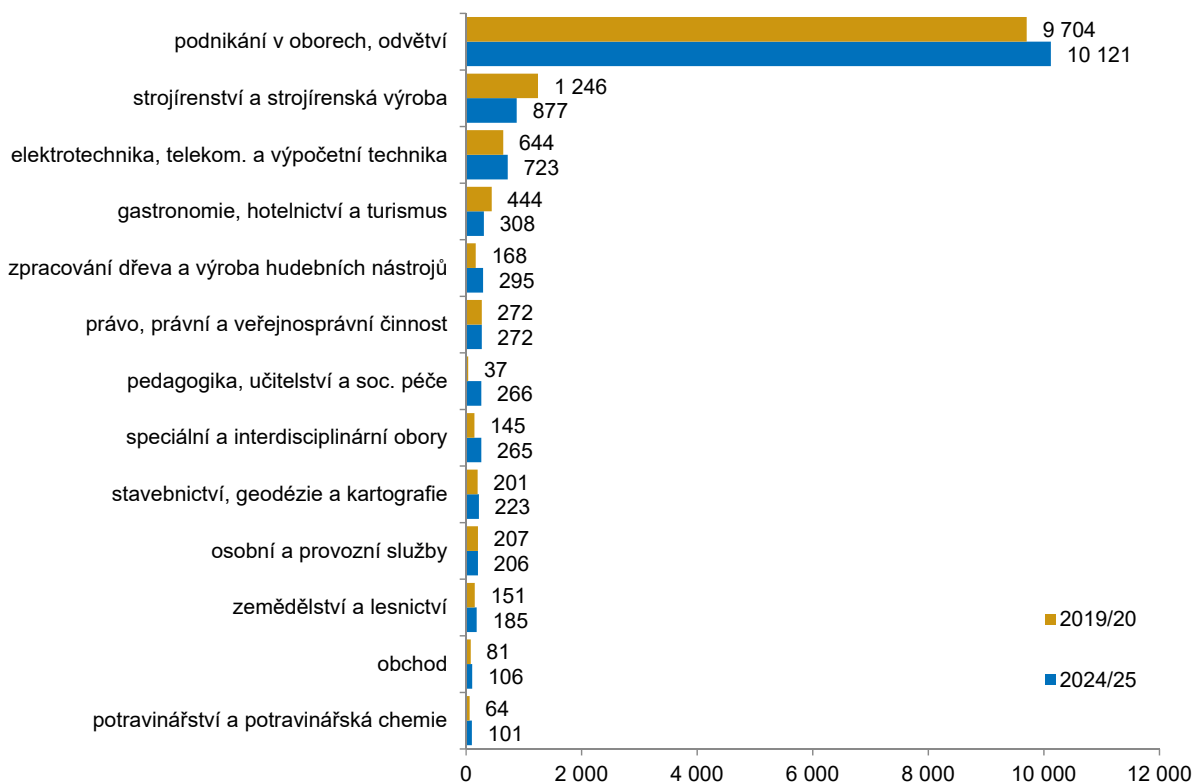
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Srovnáme-li nejnavštěvovanější obory vzdělávání s výučním listem a s maturitní zkouškou, lze si všimnout, že u obou se ve školním roce 2024/25 mezi pět nejčastěji navštěvovaných skupin oborů řadila elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (třetí, resp. pátá v žebříčku dle počtu žáků). Jinak se tyto dvě skupiny žáků v preferencích odlišují. Zatímco žáci v *učebních oborech* dávají přednost strojírenství (nejčastěji navštěvované obory), gastronomii a hotelnictví (druhé nejčastěji navštěvované), zemědělství a lesnictví

(čtvrté) a stavebnictví, geodézii a kartografii (páté), u žáků *středního odborného vzdělávání s maturitou* se gastronomie a hotelnictví řadí na šesté místo, strojírenství na deváté místo a ještě dále v žebříčku si stojí stavebnictví, geodézie a kartografie (11. místo) a zemědělství a lesnictví (12. místo). Mezi pěti nejčastěji studovanými je však mj. zdravotnictví, které zaujalo u žáků učebních oborů až desáté místo.

Graf č. 3.12 nakonec ukazuje počty žáků nástavbového studia dle jednotlivých skupin oborů vzdělání. Znázorňuje přitom pouze obory, ve kterých se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo více než 100 žáků.

Graf 3.12 Nástavbové studium – žáci dle skupin oborů vzdělání
(pouze skupiny oborů s více než 100 žáků ve školním roce 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Jak je patrné, v obou sledovaných školních rocích se s velkým předstihem nejvíce žáků vzdělávalo ve skupinách oborů **podnikání v oborech, odvětví**²¹ (10 121 ve školním roce 2024/25). Již méně než tisíc žáků se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo v oborech strojírenství a strojírenská výroba, elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika a gastronomie, hotelnictví a turismus. Ostatní skupiny oborů studovalo již méně než 300 žáků.

Podíváme-li se na vývoj za pět let, pak jsou v grafu výše skupiny oborů, u kterých došlo k **navýšení** počtu žáků nástavbového studia. Mezi ně patří zejména **pedagogika, učitelství a sociální péče** (počet žáků se zvýšil z 37 na 266, tedy více než sedmkrát), **speciální a interdisciplinární obory** (navýšení o 82,8 %), **zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů** (o 75,6 %), **potravinářství a potravinářská chemie** (o 57,8 %), **obchod** (o 30,9 %), **zemědělství a lesnictví** (o 22,5 %), **elektrotechnika a telekomunikační a výpočetní technika** (o 12,5 %), **stavebnictví, geodézie a kartografie** (o 10,9 %) a **podnikání v oborech, odvětví** (o 4,3 %). Ve skupině oborů **právo, právní a veřejnosprávní činnosti** byl počet žáků ve školním roce 2024/25 totožný se školním roce 2019/20, v ostatních skupinách oborů uvedených v grafu došlo za pět let naopak k **úbytku** počtu žáků, přičemž o více než o čtvrtinu poklesl počet žáků v oborech spadajících pod **strojírenství a strojírenskou výrobu** (o 29,6 %) a **gastronomii, hotelnictví a turismus** (30,6 %).

²¹ Zahrnuje podnikání, administrativu, ekonomiku a management různých odvětví.

3.3 Žáci středních škol dle zdravotního postižení a integrace

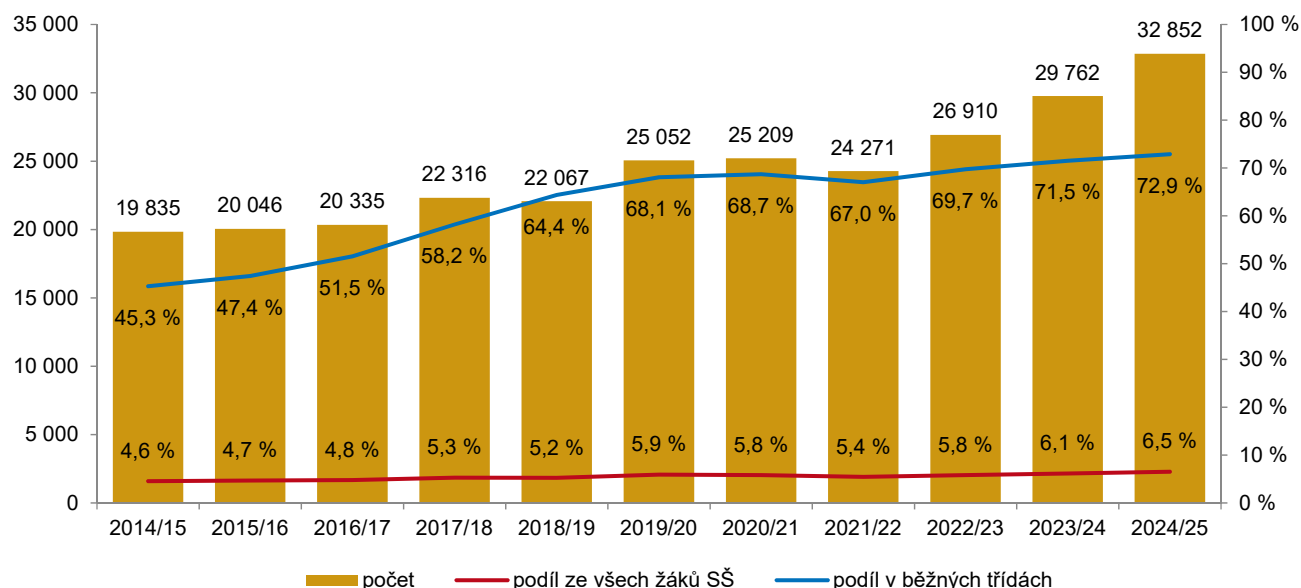
V oblasti vzdělávání se používá pojem „žáci se speciálními vzdělávacími potřebami“. Tam se vedle žáků se zdravotním postižením řadí též žáci se zdravotním znevýhodněním (tj. zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a se sociálním znevýhodněním (často jimi bývají žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou či žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu) - viz § 16 školského zákona č. 561/2004 Sb. V této analýze se omezíme na žáky se zdravotním postižením.

Žáci se zdravotním postižením jsou žáci s postižením mentálním, sluchovým, se závažnými vadami řeči, s postižením tělesným, se závažnými vývojovými poruchami učení a chování a s poruchami autistického spektra, příp. žáci s více vadami²². Ti mohou být individuálně integrováni do běžných tříd, zařazeni do speciálních tříd na běžných školách, nebo navštěvovat školy zaměřené primárně na výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (tj. školy pouze se speciálními třídami).

Než přejdeme k prezentaci statistik, je dobré uvést, že sledování vývoje počtu žáků s (daným) postižením má svá úskalí. Ve sledovaném období mohlo kromě změn ve sledování statistik dojít ke změně diagnostiky onemocnění a zejména pak k rozšíření diagnostických kritérií, díky kterým lze přesněji a lépe žáky s postižením kategorizovat a poskytnout jim potřebnou podporu. Kromě toho se zvyšuje informovanost odborníků i laiků co se poruch autistického spektra a vývojových poruch týče a zvyšuje se tedy šance, že se žákovi určí diagnóza a nabídne podpora. Dle aktuálně nabízené podpory se také více či méně rodin rozhodne nechat dítě vyšetřit a určit či potvrdit diagnózu. To vše může vykazování žáků s postižením ovlivnit.

Mezi školními roky 2014/15 a 2024/25 přibýlo ve středních školách žáků s diagnostikovaným zdravotním postižením o 65,6 % (žáků středních škol celkem bylo ve školním roce 2024/25 o 15,5 % více než ve školním roce 2014/15). Celkově se za sledované období zvýšil podíl žáků s diagnostikovaným postižením ze všech žáků středních škol ze 4,6 % ve školním roce 2014/15 na 6,5 % ve školním roce 2024/25 – viz graf č. 3.13.

Graf 3.13 Střední školy – počet a podíl žáků se zdravotním postižením, integrace do běžných tříd

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

²² Za postižené více vadami se považuje dítě se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory.

Při porovnání se situací v základních školách lze konstatovat, že podíl žáků se zdravotním postižením byl ve školním roce 2024/25 v základních školách výrazně vyšší (12,9 % oproti 6,5 %). To může být ovlivněné skutečností, že základní vzdělávání je na rozdíl od středního povinné pro všechny děti bez rozdílu. Svou úlohu však mohou sehrát i případné rozdíly v nárocích na různé formy podpory na jednotlivých úrovních vzdělávání, příp. jejich kompetence a subjektivně vnímaná potřeba je využívat. V obou stupních vzdělávání se však za poslední tři roky podíl žáků s diagnostikovaným postižením zvýšil (u žáků základních škol z 11,6 % ve školním roce 2021/22 na 12,9 % ve školním roce 2024/25; u žáků středních škol z 5,4 % na 6,5 %).

Vedle toho se mezi školními roky 2014/15 a 2020/21 výrazně zvýšil podíl žáků se zdravotním postižením **integrováných do běžných tříd**, a sice ze 45,3 % na 68,7 %. Ve školním roce 2021/22 ovlivněném pandemií onemocnění covid-19 došlo k mírnému poklesu na 67,0 %, poté však znovu rostl a ve školním roce 2024/25 již činil 72,9 %, což je za uplynulých 10 let nejvyšší podíl. Obdobný vývoj zaznamenaly i základní školy, v mateřských školách byl podíl integrovaných dětí s postižením v čase trvale rostoucí (tj. bez přerušení).

Zároveň lze říci, že **v soukromých** středních školách byl ve školním roce 2024/25 podíl žáků s postižením nižší (6,2 %) než ve školách **veřejných** (6,6 %) a zejména **církevních** (7,4 %).

Připomeňme pro srovnání, že ve školním roce 2024/25 byl podíl žáků *základních škol* se zdravotním postižením ve školách veřejného zřizovatele naopak nižší (12,8 %) než ve školách zřizovatele soukromého (14,6 %), i zde však nejvyššího podílu dosáhly školy církevní (23,7 %). Podíl dětí se zdravotním postižením *v mateřských školách* veřejného a soukromého zřizovatele byl oproti tomu téměř shodný (4,0 %, resp. 3,9 %) a opět nižší než ve školách zřizovatele církevního (8,4 %).

Podíl žáků středních škol s postižením integrováných do běžných tříd byl ve školním roce 2024/25 u veřejného zřizovatele 73,4 %, u soukromého 69,8 % a u církevního 75,8 %.

Tabulka č. 3.2 uvádí kromě celkového počtu žáků středních škol s diagnostikovaným postižením ve školních rocích 2014/15, 2019/20 a 2024/25 i podíl žáků s různými druhy postižení z tohoto celku.

Tab. 3.2 Střední školy - podíl zastoupení jednotlivých druhů postižení na celkovém počtu postižených žáků, podíl dívek s postižením

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2014/15			2019/20			2024/25		
	celkem		<i>z toho dívky¹⁾</i>	celkem		<i>z toho dívky¹⁾</i>	celkem		<i>z toho dívky¹⁾</i>
počet žáků s postižením	19 835	100%	37,2%	25 052	100%	36,0%	32 852	100%	37,5%
<i>dle druhu postižení:</i>	<i>v tom:</i>			<i>v tom:</i>			<i>v tom:</i>		
se závažnými vývojovými poruchami učení	8 456	42,6%	32,7%	12 770	51,0%	33,2%	16 550	50,4%	36,9%
mentálně postižení	7 349	37,1%	42,8%	4 829	19,3%	47,6%	4 512	13,7%	48,3%
se závažnými vývojovými poruchami chování	567	2,9%	32,1%	1 874	7,5%	29,7%	3 921	11,9%	36,0%
s poruchami autistického spektra	646	3,3%	16,3%	1 079	4,3%	15,2%	1 863	5,7%	18,6%
se závažnými vadami řeči	139	0,7%	33,8%	587	2,3%	29,0%	1 327	4,0%	30,5%
tělesně postižení	623	3,1%	43,3%	534	2,1%	44,9%	561	1,7%	49,4%
sluchově postižení	505	2,5%	46,1%	448	1,8%	46,0%	506	1,5%	49,2%
zrakově postižení	266	1,3%	40,2%	299	1,2%	45,2%	361	1,1%	47,6%
postižení více vadami ²⁾	1 284	6,5%	40,8%	2 632	10,5%	38,2%	3 251	9,9%	35,7%

¹⁾ podíl dívek z celkového počtu žáků s postižením a ze žáků s jednotlivými druhy postižení

²⁾ za postiženého více vadami považujeme žáka se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory

Jak je patrné, ve školním roce 2024/25 zaujímali žáci s **vývojovými poruchami učení** polovinu všech žáků s postižením (50,4 %). Oproti školnímu roku 2014/15 se jedná o vyšší podíl a absolutní počet těchto žáků se za posledních 10 let téměř zdvojnásobil. K výrazně vyššímu nárůstu došlo v počtu a podílu žáků s **vývojovými poruchami chování**. Ve školním roce 2014/15 bylo ve středních školách zaznamenáno jen 2,9 % žáků s diagnostikovanou závažnou poruchou chování ze všech žáků s postižením, ve školním roce 2024/25 jich však byla již téměř osmina (11,9 %). Naopak, zatímco podíl žáků s **mentálním postižením** ze všech žáků s postižením byl ve školním roce 2014/15 více než třetinový (37,1 %), ve školním roce 2024/25 to již byl jen 13,7% (zde mohla sehrát roli změna metodiky). Vedle žáků se závažnými vývojovými poruchami se za posledních 10 let zvýšil podíl, jaký ze žáků s postižením tvoří žáci s diagnostikovanou **poruchou autistického spektra** (ze 3,3 % na 5,7 %) a **se závažnými vadami řeči** (z 0,7 % na 4,0 %).

Nutno poznamenat, že vlivem metodických změn souvisejících s přijetím „inkluzivní novely“ školského zákona roku 2016 je statistika vykazovaných zdravotních postižení či znevýhodnění od roku 2016/17 hůře srovnatelná se staršími údaji.

V tabulce č. 3.2 výše je také uveden **podíl dívek ze všech žáků středních škol se zdravotním postižením** ve školních rocích 2014/15, 2019/20 a 2024/25 a dále podíl dívek ze žáků s postižením konkrétního druhu. Zde je patrné, že častěji než dívky mívají potvrzenou diagnózu chlapci. Ti tvořili 62,8 % všech postižených ve školním roce 2014/15 a 62,5 % všech postižených ve školním roce 2024/25. Výrazné rozdíly mezi chlapci a dívkami jsou přitom zejména v četnosti postižení poruchami autistického spektra (ve školním roce 2024/25 tvořily dívky jen 18,6 % takto postižených), v četnosti závažných vývojových poruch chování (s 36,0% podílem dívek), závažných vad řeči (s 30,5% podílem dívek), a závažných vývojových poruch učení (s 36,9% podílem dívek). Oproti tomu mezi žáky s mentálním, sluchovým, zrakovým a tělesným postižením byl ve středních školách podíl dívek a chlapců poměrně vyrovnaný.²³

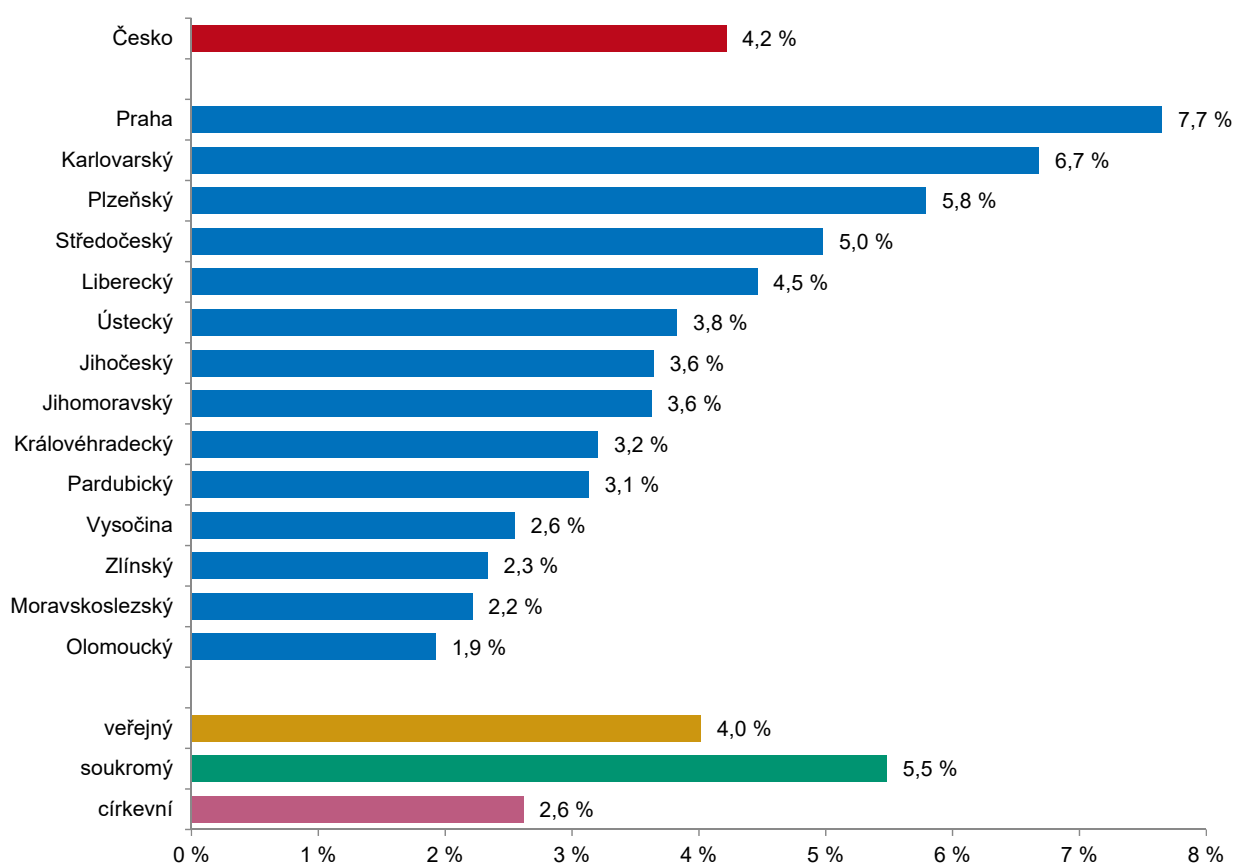
3.4 Žáci středních škol dle státní příslušnosti

Mezi žáky s cizím státním občanstvím se nezapočítávají žáci s českou a jinou státní příslušností – každý žák je veden jen pod jednou státní příslušností.

Do středních škol docházelo ve školním roce 2024/25 celkem 21 227 žáků s jiným než českým státním občanstvím, což je 4,2 % ze všech žáků středních škol a zároveň nejvyšší podíl za uplynulých deset let - v předešlých devíti letech se tento podíl postupně zvyšoval ze 2,0 % ve školním roce 2014/15 na 3,5 % ve školním roce 2023/24. Absolutní počet žáků cizí státní příslušnosti na středních školách se za 10 let zvýšil 2,4krát. K největšímu nárůstu (o 40,5 %) došlo mezi školními roky 2021/22 a 2022/23, a to z důvodu, že k 30. 9. 2022 byli mezi žáky poprvé zahrnuti děti uprchlíků z Ukrajiny. Již o poznání nižší, přesto však zřetelně výraznější než v letech před ruskou invazí na Ukrajinu, bylo navýšení počtu cizinců mezi školními roky 2022/23 a 2023/24 (o 21,6 %) a 2023/24 a 2024/25 (23,5 %).

Ze všech krajů byl podíl cizinců mezi žáky tradičně nejvyšší v Praze (7,7 %), dále v kraji Karlovarském (6,7 %) a Plzeňském (5,8 %). Naopak v kraji Olomouckém, Moravskoslezském, Zlínském a na Vysočině dosahoval podíl cizinců nejnižších hodnot (méně než 3 %) - viz graf č. 3.14. Ten samý graf také ukazuje, že ve středních školách veřejného zřizovatele byl nižší podíl žáků cizí státní příslušnosti (4,0 %) než ve středních školách zřizovatele soukromého (5,5 %). Ještě nižší podíl žáků cizí státní příslušnosti však zaznamenaly školy s církevním zřizovatelem (2,6 %).

²³ Pro více informací viz tabulkovou část této publikace.

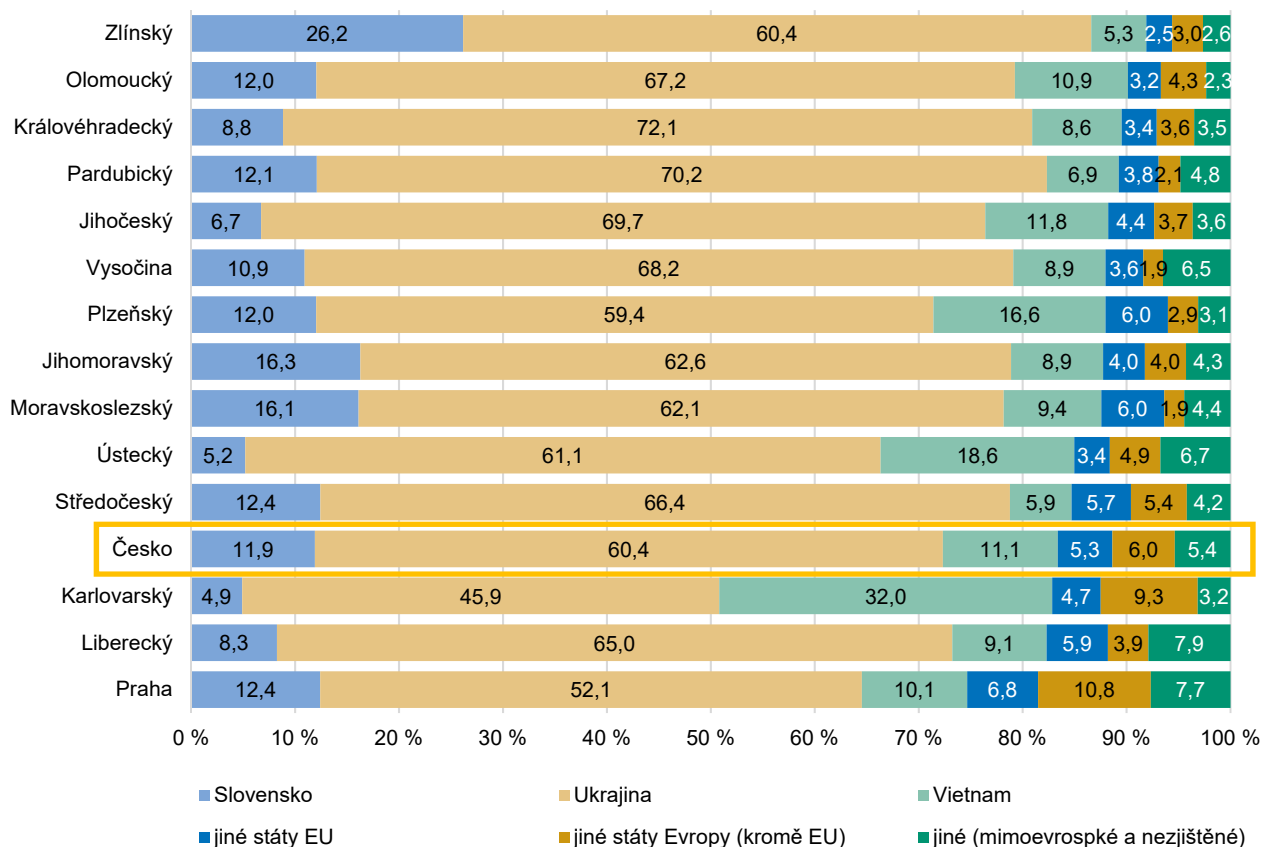
Graf 3.14 Střední školy - podíl žáků s cizí státní příslušností celkem, dle kraje a dle zřizovatele (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Země původu cizinců vzdělávajících se na středních školách v ČR ve školním roce 2024/25 lze rozdělit na státy EU (17,2 % cizinců), ostatní evropské státy (66,4 % cizinců) a ostatní státy světa, příp. nezjištěná občanství (16,4 %). Každé z této skupiny přitom dominuje jeden stát. **Ze států EU** je to Slovensko, 69,4 % žáků cizinců původem z EU tvořili právě Slováci. **Ze států Evropy, které nejsou v EU**, silně převažuje Ukrajina, 91,0 % žáků cizinců původem z Evropy mimo EU tvořili Ukrajinci. **Ze států mimo Evropu** je zase nejčastěji zastoupený Vietnam, dvě třetiny žáků z mimoevropských zemí tvořili Vietnamci (67,4 %).

Graf č. 3.15 níže ukazuje toto rozložení celkem a také v dělení na jednotlivé kraje. Ty jsou řazené dle podílu, jaký tvořili ve školním roce 2024/25 cizinci původem ze Slovenska, Ukrajiny či Vietnamu ze všech cizinců vzdělávajících se na středních školách v Česku. Tato **tři občanství** mělo v České republice celkem 83,4 % ze žáků středních škol cizí státní příslušnosti (ještě v září 2021, tj. před propuknutím války na Ukrajině, to bylo 69,1 %). Přitom ve Zlínském kraji tvořili žáci těchto tří občanství 91,9 % všech cizinců ve středních školách a podobné hodnoty dosáhli kraj Olomoucký (90,1 %), Královéhradecký (89,5 %) a Pardubický (89,3 %). Naopak jednoznačně nejnižší a menší podíl, než je celorepublikový průměr, byl zaznamenán mezi žáky vzdělávajícími se v Praze (74,7 %).

Pokud se jedná o žáky **slovenské státní příslušnosti**, tvořili mezi všemi žáky cizí státní příslušnosti jednoznačně nejvyšší podíl v kraji Zlínském (26,2 % oproti 16% a nižšímu podílu u ostatních krajů) a nejmenší naopak v kraji Karlovarském (4,9 %) a Ústeckém (5,2 %). V kraji Karlovarském zas mezi cizinci tvořili oproti jiným krajům výraznější podíl **Vietnamci** (32,0 % oproti méně než 20% podílu v ostatních krajích). Nejmenší podíl ze všech cizinců pak Vietnamci představovali v kraji Zlínském (5,3 %). Pokud se jedná o **Ukrajince**, po začlenění mnohých dětí ukrajinských uprchlíků do českých středních škol tvořili nejvyšší podíl mezi žáky cizí státní příslušnosti v kraji Královéhradeckém (72,1 %) a nejmenší v kraji Karlovarském (45,9 % - v ostatních krajích tvořil více než polovinu všech cizinců).

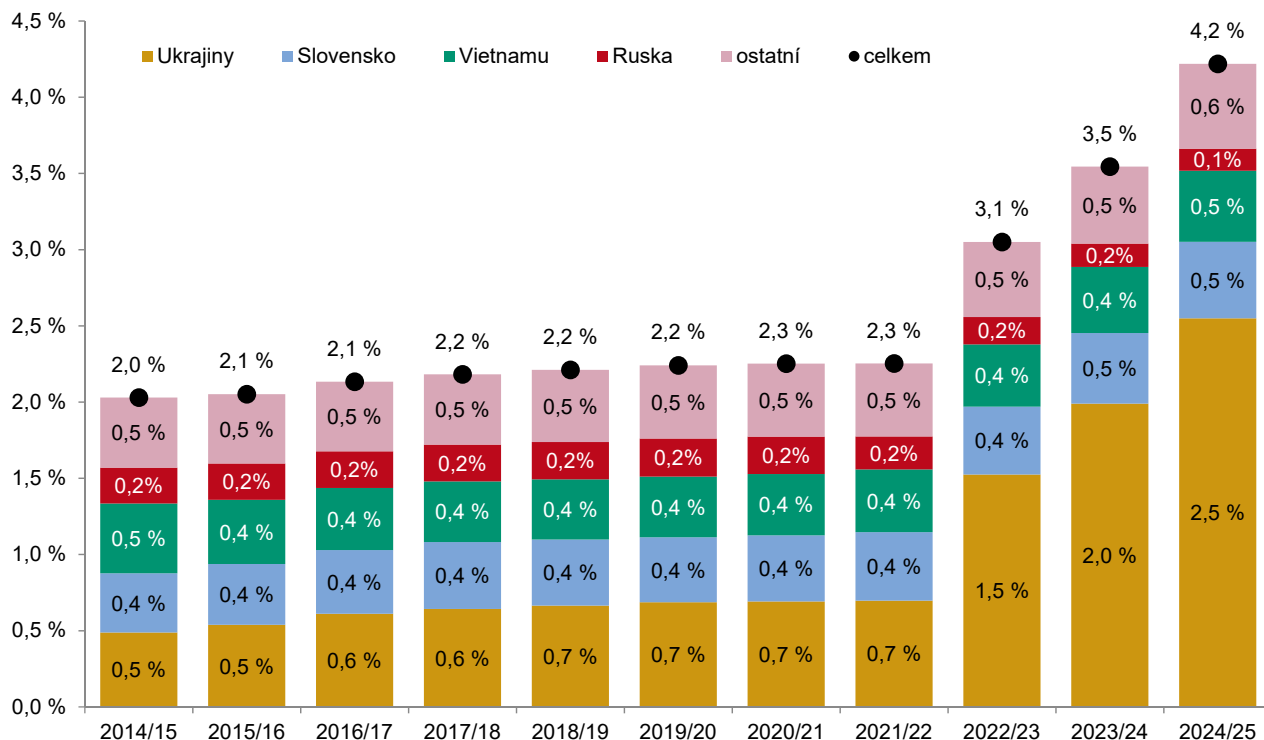
Graf 3.15 Střední školy – rozložení žáků-cizinců dle země původu celkem a v dělení na kraje (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Odhlédneme-li od relativních ukazatelů, pak byl ze všech krajů **nejvyšší počet** Slováků, Vietnamců i Ukrajinců na středních školách v **Praze** (761, resp. 621, resp. 3 194 žáků). Ze všech středoškoláků slovenské státní příslušnosti se jich na středních školách v Praze vzdělávalo 30,1 %, z žáků ukrajinské státní příslušnosti 24,9 % a ze žáků vietnamské státní příslušnosti 26,5 %. Ze žáků ruské státní příslušnosti se jich pak v Praze vzdělávaly více než tři pětiny (62,3 %). Naopak **nejmenší počet** ukrajinských a slovenských žáků základních škol byl v kraji Karlovarském (364, resp. 39), nejméně žáků vietnamské státní příslušnosti bylo v kraji Zlínském (34) a nejméně žáků z Ruska pak v kraji Pardubickém (pouze tři).

Pokud se jedná o **vývoj v čase**, mezi školními roky 2014/15 a 2024/25 se zvýšil podíl žáků cizí státní příslušnosti ze všech žáků na středních školách z 2,0 % na 4,2 %. Ještě ve školním roce 2021/22 přitom dosahoval hodnoty 2,3 % - viz graf č. 3.16. Kromě celkového podílu žáků cizí státní příslušnosti znázorňuje graf také **podíl žáků původem ze Slovenska, Ukrajiny Vietnamu a Ruska**. Mezi školními roky 2016/17 a 2021/22 tvořili tito žáci v čase stabilně cca 79 % všech cizinců na středních školách. Ve školním roce 2022/23 tento podíl poprvé přesáhl hranici čtyř pětina a činil 83,9 %, a do školního roku 2024/25 se dále zvýšil na 86,8 %. Přitom počet cizinců původem z Ukrajiny v uplynulých deseti letech soustavně rostl. Ve školním roce 2022/23 se oproti předchozímu zvýšil 2,3krát a za další dva roky vzrostl o 81,6 %. V posledním uplynulém roce byl tak 6krát vyšší než ve školním roce 2014/15.

Jak ukazuje graf č. 3.16, zejména v posledních třech letech rostl prudce i podíl žáků s ukrajinským státním občanstvím **ze všech žáků středních škol**. V porovnání s tím lze říci, že podíl žáků původem ze Slovenska, Vietnamu, Ruska i ostatních zemí byl v čase poměrně stabilní. V posledním sledovaném roce se pouze meziročně zvýšil podíl žáků vietnamské státní příslušnosti ze všech žáků středních škol z 0,4 % na 0,5 % a počet žáků z ostatních zemí z 0,5 % na 0,6 %. Naopak se meziročně snížil podíl žáků z Ruské federace z 0,2 % na 0,1 %. V absolutním vyjádření žáků ze Slovenska i Vietnamu mezi posledními dvěma sledovanými školními roky přibýlo o cca osminu, naopak žáků z Ruska o 2,3 % ubylo.

Graf 3.16 Střední školy - vývoj podílu žáků cizí státní příslušnosti v čase (2014/15 až 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Absolutní počty žáků středních škol cizí státní příslušnosti ve školním roce 2024/25 uvádí tabulka č. 3.3, ve které je výčet zemí, které jsou původem více než 100 žáků středních škol. Jak je patrné, z cizinců tvořili ve školním roce 2024/25 nejvyšší podíl žáci s ukrajinskou státní příslušností (60,4 %) a dále se slovenskou (11,9 %) a vietnamskou (11,1 %). Podíl žáků cizinců původem z Ruska tvořil dále 3,4 %. Ostatní země zaujímaly 0,5 % až 1,3 % z celkového počtu cizinců.

Tabulka 3.3 Střední školy – počet žáků cizí státní příslušnosti dle státního občanství, 2024/25 (k 30. 9.)
(pouze státy, které jsou původem více než 100 žáků)

země původu	počet žáků	podíl ze všech žáků cizí státní příslušnosti
Ukrajina	12 825	60,4%
Slovensko	2 529	11,9%
Vietnam	2 346	11,1%
Rusko	727	3,4%
Mongolsko	281	1,3%
Rumunsko	258	1,2%
Bulharsko	225	1,1%
Moldavsko	198	0,9%
Polsko	188	0,9%
Maďarsko	177	0,8%
Čína	167	0,8%
Bělorusko	133	0,6%
Kazachstán	105	0,5%

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

4. Konzervatoře

Shrnutí

V konzervatořích se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo celkem 3 866 **žáků**, a sice na 18 školách. Téměř čtyři pětiny žáků se vzdělávaly ve školách veřejného zřizovatele (3 052, tj. 78,9 %). Celkem 3 317 žáků (tj. 85,8 %) se vzdělávalo v šestiletém programu a 549 žáků (tj. 14,2 %) v programu osmiletém.

Od školního roku 2017/18 do školního roku 2020/2021 počet žáků konzervatoří rostl (celkově o 3,2 %), další tři školní roky naopak klesal (celkem se snížil o 2,3 %) a v posledním školním roce (2024/25) se oproti předešlému o 1,4 % zvýšil. Podíl dívek mezi žáky konzervatoří se v posledních deseti letech pohybuje mezi 61 % a 65 %, ve školním roce 2024/25 činil 64,2 %.

Velká část žáků se ve školním roce 2024/25 vzdělávala na **pražských konzervatořích** (45,0 %) a větší než desetinový podíl žáků najdeme též v konzervatořích v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji (12,8 %, resp. 12,4 %).

Celkem 2 174 žáků konzervatoří se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo v **oborech** hudebních (tj. hra hudební nástroj, dirigování či skladba), 674 v oboru zpěv, 673 v oboru tanec a 345 v dramatickém umění. Oproti předešlému roku se nejvíce zvýšil počet žáků v oboru dramatického umění (o 5,8 %), zvýšil se však i v ostatních oborech kromě oboru tanec. Tam se počet žáků o 0,7 % snížil.

Ve školním roce 2024/25 navštěvovalo konzervatoře v Česku celkem 265 **žáků cizí státní příslušnosti**, což je 6,9 % z celkového počtu žáků. Ze všech cizinců bylo na konzervatořích ve školním roce 2024/25 celkem 136 žáků z Ukrajiny, 60 žáků ze Slovenska a 18 z Ruska. Z ostatních jednotlivých cizích zemí již bylo v našich konzervatořích zaznamenáno pět a méně žáků.

Nejvyšší podíl žáků cizí státní příslušnosti najdeme v plzeňských a pražských konzervatořích (9,3 %, resp. 9,0 % ve školním roce 2024/25). Naopak nejmenší podíl cizinců zaznamenaly konzervatoře v kraji Zlínském (2,7 %), Pardubickém (3,2 %) a Moravskoslezském (3,4 %). V ostatních krajích bylo v konzervatořích od 4,9 % do 6,3 % cizinců.

Z celkového počtu žáků se 94,6 % žáků ve školním roce 2024/25 vzdělávalo **denní formou studia** a 5,4 % **jinou formou**. **Nižší ročníky** osmiletých konzervatoří spadající do povinné školní docházky navštěvovalo celkem 7,3 % žáků a zbylých 92,7 % pak **vyšší ročníky** osmiletých konzervatoří a šestileté konzervatoře.

Přitom desetina žáků navštěvujících ve školním roce 2024/25 vyšší ročníky osmileté konzervatoře nebo šestiletou konzervatoř byla **ve věku 25 let a více** (9,9 %). Mezi žáky, kteří se vzdělávali jinou než denní formou, zaujímali žáci ve věku 25 let a více dokonce téměř polovinu (51,2 %). Z jiného úhlu pohledu lze doplnit, že ze žáků ve věku 25 let a více se jich 69,6 % vzdělávalo denní formou studia a 30,4 % jinou formou. Oproti tomu mezi žáky mladšími než 25 let činil podíl těch vzdělávajících se denní formou 97,1 %.

Učitelé v konzervatořích v uplynulém školním roce působili na 1 093,9 plného pracovního úvazku. Na jednoho učitele (resp. na jeden plný úvazek učitele) připadalo v průměru 3,5 žáka. Pokud se jedná o genderové složení, v konzervatořích byl podíl žen a mužů mezi pedagogy relativně vyrovnaný – ve školním roce 2024/25 tvořily ženy 50,7 % všech plných pracovních úvazků učitelů. Ve srovnání s tím připomeňme, že ve středních školách patřily ženám tři pětiny plných pracovních úvazků.

Analýza

Jak již bylo v kapitole o středních školách zmíněno, konzervatoře jsou školy, kde se uskutečňuje jak střední vzdělávání s maturitní zkouškou, tak i vyšší odborné vzdělávání. Střední vzdělání s maturitní zkouškou lze získat nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého vzdělávacího programu (určeného pro absolventy základních škol), nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu v oboru tanec (určeném pro žáky po ukončení 5. ročníku základních škol, kteří v prvních čtyřech ročnících konzervatoře plní povinnou školní docházku). Pokud žák absolvuje všechny ročníky konzervatoře a vykoná závěrečné absolutorium, získává vyšší odborné vzdělání v konzervatoři a je mu přiznán titul diplomovaný specialista (DiS.).

V konzervatořích se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo celkem 3 866 **žáků**, a sice na 18 školách²⁴. Téměř čtyři pětiny žáků se vzdělávaly ve školách veřejného zřizovatele (3 052, tj. 78,9 %), zbytek ve školách soukromých (582, tj. 15,1 %) a církevních (232, tj. 6,0 %) - viz tabulku č. 4.1. Celkem 3 317 žáků (tj. 85,8 %) se pak vzdělávalo v šestiletém programu a 549 žáků (tj. 14,2 %) v programu osmiletém.

Tab. 4.1 Konzervatoře - počet škol, žáků a učitelů celkem a dle zřizovatele školy (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

zřizovatel	školy		žáci		učitelé ^{*)}		žáků na 1 učitele
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
veřejný	13	72,2	3052	78,9	933,2	85,3	3,3
soukromý	3	16,7	582	15,1	89,2	8,2	6,5
církevní	2	11,1	232	6,0	71,5	6,5	3,2
celkem	18	100	3 866	100	1 093,90	100	3,5

^{*)} přepočtení na počet plných úvazků, neboli plně zaměstnané učitele

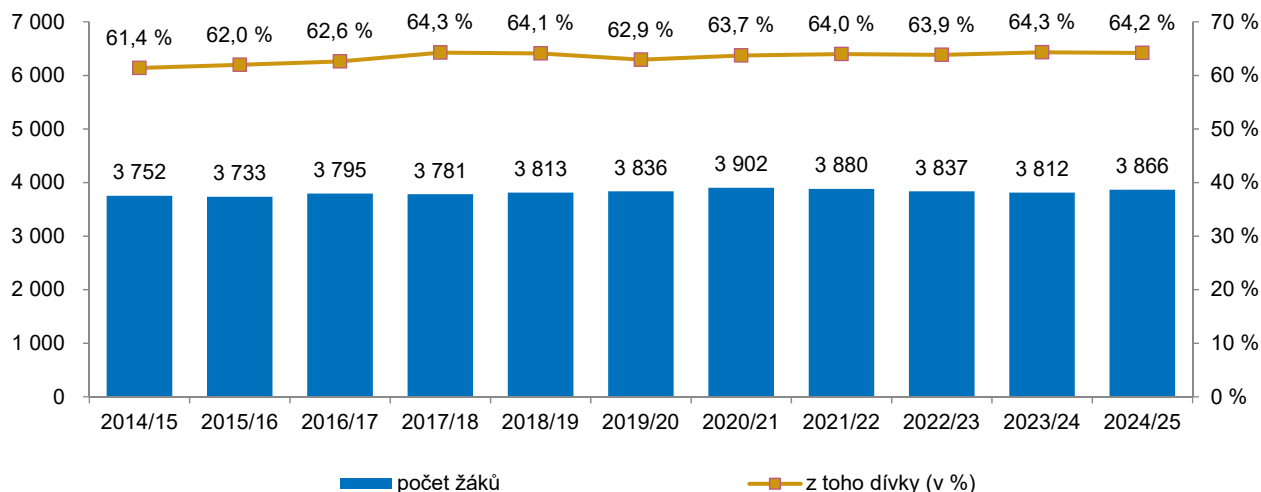
Na jednoho **učitele** (resp. na jeden plný úvazek učitele) připadalo v průměru 3,5 žáka. Přitom ve školách s veřejným a církevním zřizovatelem připadalo na jednoho učitele méně žáků (3,3, resp. 3,2), než jak tomu bylo ve školách se zřizovatelem soukromým (6,5).

Pokud se jedná o genderové složení, v kapitole věnované středním školám bylo řečeno, že tři pětiny všech středoškolských učitelů přepočtených na plně zaměstnané tvořily ženy. Oproti tomu v konzervatořích byl podíl žen a mužů mezi pedagogy téměř vyrovnaný – ve školním roce 2024/25 tvořily ženy 50,7 % všech učitelů.

Věnujme nyní pozornost **vývoji počtu žáků v čase**. Výše bylo uvedeno, že počet žáků v základních školách měl v posledních deseti letech vzestupnou tendenci, pouze mezi školními roky 2022/23 a 2023/24 žáků ubylo. Počet žáků ve středních školách v prvních čtyřech letech poslední dekády klesal, poté naopak stoupal. Pokud se jedná o konzervatoře, byl počet žáků v uplynulém desetiletí poměrně stabilní a pohyboval se mezi 3 733 a 3 902. Mezi školními roky 2020/21 a 2023/24 sice o 2,3 % poklesl, mezi posledními dvěma školními roky však vzrostl o 1,4 %.

Podíl dívek ze všech žáků konzervatoří se ve sledovaných školních rocích pohyboval mezi 61,4 % ve školním roce 2014/15 a 64,3 % ve školním roce 2017/18 a 2023/24 – viz graf č. 4.1. Doplňme, že za posledních deset let zůstal počet konzervatoří celkem, jakož i počet konzervatoří poskytujících šestileté a osmileté denní vzdělávání neměnný.

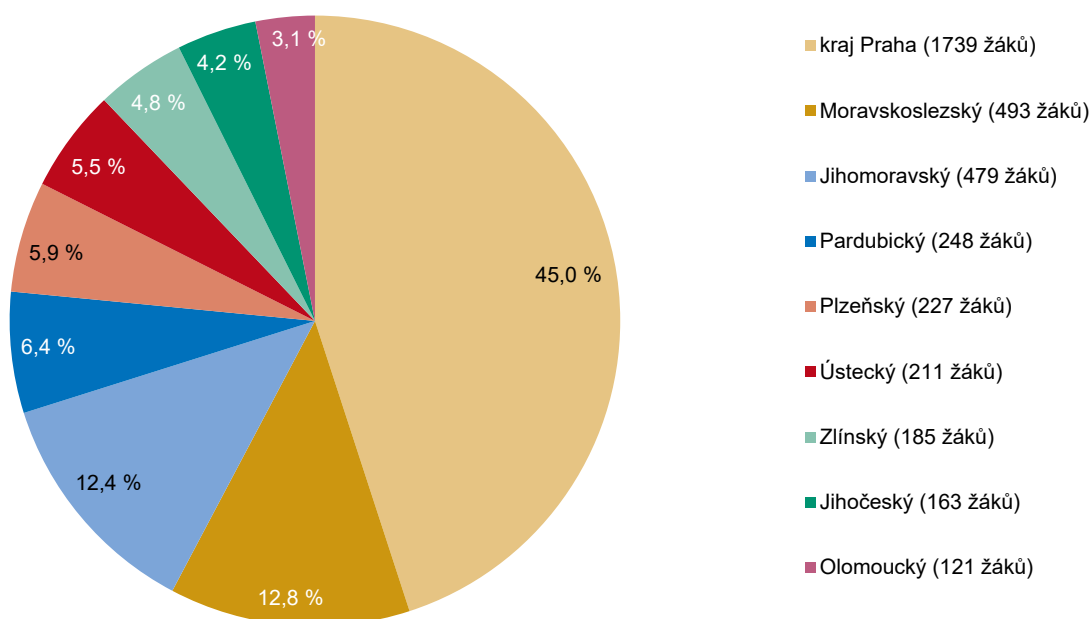
²⁴ Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

Graf 4.1 Konzervatoře – vývoj počtu žáků a podílu dívek

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíváme-li se na **rozložení konzervatoří do krajů v Česku**, pak osm z celkem osmnácti konzervatoří se ve školním roce 2024/25 nacházelo v Praze, po dvou v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji a po jedné konzervatoři v kraji Jihočeském, Plzeňském, Ústeckém, Pardubickém, Olomouckém a Zlínském. Ve všech těchto krajích konzervatoře nabízely vzdělávání v šestiletém programu. Kromě toho v Praze tři konzervatoře nabízely vzdělávání v osmiletém programu a jednu takovou konzervatoř najdeme i v kraji Jihomoravském a Moravskoslezském.

Graf č. 4.2 znázorňuje, jaký **podíl žáků** konzervatoří se ve školním roce 2024/25 vzdělával **v jednotlivých krajích České republiky**. Jak lze z počtu konzervatoří v jednotlivých krajích odvodit, velká část žáků se ve školním roce 2024/25 vzdělávala na pražských konzervatořích (45,0 %; celkem 1 739 žáků) a větší než desetinový podíl žáků najdeme též v konzervatořích v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji (12,8 %, resp. 12,4 %). V kraji Pardubickém, Plzeňském i Ústeckém se vzdělávalo více než 5 % ze všech žáků konzervatoří. Menší než pětiprocentní podíly pak najdeme v krajích Zlínském, Jihočeském a Olomouckém, kde se vzdělávalo již méně než 200 žáků (nejméně v Olomouckém kraji, konkrétně 121 žáků).

Graf 4.2 Konzervatoře – podíly žáků vzdělávajících se v jednotlivých krajích (2024/25)

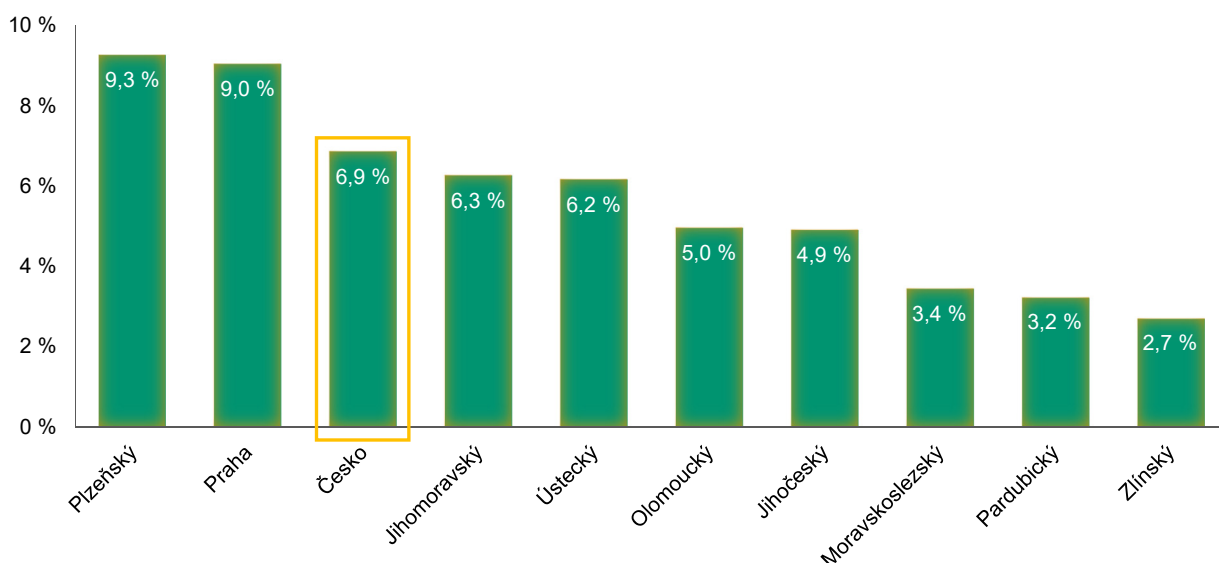
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Ve školním roce 2024/25 navštěvovalo konzervatoře v Česku celkem 265 **žáků cizí státní příslušnosti**, což je 6,9 % z celkového počtu žáků. Ze všech cizinců bylo na konzervatořích ve školním roce 2024/25 celkem 136 žáků z Ukrajiny, 60 žáků ze Slovenska a 18 z Ruska. Z ostatních jednotlivých cizích zemí již bylo v našich konzervatořích zaznamenáno pět a méně žáků.

Graf č. 4.3 uvádí podíly **žáků cizí státní příslušnosti** vzdělávajících se v konzervatořích v jednotlivých krajích ve školním roce 2024/25. Mezi žáky s cizím státním občanstvím se nezapočítávají žáci s českou a jinou státní příslušností – každý žák je veden jen pod jednou státní příslušností.

Nejvyšší podíl žáků cizí státní příslušnosti najdeme v konzervatořích plzeňských (9,3 %) a pražských (9,0 %). Naopak nejmenší podíl cizinců zaznamenaly konzervatoře v kraji Zlínském (2,7 %), Pardubickém (3,2 %) a Moravskoslezském (3,4 %). V ostatních krajích bylo v konzervatořích od 4,9 % do 6,3 % cizinců.

Graf 4.3 Konzervatoře – podíly žáků cizí státní příslušnosti vzdělávajících se v jednotlivých krajích ze všech žáků v těchto krajích (2024/25)

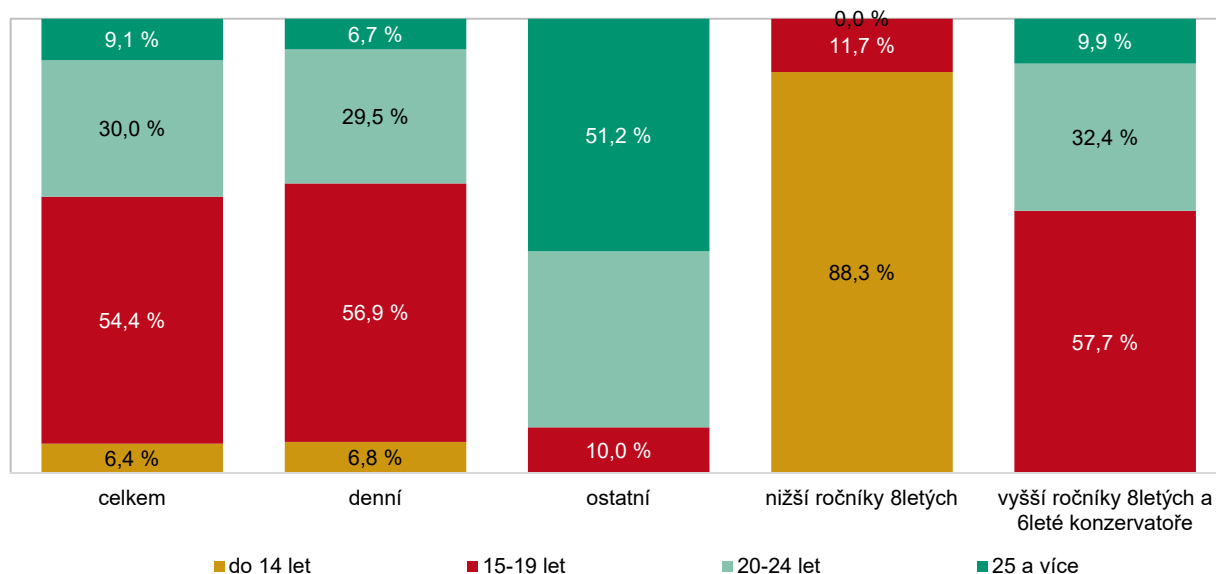

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Můžeme doplnit, že v konzervatořích v Česku se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo celkem 93 žáků **se zdravotním postižením**, z čehož 46 žáků tvořily dívky. Téměř polovina žáků se zdravotním postižením (celkem 44) se vzdělávala v pražských konzervatořích, dvanáct v Moravskoslezském kraji, devět z kraje Ústeckém a Jihomoravském, osm v kraji Pardubickém, šest v kraji Olomouckém a pět v kraji Zlínském.

Ve školním roce 2024/25 se na konzervatořích vzdělávalo 94,6 % žáků **denní formou studia** a 5,4 % **jinou formou**. Celkem 7,3 % žáků navštěvovaly **nižší ročníky** osmiletých konzervatoří spadající do povinné školní docházky a 92,7 % pak vyšší ročníky osmiletých konzervatoří a šestileté konzervatoře.

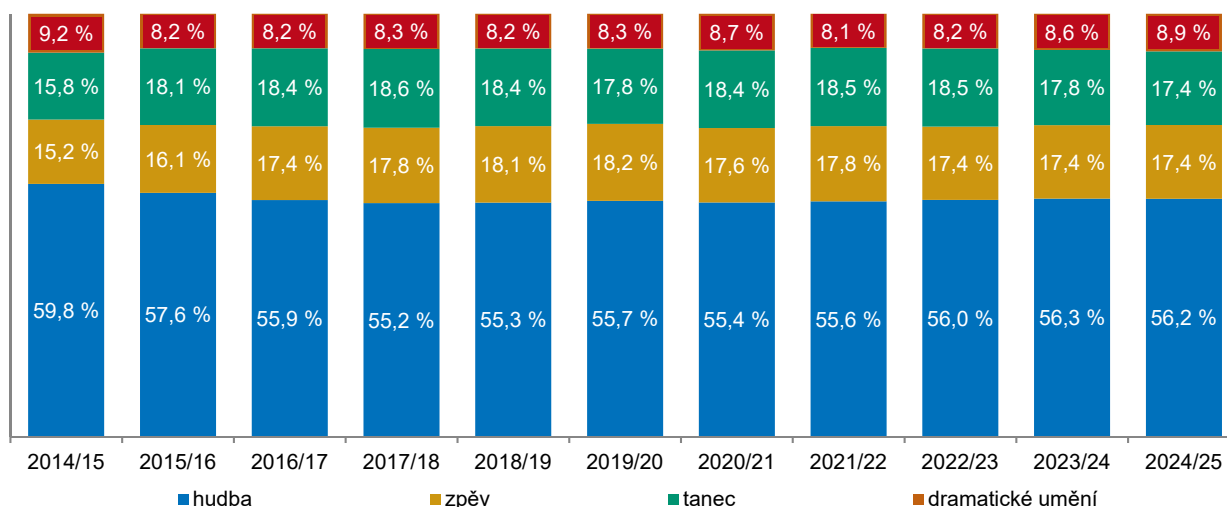
Z délky vzdělávání na konzervatořích a možnosti vzdělávat se i v pozdějším věku (např. při zaměstnání) je zřejmé, že v konzervatořích najdeme žáky spadající do **širokého věkového rozpětí**. Graf č. 4.4 ukazuje rozložení žáků konzervatoří dle věku celkem, v dělení na denní a ostatní formy vzdělávání a na nižší ročníky konzervatoře spadající do povinné školní docházky a vyšší ročníky. Jak je patrné, desetina žáků navštěvujících vyšší ročníky osmileté konzervatoře nebo šestiletou konzervatoř byla ve věku 25 let a více (9,9 %). Mezi žáky, kteří se vzdělávali jinou než denní formou, zaujímal žáci ve věku 25 let a více dokonce téměř polovinu (51,2 %). Z jiného úhlu pohledu lze doplnit, že ze žáků ve věku 25 let a více se jich 69,6 % vzdělávalo denní formou studia a 30,4 % jinou formou. Oproti tomu mezi žáky mladšími než 25 let činil podíl těch vzdělávajících se denní formou 97,1 %.

Graf 4.4 Konzervatoře – rozdělení žáků dle věku celkem a dle formy a úrovně vzdělávání (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Celkem 2 174 žáků konzervatoří se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo **v oborech hudebních** (tj. hra hudební nástroj, dirigování či skladba), 674 v oboru **zpěv**, 673 v oboru **tanec** a 345 v **dramatickém umění**. Oproti předešlému roku se zvýšil celkový počet žáků konzervatoří o 1,4 %. Nejvíce se zvýšil počet žáků v oboru dramatického umění (o 5,8 %), zvýšil se však i v ostatních oborech kromě oboru tanec. Tam se počet žáků nepatrně snížil (o 0,7 %, neboli o pět žáků).

Graf č. 4.5 dále ukazuje, jaký podíl žáků konzervatoří studoval ten který obor ve školních rocích 2014/15 až 2024/25. Jak je patrné, nejvyšší podíl žáků se ve všech uvedených letech vzdělával ve hře na hudební nástroj, dirigování či skladbě (tj. v oboru hudba). Ve všech sledovaných letech se v tomto oboru vzdělávala více než polovina žáků konzervatoří, nejvyšší podíl ve školním roce 2014/15 (téměř 60 %) a nejnižší ve školním roce 2017/18 (55,2 %). Obor zpěv zaznamenal ve školních rocích 2014/15 až 2019/20 růst (z 15,2 % na 18,2 %), do školního roku 2022/23 se však snížil na 17,4 %, na kterých setrval i v následujících dvou školních rocích. Obor tanec rostl podíl žáků vzdělávajících se v oboru tanec (z 15,8 % na 18,6 %). Do roku 2024/25 se však snížil na 17,4 %. Nakonec, podíl žáků vzdělávajících se v oboru dramatické umění v čase kolísala, a sice mezi 8,1 % (ve školním roce 2021/22) a 9,2 % (ve školním roce 2014/15).

Graf 4.5 Konzervatoře – podíly žáků vzdělávajících se v různých oborech (2014/15 až 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

5. Vyšší odborné školy

Shrnutí

Ve vyšších odborných školách se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo celkem **22 373 studentů**, a sice **ve 155 školách**. Nejvíce škol bylo v Praze (36), dále v kraji Středočeském (14), Jihočeském (14) a Moravskoslezském (13); nejméně naopak v kraji Karlovarském (4). V Praze bylo také pochopitelně nejvíce studentů vyšších odborných škol (5 578). Nejmenší počet studentů vyšších odborných škol zaznamenal kraj Liberecký (256) a Karlovarský (314), v ostatních krajích bylo studentů vyšších odborných škol více než 600.

Ve vyšších odborných školách v Česku bylo ve školním roce 2024/25 celkem 907 **studentů cizí státní příslušnosti** (tj. bez českého občanství), což je 4,1 % ze všech studentů vyšších odborných škol. Nejvyšší podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol byl v Praze (7,4 %), naopak méně než 2% podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol zaznamenal kraj Jihočeský (1,4 %), Zlínský (1,8 %), Olomoucký (1,8 %) a Moravskoslezský (1,9 %).

Věkové složení studentů vyšších odborných škol bylo ve školním roce 2024/25 poměrně pestré a zahrnuje 33 studentů, kterým bylo 18 let a méně (tedy ve věku, který není typický pro osoby s ukončeným středoškolským vzděláním), a naopak 32,4 % studentů ve věkové skupině 25 let a více, která již není pro účast v bakalářské a jí odpovídající úrovni studia tak obvyklá. Desetina studentů byla dokonce ve věku 40 let a více. Lze předpokládat, že starší studenti již pracují a potřebují si dodělat potřebnou kvalifikaci, zejména je-li dána zákonem, popř. se rekvalifikují před změnou profese. S tím souvisí i zjištění, že zatímco mezi studenty v denní formě vzdělávání bylo zahrnuto 93,6 % studentů ve věku do 24 let, mezi studujícími jinou formou vzdělávání činil tento podíl jen 27,4 % a téměř tři čtvrtiny (72,6 %) těchto studentů již byly ve věku 25 let a více.

Ve školním roce 2024/25 byl nejvyšší počet studentů vyššího odborného vzdělávání zapsaný ve skupině oborů **zdravotnictví** (7 243) a dále ve skupině oborů **pedagogiky, učitelství a sociální péče** (6 836). Ostatní skupiny oborů již zaznamenalo vždy méně než 2 000 studentů.

Přitom **za posledních pět let** se zvýšil počet studentů ve veterinárních oborech z 20 na 753 (v prvních pěti letech poslední dekády nebyly tyto obory na vyšších odborných školách nabízeny). K dalšímu výraznému navýšení, vezmeme-li v potaz skupiny oborů s více než 100 žáků, došlo ve zdravotnických oborech, a sice o 31,7 % studentů, ve vzdělávacích oborech (o 45,9 %) a ve skupině oborů umění a užité umění (o 41,0 %).

Vzhledem k převaze studentů oborů ze skupiny zdravotnictví a ze skupiny pedagogiky, učitelství a sociální péče není překvapivé, že celkově **mezi studenty** vyšších odborných škol **převažovaly ženy nad muži**. Ve školním roce 2024/25 tvořily téměř čtyři pětiny všech studentů (78,5 %). Rovněž **mezi učiteli** vyšších odborných škol převažovaly ženy nad muži (tvořily 68,6 %), a to ve větší míře, než jak tomu bylo u středních škol (zde tvořily tři pětiny). Podíl žen mezi učiteli má přitom se zvyšující se úrovní vzdělávání tendenci spíše klesat. Nejen u genderového složení studentů, ale též učitelů tak pravděpodobně hraje roli relativně větší zastoupení oborů typických pro ženy ve vyšších odborných školách.

Analýza

Vyšší odborné školy patří spolu s vysokými školami do tzv. terciárního vzdělávání a v mezinárodní klasifikaci ISCED 2011 spadají do úrovně 6 (bakalářská a jí odpovídající úroveň)²⁵. Předpokladem pro vstup do terciárního vzdělávání je úspěšné složení maturitní zkoušky na střední škole. Absolventi vyššího odborného vzdělávání získávají titul diplomovaný specialista (DiS.)

Ve vyšších odborných školách se ve školním roce 2024/25 vzdělávalo celkem 22 373 studentů, a sice ve 155 školách²⁶. Téměř tři pětiny (56,7 %) se jich vzdělávaly ve školách veřejného zřizovatele, více než třetina ve školách soukromých (35,9 %) a 7,4 % ve školách církevních. Tři pětiny studentů (60,7 %) se vzdělávaly denní formou vzdělávání a dvě pětiny jinou formou (39,3 %).

Na jeden plný úvazek učitele připadalo ve školním roce 2024/25 v průměru 17,1 studenta. Přitom ve školách s veřejným zřizovatelem připadalo na jednoho učitele méně studentů (v průměru 15,1), než jak tomu bylo ve školách s církevním zřizovatelem (20,7 studenta) i ve školách se soukromým zřizovatelem (20,4) – viz tabulku č. 5.1. Pokud se jedná o genderové složení učitelů, 68,6 % ze všech plných úvazků učitelů zaujímaly ženy. Jedná se o vyšší podíl, než jaký byl zjištěn u konzervatoří (50,7 %) i středních škol (59,9 %). V základních a mateřských školách byl však ještě vyšší (83,9%, resp. 99,3 %).

Tab. 5.1 Vyšší odborné školy - počet škol, studentů a učitelů celkem a dle zřizovatele školy (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

zřizovatel	školy		studenti		učitelé ¹⁾		studentů na 1 učitele
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
veřejný	103	66,5	12 676	56,7	838,1	63,9	15,1
soukromý	43	27,7	8 041	35,9	393,5	30,0	20,4
církevní	9	5,8	1 656	7,4	80,1	6,1	20,7
celkem	155	100	22 373	100	1311,7	100	17,1

¹⁾ přepočtení na počet plných úvazků, neboli plně zaměstnané učitele

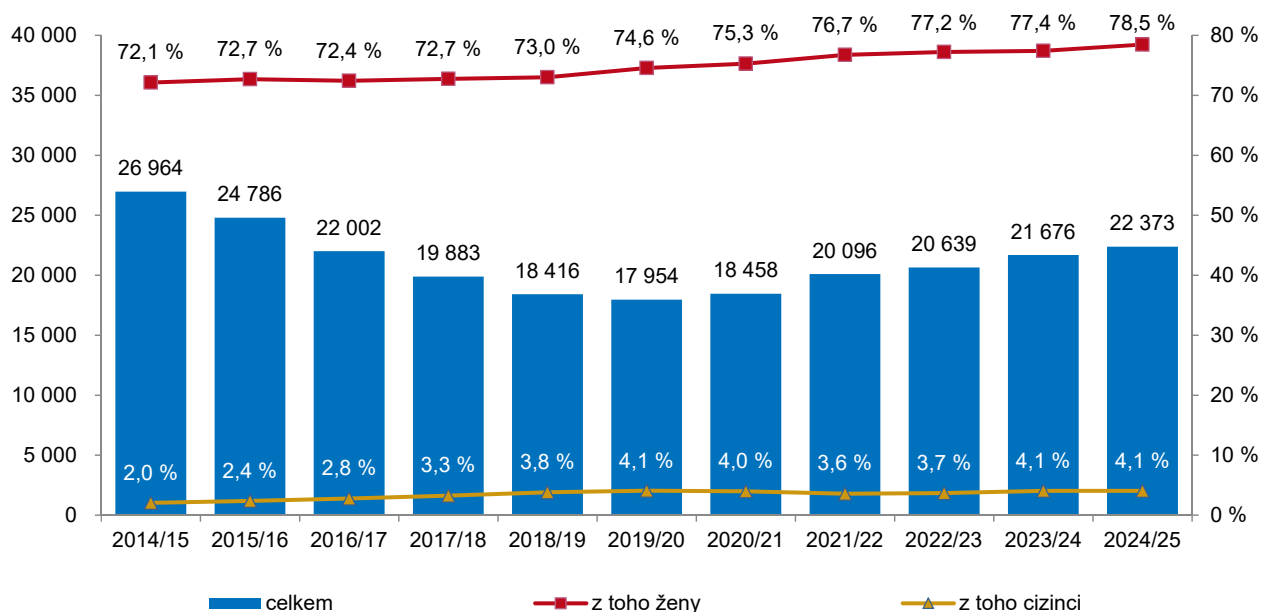
Výše bylo uvedeno, že počet žáků v základních školách měl v posledních deseti letech vzestupnou tendenci, pouze mezi školními roky 2022/23 a 2023/24 žáků ubylo. Počet žáků ve středních školách v prvních čtyřech letech poslední dekády klesal, poté naopak stoupal. Zde lze poznamenat, že ještě výrazněji než počet žáků středních škol klesal v prvních pěti letech posledního desetiletí **počet studentů vyšších odborných škol**, a sice z 26 964 studentů ve školním roce 2014/15 na 17 954 studentů ve školním roce 2019/20. Poté však začal růst a do školního roku 2024/25 vzrostl na 22 373 žáků. Počet škol od září 2014 do září 2022 klesal (ze 182 na 150), v posledních dvou rocích naopak stoupl na 155 škol.

Vzhledem k tomu, že vyšší odborné školy nabízejí v první řadě obory zdravotnické a pedagogické, jsou mezi studenty stabilně ve vysoké míře zastoupeny **ženy**. Podíl žen přitom od školního roku 2014/15 téměř soustavně mírně stoupal, a sice ze 72,1 % na 78,5 % ve školním roce 2024/25. Pokud se jedná o podíl **cizinců** mezi studenty vyšších odborných škol, v čase stoupal ze 2,0 % ve školním roce 2014/15 na 4,1 % ve školním roce 2019/20, během dalších dvou školních roků o půl procentního bodu klesl, do školního roku 2023/24 se však opět dostal na úroveň 4,1 % a na té zůstal i ve školním roce 2024/25 – viz graf č. 5.1.

²⁵ Podle klasifikace ISCED se vzdělávání na mezinárodní úrovni dělí na vzdělávání v raném dětství (ISCED 0), primární vzdělávání (ISCED 1), nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2), vyšší sekundární vzdělávání (ISCED 3), postsekundární neterciární vzdělávání (ISCED 4), krátký cyklus terciárního vzdělávání (ISCED 5) a terciární vzdělávání (ISCED 6–8).

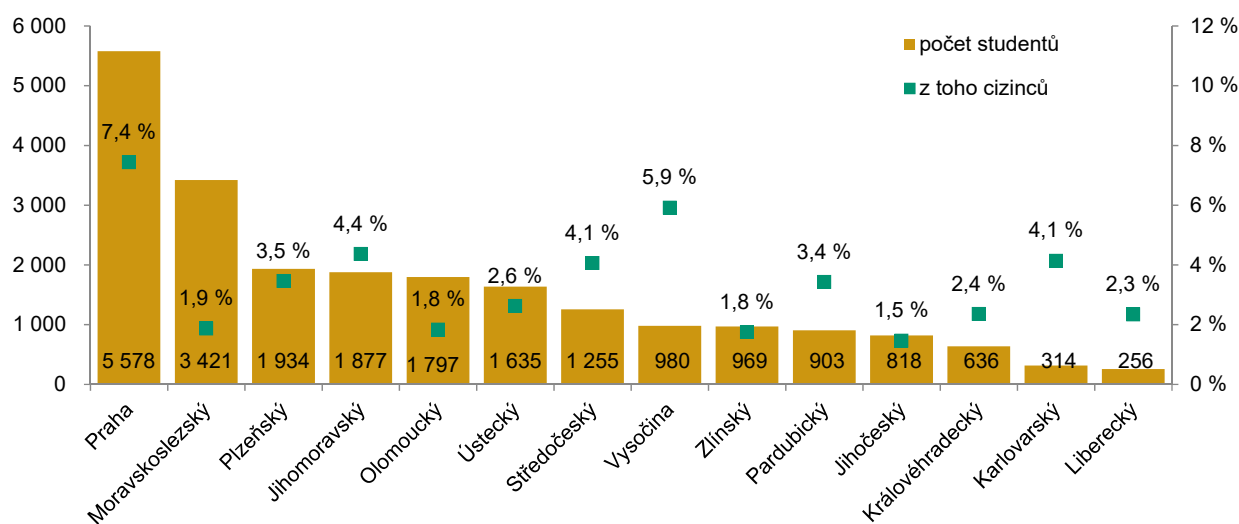
Více viz zde: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

²⁶ Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

Graf 5.1 Vyšší odborné školy – vývoj počtu žáků a z toho podílu dívek a cizinců (2014/15 – 2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vyšší odborné školy je možné studovat ve všech krajích České republiky. Nejvíce jich ve školním roce 2024/25 bylo v Praze (36), dále v kraji Středočeském (14), Jihočeském (14) a Moravskoslezském (13); nejméně naopak v kraji Karlovarském (4). V Praze bylo také pochopitelně nejvíce studentů vyšších odborných škol (5 578) i nejvyšší podíl cizinců z těchto studentů (7,4 %). Nejmenší počet studentů vyšších odborných škol zaznamenal kraj Liberecký (256). Méně než 2% podíl cizinců mezi studenty vyšších odborných škol pak zaznamenal kraj Jihočeský (1,5 %), Zlínský (1,8 %), Olomoucký (1,8 %) a kraj Moravskoslezský (1,9 %), ve kterém bylo hned po Praze nejvíce studentů vyšších odborných škol (3 421) – viz graf č. 5.2. Doplňme, že celkem bylo ve vyšších odborných školách v Česku 907 studentů cizí státní příslušnosti²⁷, což je 4,1 % ze všech studentů vyšších odborných škol.

Graf 5.2 Vyšší odborné školy – počet studentů a podíl cizinců dle kraje sídla školy (2024/25)

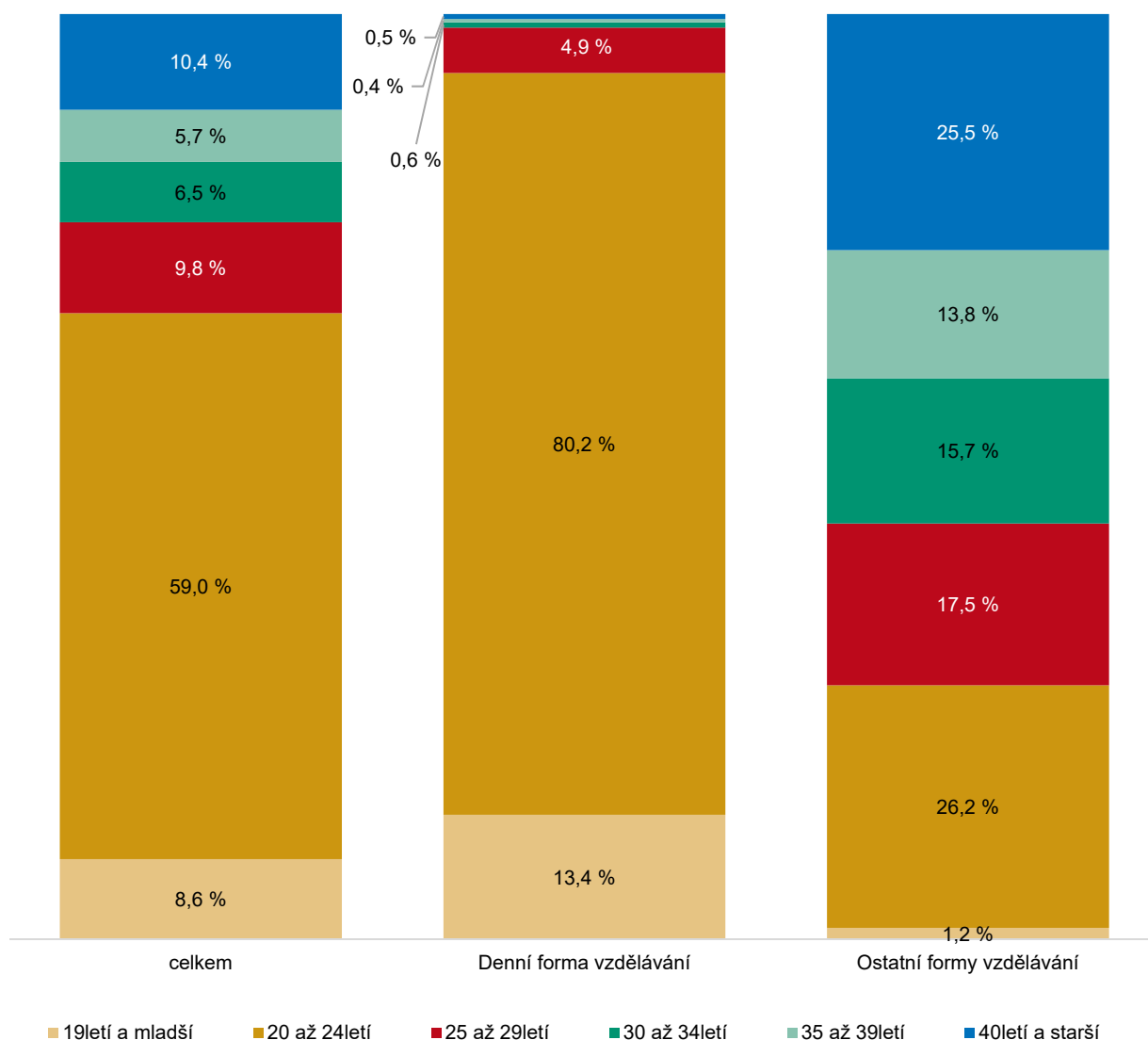
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

²⁷ Mezi žáky s cizím státním občanstvím se nezapočítávají žáci s českou a jinou státní příslušností – každý žák je veden jen pod jednou státní příslušností.

Mezi studenty vyšších odborných škol bylo ve školním roce 2024/25 jen 40 studentů se **zdravotním postižením**. Z celkového počtu studentů vyšších odborných škol tvořili jen 0,2 %, což je shodný podíl jako v minulém školním roce.

Graf č. 5.3 ukazuje rozložení studentů vyšších odborných škol ve školním roce 2024/25 **dle věku** celkem a v dělení na denní a ostatní formy vzdělávání. Jak je patrné, věkové složení studentů vyšších odborných škol bylo poměrně pestré a zahrnuje 33 studentů, kterým bylo 18 let a méně (tedy ve věku, který není typický pro osoby s ukončeným středoškolským vzděláním) a naopak 7 234 studentů (tj. 32,4 % z celku) ve věkové skupině 25 let a více, která již není pro účast v bakalářské a jí odpovídající úrovni studia tak obvyklá. Desetina studentů byla dokonce ve věku 40 let a více. Lze předpokládat, že starší studenti již pracují a potřebují si dodělat potřebnou kvalifikaci, zejména je-li dána zákonem, popř. se rekvalifikují před změnou profese. S tím souvisí i zjištění, že zatímco mezi studenty v denní formě vzdělávání bylo zahrnuto 93,6 % studentů ve věku do 24 let, mezi studujícími jinou formou vzdělávání činil tento podíl jen 27,4 % a téměř tři čtvrtiny (72,6 %) těchto studentů již byly ve věku 25 let a více.

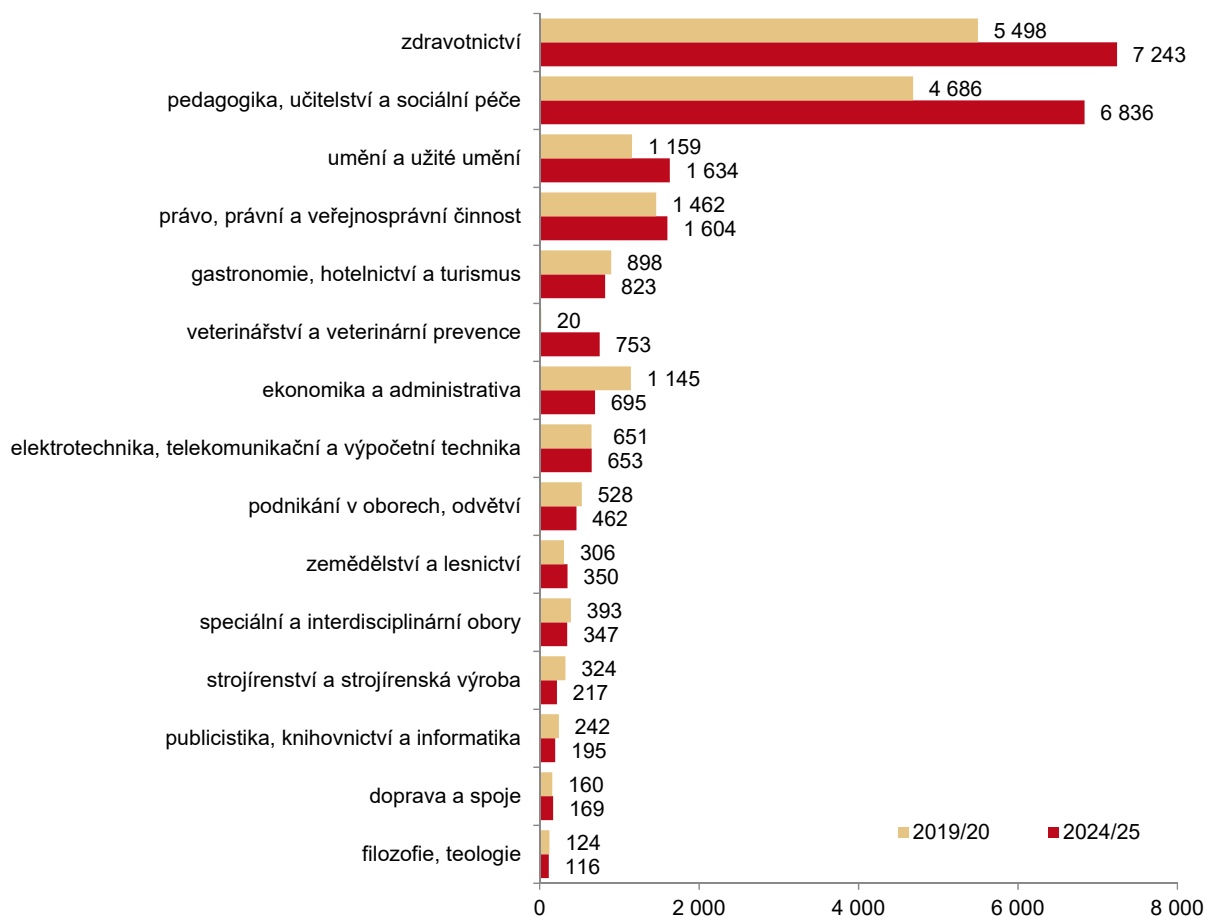
Graf 5.3 Vyšší odborné školy – rozdělení studentů dle věku celkem, v denní formě vzdělávání a v ostatních formách vzdělávání (2024/25)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Graf č. 5.4 uvádí počty studentů vyššího odborného vzdělávání ve školních rocích 2019/20 a 2024/25 dle skupin oborů vzdělání. Zahrnuje pouze skupiny oborů s více než 100 studentů ve školním roce 2024/25. Jak je patrné, v obou školních rocích byl nejvyšší počet studentů vyššího odborného vzdělávání zapsaný ve skupině oborů **zdravotnictví** (ve školním roce 2024/25 celkem 7 243) a dále ve skupině oborů **pedagogiky, učitelství a sociální péče** (ve školním roce 2024/25 celkem 6 836). Přitom za posledních pět let se zvýšil počet studentů ve veterinárních oborech z 20 na 753 (v prvních pěti letech poslední dekády nebyly tyto obory na vyšších odborných školách nabízeny). K dalšímu výraznému navýšení došlo ve zdravotnických oborech, a sice o 31,7 % studentů, ve vzdělávacích oborech (o 45,9 %) a ve skupině oborů umění a užité umění (o 41,0 %). Kromě toho se též zvýšil počet studentů zemědělských a lesnických oborů (o 14,4 %), studentů právních a veřejnoprávních oborů (o 9,7 %), oborů z oblasti dopravy a spojů (o 5,6 %) a elektroniky, telekomunikační a výpočetní techniky (o 0,3 %). V ostatních skupinách oborů znázorněných v grafu č. 5.4 došlo ke snížení počtu studentů, v relativním vyjádření nejvíce ve skupině oborů ekonomika a administrativa (o 39,3 %) a strojírenství a strojírenská výroba (o 33,0 %).

Graf 5.4 Vyšší odborné školy – počet studentů dle skupiny oborů vzdělání (pouze skupiny s více než 100 studentů)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vzhledem k převaze studentů oborů ze skupiny zdravotnictví a ze skupiny pedagogiky, učitelství a sociální péče není překvapivé, že celkově mezi studenty vyšších odborných škol **převažovaly ženy nad muži**. Jak je výše uvedeno, ve školním roce 2024/25 tvořily téměř čtyři pětiny všech studentů (78,5 %). Rovněž **mezi učiteli** vyšších odborných škol převažovaly ženy nad muži (tvořily 68,6 %), a to ve větší míře, než jak tomu bylo u středních škol (zde tvořily tři pětiny). Podíl žen mezi učiteli má přitom se zvyšující se úrovní vzdělávání tendenci spíše klesat. Nejen u genderového složení studentů, ale též učitelů tak pravděpodobně hraje roli relativně větší zastoupení oborů typických pro ženy ve vyšších odborných školách.